

Jaarrekening 2019

Jaarrekening 2019

1. INLEIDING.....	3
1.1 Resultaat rekening 2019.....	3
1.1.1 Beleidsrekening 2019	4
1.1.2 Bedrijfsvoering 2019 (overhead).....	4
1.2 Rechtmatigheid.....	5
1.3 Coronacrisis.....	5
1.4 Verlengen looptijd Grondexploitatie	6
1.5 Voorstel tot bestemming van het resultaat 2019.....	7
1.6 Het overzicht van baten en lasten	9
1.7 De balans.....	10
1.8 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	12
2. TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	16
2.1 Inwoner op 1.....	16
2.2 Duurzaam	20
2.3 Werk aan de winkel	23
2.4 Samenredzaam	26
2.5 Mijn Steenwijkerland	33
2.6 Financiën en bedrijfsvoering.....	38
2.7 Grondexploitaties	43
2.8 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, dividend, overhead, beleggingen en onvoorzien	53
3. TOELICHTING OP DE BALANS.....	55
3.1 Toelichting op de vaste activa.....	55
3.2 Toelichting op de vlottende activa.....	59
3.3 Toelichting op de vaste passiva	63
3.4 Toelichting op de vlottende passiva	64
3.5 Schatkistbankieren.....	68
3.6 Garanties.....	68
BIJLAGEN	71
Bijlage 1: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	71
Bijlage 2: Beleidsindicatoren	72
Bijlage 3: Verloop reserves en Voorzieningen.....	74
Bijlage 4: Mutaties reserves per programma	75
Bijlage 5: Incidentele baten en lasten / Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van reserves.....	77
Bijlage 7: Restantkredieten: Ten laste van reserves / Geactiveerde investeringen	85
Bijlage 8: Mutaties in de reserves en voorzieningen	88
Bijlage 9: Bijlage Taakvelden	92
Bijlage 10: SISA, verantwoording specifieke uitkeringen.....	95

1. Inleiding

Aan de Raad,

Hierbij bieden wij u de jaarrekening 2019 van de gemeente Steenwijkerland aan. Deze jaarrekening presenteert het geheel van alle gemeentelijke activiteiten.

Op grond van de gemeentewet (artikel 198) stelt de raad van de gemeente jaarlijks de rekening¹ vast in het jaar volgend op het afgesloten dienstjaar.

De gemeente Steenwijkerland valt onder repressief² toezicht. De jaarrekening moet uiterlijk 15 juli 2020 worden aangeboden bij de provincie Overijssel. Bij vaststelling van de rekening in de raadsvergadering van 30 juni 2020 voldoen wij aan deze voorwaarde.

1.1 Resultaat rekening 2019

De jaarrekening van de gemeente Steenwijkerland geeft over het jaar 2019 na bestemming een negatief saldo van ruim € 1,0 miljoen, 0,8% van de lasten van de exploitatierekening.

Tabel 1.1 Resultaat rekening 2019:

	bedragen x € 1.000			
Resultaat rekening	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Algemene Dienst				
Resultaat Algemene Dienst	115	- 1.715	- 1.732	- 18 N
Bedrijfsvoering				
Overhead (bedrijfsvoering)		750	691	- 59 N
waarvan t.g.v. bedrijfsreserve		-	-	
Bedrijfsvoering t.g.v. algemene dienst	-	750	691	- 59 N
Resultaat	115	- 965	- 1.041	- 77 N

Door het negatieve rekeningsaldo daalt de reservepositie (inclusief rekeningresultaat) naar € 45,8 miljoen (2018: € 49,8 miljoen). Deze reservepositie zal op basis van de door de raad beschikbaar gestelde en nog beschikbare kredieten in 2020 afnemen naar bijna € 37,8 miljoen.³

¹ De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het voorgeschreven Besluit Begroting en Verantwoording 2004 (BBV 2004) en gebaseerd op de programma's van de gemeente Steenwijkerland.

² Onder repressief toezicht wordt verstaan het toezicht achteraf door de provincie. Wordt niet voldaan aan de voorschriften dan zal er sprake zijn van preventief toezicht.

³ Op basis van de ultimo 2019 nog beschikbare en door de raad beschikbaar gestelde kredieten van € 8,038 miljoen, exclusief raadsbesluiten 2020 en exclusief aanvulling van de vaste buffer met € 775.000.

1.1.1 Beleidsrekening 2019

De financiële resultaten 2019 per programma⁴ geven het volgende beeld te zien:

Tabel 1.2 Resultaten per programma 2019:

bedragen x € 1.000			
Resultaat per programma	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
1. De inwoner op 1	- 7.295	- 7.731	- 437 N
2. Duurzaam	- 3.647	- 3.407	240 V
3. Werk aan de winkel	- 927	- 767	160 V
4. Samenredzaam	- 43.341	- 44.725	- 1.384 N
5. Mijn Steenwijkerland	- 14.353	- 13.479	874 V
6. Financiën en overhead	68.599	69.069	470 V
Resultaat	- 965	- 1.041	- 77 N

In hoofdstuk 2 wordt per programma een analyse weergegeven.

Op 31 maart jl. heeft de raad, overeenkomstig de uitgangspunten van de nota budgetbeheer, ingestemd met overheveling van diverse budgetten naar het jaar 2020 (te bestemmen). Deze overheveling maakt onderdeel uit van de rekening 2019. In de analyse per programma is met deze bestemming al rekening gehouden.

1.1.2 Bedrijfsvoering 2019 (overhead)

Het saldo van de post overhead (bedrijfsvoering) 2019 sluit met een positief saldo van € 691.000. Onderstaand overzicht geeft u inzicht in de saldi 2019 per eenheid.

Tabel 1.3 Saldi bedrijfsvoering 2019 per eenheid⁵:

bedragen x € 1.000			
Bedrijfsvoering	Prognose voorjaar	Prognose najaar	Rekening 2019
<u>Directie / Concernstaf</u>	-	246	- 148
- DV Leefwereld	-	-	- 10
- DV Sociaal Domein	-	-	78
- DV Leefomgeving	-	-	30
- DV Ontvangst	-	5	174
- OO Organisatie advies	-	504	592
- B&R Ondersteuning en Faciliteiten	-	-	140
- B&R Ondersteuning en Faciliteiten huisvesting	-	- 31	41
- B&R Ondersteuning en Faciliteiten tractie	-	-	24
- B&R Omgevingszorg	-	-	35
- B&R Openbare Ruimte	-	- 25	- 14
- B&R ICT en Belastingen	-	51	28
Programma DBT	-	-	- 280
Afronding	-	-	1
Resultaat bedrijfsvoering	-	750	691
<u>Bestemming:</u>			
- Ten gunste van de Algemene Dienst (Najaarsnota)	-	- 750	- 750
- Ten gunste van bedrijfsreserve	-	-	-
		-	- 59

⁴ Inclusief grondexploitatie

⁵ Eenheden: DV = Dienstverlening, OO = Organisatieondersteuning, B&R = Beheer en Realisatie

1.2 Rechtmatigheid

De rechtmatigheid wordt getoetst aan de hand van het door de raad vastgestelde normenkader.

Bij een aantal programma's is sprake van een overschrijding van het budget. Deze overschrijdingen zijn toegelicht en passen binnen het bestaande beleid van de gemeente Steenwijkerland, hetgeen inhoudt dat er geen sprake is van begrotingsonrechtmatigheid.

Op 1 januari 2015 zijn taken in het kader van de decentralisaties naar gemeenten overgedragen. Begin 2015 is dit gepaard gegaan met allerlei problemen in de betalingen van de PGB's door de Sociale verzekeringsbank. Ook over 2015 tot en met 2019 heeft de SVB een niet goedkeurende verklaring verkregen. Voor onze gemeente heeft dit mogelijk consequenties. Controleverklaringen van de zorginstellingen, SVB en overige partijen werken door in het oordeel van onze controleverklaring. De problematiek in 2015 tot en met 2019, het uitblijven van duidelijke afspraken en de uitloop van declaraties tot en met 15 maart 2020 hebben gevolgen voor de inhoud van onze verklaring. Vanuit de organisatie is op deze ontwikkelingen geanticipeerd door zelf actief de prestatielevering van de PGB volledig te monitoren.

Ingaande 2018 werkt de gemeente bij zorg in natura met een gewijzigde bekostigingsmethodiek. Bij deze resultaatgerichte methode wordt bij aanvang van de behandeling 70% van de bekostiging voldaan. Na afronding van de behandeling met een positief resultaat volgt het resterende bedrag van 30%. Omdat deze behandelingen verschillende doorlooptijden hebben, de behandeling in 2018 / 2019 wel is aangevangen maar ook in 2020 verder zal voortduren is een bedrag van € 452.000 als vooruitbetaald opgenomen in de rekening 2019. Deze kosten komen ten laste van het jaar 2020.

1.3 Coronacrisis

Na balansdatum (31 december 2019) is heel de wereld geconfronteerd met de coronacrisis. In Nederland was de impact in januari nog beperkt, maar eind februari / begin maart 2020 werden toch de grote gevolgen hiervan zichtbaar. Al met al heeft dit geleid tot ongekende aanpassingen voor de dagelijkse leven en het kabinet heeft allerlei beperkingen opgelegd teneinde deze crisis het hoofd te bieden. De financiële impact is sterk afhankelijk van de duur van de crisis en nadere besluiten die vanuit het kabinet en lokaal zullen worden genomen en/of opgelegd.

Naar verwachting zullen zich de in ieder geval de volgende effecten voordoen:

- o Toegenomen uitgaven voor inkomensondersteuning
- o Extra lasten voor gemeenschappelijke regelingen (GGD en Veiligheidsregio);
- o Onzekerheden op het gebied van uitgaven voor onderwijs;
- o Lagere /wegvallende inkomsten (bijv. havengelden, toeristenbelasting, forensenbelasting, dividenden);
- o Onderuitputting op investeringen;
- o Stagnatie van mogelijke uitgifte van gronden van de grondexploitatie;
- o Extra lasten voor noodzakelijke kindercrisisopvang, laptops en licenties voor thuiswerksystemen;
- o Nadelige effecten op de kengetallen van de gemeente, (solvabiliteit, netto schuldpositie en grondexploitatie);
- o Rechtmatigheidsproblemen bij het blijven doorbetalen van Jeugdzorg conform de oproep van de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten;

Samenvattend betekent dit dat de financiële consequenties voor de gemeente niet goed zijn in te schatten. Processen en sturing worden zo goed mogelijk ingericht om met alle onzekerheden om te gaan, waar mogelijk duidelijkheid te krijgen over de impact op de financiële situatie en een deugdelijke administratie te blijven voeren waardoor de rechtmatigheid van uitgaven en inkomsten mogelijk blijft. Dit is evenwel niet bij voorbaat te garanderen.

1.4 Verlengen looptijd Grondexploitatie

De voor gemeenten vastgestelde richtlijnen, die zijn vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijven voor dat de raad expliciet een besluit moet nemen indien binnen de grondcomplexen wordt afgeweken van de "10 jaarstermijn". Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken is het uitgangspunt vanuit de BBV dat de looptijd van de grondexploitatie in beginsel maximaal 10 jaar bedraagt.

Dit is echter een richttermijn, die voortschrijdend moet worden gezien en waar gemotiveerd van kan worden afgeweken.

In 2019 zijn er ontwikkelingen die ons aanleiding geven om voor een tweetal complexen expliciet te besluiten af te wijken van de huidige looptijd en wel voor de complexen Boterberg-Zuid en Kornputkwartier.

Boterberg- zuid

Voorgesteld wordt om de looptijd van complex Boterberg-zuid te verlengen naar ultimo 2038, hetgeen betekent dat deze grondexploitatie een resterende looptijd heeft van 19 jaar.

Dat is langer dan de BBV-richttermijn van 10 jaar. Deze keuze wordt gemotiveerd omdat op dit complex voor minimaal de komende 15 jaar een zonnepark is gerealiseerd. In deze periode kan de benutte grond niet worden verkocht. Het oorspronkelijke uitgiftetempo is hierdoor gewijzigd en deze langere looptijd is daardoor realistischer met in achtneming van de nog uit te geven kavels. Hiermee geeft de waardering van de grondexploitatie een getrouwer beeld. Om het schattingsrisico dat gepaard gaat met de langere looptijd te beperken is in de berekening van het eindsaldo de indexering van opbrengsten die verder liggen dan 10 jaar achterwege gelaten.

Kornputkwartier

Voorgesteld wordt om de looptijd van het complex Kornputkwartier te verlengen naar ultimo 2034, hetgeen betekent dat deze grondexploitatie een resterende looptijd heeft van 15 jaar.

Dat is langer dan de BBV-richttermijn van 10 jaar. Voor Kornputkwartier geldt dat het ingerekende uitgiftetempo van particuliere kavels in het project Kornputkwartier is naar beneden is bijgesteld en hierdoor is getemporiseerd. Het gaat hier grotendeels om kavels bedoeld voor de realisatie van vrijstaande woningen. Derhalve wordt een langere looptijd voorgesteld, omdat hiermee een realistischer uitgiftetempo kan worden gehanteerd in relatie tot de nog uit te geven kavels. Hiermee geeft de waardering van de grondexploitatie een getrouwer beeld. Om het schattingsrisico dat gepaard gaat met de langere looptijd te beperken is in de berekening van het eindsaldo de indexering van opbrengsten die verder liggen dan 10 jaar achterwege gelaten.

Voorgesteld wordt om:

- **De looptijd van het complex Boterberg-zuid te verlengen tot en met 2038**
- **De looptijd van het complex Kornputkwartier te verlengen tot en met 2034**

1.5 Voorstel tot bestemming van het resultaat 2019

Voorstel tot bestemming van het resultaat 2019:

- Een bedrag van € 775.000 toevoegen aan de reserve vaste buffer
- Deze € 775.000 ten laste te brengen van de algemene reserve vrij besteedbaar
- Het nadelig resultaat 2019 van afgerond € 1.041.000 ten laste te brengen van de algemene reserve vrij besteedbaar

1. Norm vaste Buffer

De gemeente Steenwijkerland hanteert een norm van 15% voor het opvangen van risico's. Ultimo 2019 bedraagt deze norm op grond van de nota reserves en voorzieningen:

		bedragen x € 1.000
Norm Algemene reserve vaste buffer		31-dec-2019
Grondslag normbepaling		
Algemene uitkering uit gemeentefonds		63.733
Uitkering deelfonds sociaal domein		8.959
Opbrengst Onroerende-zaakbelasting		6.912
Totaal Grondslag normbepaling		79.604
Afwijking t.o.v. norm		
Norm 15%		11.941
Algemene reserve vaste buffer per ultimo 2019		11.166
Afwijking t.o.v. norm (lager)		- 775
Afwijking in %		6,49%

Ultimo 2019 is de omvang van de reserve € 11,166 miljoen. Op 19 december 2017 heeft de raad de nota Reserves en voorzieningen vastgesteld. Hierin is een norm vastgesteld van 15% waarbij een bandbreedte van 5% gedurende maximaal 3 jaren is toegestaan. Op grond van de nota Reserves en voorzieningen is aanvulling tot de norm vereist met € 775.000 vereist. Voorgesteld wordt deze ten laste van de Algemene reserve vrij besteedbaar te brengen.

2. Algemene reserve vrij besteedbaar

Voorgesteld wordt om het nadelige saldo 2019 van afgerond € 1.041.000 ten laste van de Algemene reserve vrij besteedbaar te brengen.

Resumé :

Voorstel tot bestemming

		bedragen x € 1.000
Voorstel resultaatbestemming		Rekening 2019
1. Ten gunste van de Reserve vaste Buffer		775
2. Ten laste van de Algemene Reserve vrij besteedbaar		- 775
3. Ten laste van de Algemene Reserve vrij besteedbaar		- 1.041
Totaal voorstel resultaatbestemming		- 1.041

1.6 Het overzicht van baten en lasten

6:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Programma's				
Lasten				
1. De inwoner op 1	- 10.134	- 11.641	- 10.170	1.471 V
2. Duurzaam	- 8.848	- 10.529	- 9.227	1.302 V
3. Werk aan de winkel	- 8.317	- 12.441	- 8.421	4.020 V
4. Samenredzaam	- 57.752	- 61.045	- 62.090	- 1.045 N
5. Mijn Steenwijkerland	- 24.741	- 26.914	- 22.593	4.321 V
6. Financiën en overhead	-	-	- 6	- 6 N
Totaal Lasten	- 109.792	- 122.570	- 112.507	10.064 V
Baten				
1. De inwoner op 1	3.196	3.410	2.433	- 978 N
2. Duurzaam	4.903	5.354	5.468	114 V
3. Werk aan de winkel	6.560	9.344	7.989	- 1.355 N
4. Samenredzaam	15.668	14.773	15.291	518 V
5. Mijn Steenwijkerland	8.443	9.178	8.437	- 741 N
6. Financiën en overhead	1.403	1.443	1.528	86 V
Totaal Baten	40.173	43.502	41.146	- 2.355 N
Totaal Programma's	- 69.619	- 79.068	- 71.360	7.708 V
Algemene dekkingsmiddelen				
Lasten				
Algemene dekkingsmiddelen	- 443	- 721	- 702	19 V
Overhead	- 16.415	- 16.497	- 16.119	377 V
Onvoorzien	1	- 418	- 261	157 V
Totaal Lasten	- 16.857	- 17.636	- 17.083	553 V
Baten				
Algemene dekkingsmiddelen	80.982	82.371	82.422	51 V
Overhead	1.427	1.810	1.764	- 47 N
Onvoorzien	-	27	250	223 V
Totaal Baten	82.409	84.208	84.435	227 V
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	65.551	66.572	67.352	780 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 1.172	- 1.850	- 2.755	- 905 N
Onttrekkingen	5.354	13.382	5.722	- 7.660 N
Totaal Mutatie reserves	4.182	11.532	2.967	- 8.565 N
Resultaat	115	- 965	- 1.041	- 77 N

⁶ De actuele begroting is ten opzichte van de primitieve begroting in alle programma's hoger op zowel de baten en lasten als de mutaties in de reserves. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe besluiten van de raad, maar met name door de restantkredieten zoals in de jaarrekening 2018 in bijlage 7 zijn opgenomen.

1.7 De balans

bedragen x € 1.000

Activa	31-dec-2018	31-dec-2019
Vaste Activa		
Immateriële vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling		
Materiële vaste activa	95.936	99.249
Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut	5.343	8.259
Investeringen met economisch nut	54.583	54.343
Investeringen met econ.nut waarvoor een heffing kan worden geheven	35.378	35.883
Investeringen met economisch nut in erfpacht uitgegeven	632	764
Financiële vaste activa	12.450	10.960
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	1.246	1.246
Kapitaalverstrekking aan gemeenschappelijke regelingen		
Leningen aan deelnemingen	2.514	1.539
Leningen aan openbare lichamen	75	-
Leningen aan woningbouwcorporaties	5.942	5.491
Overige langlopende leningen	2.673	2.683
Totaal vaste activa	108.386	110.209
Vlottende Activa		
Voorraden	18.190	15.312
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	17.785	14.851
Gereed product en handelsgoederen	405	461
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	11.618	9.080
Vorderingen op openbare lichamen	9.678	7.098
Overige vorderingen	1.939	1.981
Liquide middelen	61	271
Kas- en banksaldi	61	271
Overlopende activa	2.967	4.081
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	101	71
Nog te ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	27	945
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	2.838	3.064
Totaal vlottende activa	32.836	28.743
Totaal Activa	141.222	138.952
Overige niet uit de balans blijvende rechten	3.906	698

bedragen x € 1.000

Passiva	31-dec-2018	31-dec-2019
Vaste passiva		
Eigen Vermogen	49.801	45.793
Algemene reserves	35.246	34.558
Bestemmingsreserves	13.796	12.276
Resultaat boekjaar	760	- 1.041
Vorzieningen	10.459	11.730
Vorzieningen	10.459	11.730
Vaste Schuld met een rentetypische looptijd > 1 jaar	61.046	66.136
Onderhandse leningen van binnenl. banken en overige fin. instellingen	60.980	65.860
Waarborgsommen	66	276
Totaal vaste passiva	121.306	123.660
Vlottende Passiva		
Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd < 1 jaar	14.862	12.487
Overige kasgeldleningen	4.000	-
Banksaldi	1.515	4.504
Overige schulden	9.347	7.983
Overlopende passiva	5.054	2.805
Ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	1.393	642
Ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	218	78
Nog te betalen bedragen	3.440	2.084
Overige vooruitontvangen bedragen	3	1
Totaal vlottende passiva	19.916	15.292
Totaal Passiva	141.222	138.952
Gewaarborgde leningen	196.150	194.326

1.8 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

1.8.1 Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt, tenzij garantstellingen zijn afgegeven.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming; te weten vier jaar. Indien sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijv. reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

1.8.2 Balans

Vaste activa

Artikel 59 BBV schrijft voor dat alle investeringen moeten worden geactiveerd. Kunstvoorwerpen met een cultuurhistorische waarde zijn hiervan uitgesloten. Tot en met 2016 was het toegestaan om investeringen met maatschappelijk nut ten laste van reserves te brengen en dus niet te activeren. Met ingang van 2017 is dit niet meer mogelijk..

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden overeenkomstig artikel 9 van en de bijlage bij de 'Financiële verordening gemeente Steenwijkerland' niet geactiveerd. Met ingang van 2016 worden bijdragen aan activa van derden onder de immateriële vaste activa geadministreerd.

Materiële vaste activa met economisch nut.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).

De overige investeringen met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een

bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het rekeningjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die **vóór** 2004 gedaan zijn, in het desbetreffende verslagjaar, soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Op de waarde van activa met economisch nut mogen vanaf 1-1-2004 reserves niet meer in mindering worden gebracht. Investeringssubsidies en andere bijdragen van derden mogen wel in mindering worden gebracht. Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut

Met ingang van 2017 zijn de voorschriften voor investeringen met maatschappelijk nut (wegen, bruggen) aangepast. Tot en met 2016 was het toegestaan deze investeringen ten laste van een reserve te brengen ter voorkoming van toekomstige lasten. Vanaf 2017 moeten investeringen met maatschappelijk nut evenals investeringen met economisch nut geactiveerd te worden.

Financiële verordening

Op 18 december 2018 heeft de raad een nieuwe Financiële verordening vastgesteld. In deze verordening wordt in een bijlage de te hanteren afschrijvingstermijnen vanaf 2018 beschikbaar gestelde kredieten opgenomen. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn overeenkomstig deze verordening, tenzij het college van B&W met instemming van de gemeenteraad bewust is afgeweken van de in deze verordening opgenomen afschrijvingstabel.

Hoofdlijnen afschrijvingstermijnen	Termijn
● Grond en sloopwerken	30 jaar
● Kabels en leidingen	30 jaar
● Rioleringen	60 jaar
● Speelvoorzieningen	10 jaar
● Binnenhavens, Vervangen oeverbescherming, Wegen open verharding, Monumenten, Begraafplaatsen, Fietspaden	30 jaar
● Gebouwen (opstallen)/ Onderwijshuisvesting	40 jaar
● Gronden	0 jaar
● Wegen gesloten verharding, Openbaar Groen, Parkeerterreinen,	20 jaar
● Kunstgrasvelden toplaat	15 jaar
● Onderlaag sportterreinen	30 jaar
● Levensduur verlengende maatregelen (b.v. gebouwen en wegen)	20 jaar
● Openbare verlichting (armaturen)	25 jaar
● Openbare verlichting (lichtmasten)/waterwerken (oeververbindingen o.a. bruggen)	50 jaar

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ('kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen' in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de

aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken.

Flottende activa

Voorraden

Toekomstige aankopen voor bouwgrondontwikkeling zullen in eerste instantie onder de materiële vaste activa (MVA) worden opgenomen. Nadat de raad een besluit heeft genomen om de gronden in exploitatie te nemen worden deze onder de voorraden in de balans gepresenteerd.

De als 'onderhanden werken' (bouwgrond in exploitatie, BIE) opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken). Ook de rentekosten en de administratie- en beheerskosten minus de verkregen verkoopopbrengsten vallen hieronder.

Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Deze winst werd tot en met 2016 berekend met in achtneming van de kaders van de door de raad op 8 december 2015 vastgestelde nota grond -en ontwikkelbeleid. Door een verplicht voorgeschreven wijziging in de verantwoordingsvoorschriften moet met ingang van 2017 de POC (Percentage of Completion) methode worden toegepast. Deze methode houdt in dat naar gelang de voortgang van een complex zowel in de kosten als de opbrengsten, eindresultaten in een veel eerder stadium als resultaat verwerkt moeten worden.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening is bepaald op basis van de geschatte inningskansen, met inachtneming van de ouderdom van de vorderingen.

Toelichting onzekerheid eigen bijdrage WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatievoorziening van het CAK naar de gemeente is om privacy-redenen beperkt. Hierdoor kan de gemeente niet de juistheid en volledigheid op persoonsniveau en op totaalniveau van de eigen bijdragen vaststellen. In de kadernota rechtmatigheid 2016 van de commissie BBV geeft deze commissie aan dat de wetgever in feite bepaald heeft dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdrage geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat de gemeente geen zekerheid omtrent de omvang en de hoogte van de eigen bijdrage kan krijgen. In de jaarrekening is dus sprake van een onzekerheid ten aanzien van deze eigen bijdrage, ook al ligt de oorzaak hiervan niet bij de gemeente.

Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Reserves

De reserves worden tegen nominale waarde opgenomen

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Onder de voorzieningen zijn ook opgenomen de voorziening riolering en afvalverwijdering omdat dit door derden verkregen middelen zijn. De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en pensioenbetalingen van voormalige bestuurders tegen actuariële waarde is gebaseerd op de meest recente overlevingstabel van het Actuarieel Genootschap (de GBM/GBV 2018) en de circulaire van het ministerie van BZK.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vennootschapsbelasting

Ondanks de afgesloten Vaststellingsovereenkomst met de belastingdienst bestaat er nog geen volledige zekerheid van de schuldpositie over de nog niet afgerekende jaren. (2018 en 2019) In de rekening is geen schuldpositie opgenomen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Vanaf 1 januari 2020 tot op dit moment is de wereld er veel anders uit gaan zien. In februari / maart is wereldwijd de coronacrisis uitgebroken.

Dat er financiële consequenties zullen optreden vanwege de crisis is wel duidelijk , maar niet te becijferen. Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren."

2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De presentatie van de rekening geschiedt overeenkomstig de aan ons opgelegde voorschriften, het zogenaamde Besluit Begroting en Verantwoording 2004 en is per programma opgebouwd.

In de toelichtingen zijn alle afwijkingen van minimaal € 20.000 of 10% van het taakveld vermeld.

Met ingang van 2017 zijn de BBV voorschriften aangepast en zijn de begroting en de rekening opgebouwd uit taakvelden. Tot en met 2016 waren de begroting en rekening nog gebaseerd op producten. In de rekening hebben wij voor de herkenning, indien nodig, de omschrijving van de producten nogmaals weergegeven.

2.1 Inwoner op 1

De lasten en baten van het programma Inwoner op 1⁷:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 1. De inwoner op 1	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 10.510	- 11.934	- 10.427	1.507 V
Baten	3.196	3.411	2.541	- 869 N
Saldo van baten en lasten	- 7.314	- 8.523	- 7.885	638 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	- 256	- 256 N
Onttrekkingen	507	1.228	410	- 818 N
Mutatie reserves	507	1.228	154	- 1.075 N
Resultaat	- 6.808	- 7.295	- 7.731	- 437 N

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Vershil
Bestuur	- 479 N
Burgerzaken	- 50 N
Overhead	36 V
Wonen en bouwen	49 V
Overige kleine afwijkingen	7 V
Totaal afwijkingen	- 437 N

Bestuur

Dit taakveld bestaat uit de voormalige producten raad en commissies, burgemeester en wethouders, representatie, bestuurlijke samenwerking, bestuurs-ondersteuning raad en rekenkamer.

⁷ De actuele begroting is ten opzichte van de primitieve begroting in alle programma's hoger op zowel de baten en lasten als de mutaties in de reserves. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe besluiten van de raad, maar met name door de restantkredieten zoals in de jaarrekening 2018 in bijlage 7 zijn opgenomen.

Het financiële nadeel in de rekening omvat € 479.000 en bestaat uit 5 onderdelen:

1. Pensioenoverdracht bestuurders

In december 2019 zijn wij geïnformeerd over de omvang van de voorziening pensioenoverdracht. Voor de berekeningen van de omvang van de voorziening wordt gebruik gemaakt van de meest recente overlevingstabel (GBM / GBV 2013-2018) van het Actuarieel Genootschap en de actuele renteontwikkelingen. De rekenrente is evenals bij andere pensioeninstellingen gedaald naar 0,29% (2018: 1,577%)

Op grond van de APPA-regeling hebben bestuurders de mogelijkheid om pensioenverplichtingen over te brengen naar een ander pensioenfonds. Doen ze dit niet dan betaalt de gemeente het pensioen. Indien wel wordt overgestapt naar een ander pensioenfonds, dan is een afkoopsom verschuldigd. Deze afkoopsom wordt berekend op bovenvermelde rekenmethode. Aangevuld met de salarisontwikkelingen is voor de (voormalige) leden van het college van B&W een bedrag € 350.000 extra toegevoegd aan de voorziening pensioenoverdrachten.

2. Voorziening wachtgeld voormalige bestuurders

De lasten van wachtgeldverplichtingen moeten voor de gehele resterende periode in een voorziening gestort worden. Door de bovenvermelde rekenmethode en de salarisontwikkelingen dient er ultimo een bedrag van € 27.000 in de voorziening bijgestort worden.

3. Betaling pensioenen voormalige bestuurders

Voor pensioenbetalingen ontstaan na 1 januari 2015 geldt hetzelfde regime als bij pensioenoverdracht. In 2015 zijn hiervoor de BBV⁸ voorschriften aangepast. Ook hierbij wordt gebruik gemaakt van een extern opgemaakte berekening die is gebaseerd op de meest recente overlevingstabel van het Actuarieel Genootschap en de stand van bovenvermelde rekenrente. Een bedrag van € 181.000 is extra toegevoegd aan de voorziening om toekomstige verplichtingen te kunnen bekostigen.

4. Gemeenteraad / Rekenkamer

In de rekening 2019 is een financieel voordelig saldo van € 47.000 zichtbaar. Dit vanwege niet bestede budgetten van per saldo € 31.000 bij de gemeenteraad en een voordeel van € 16.000 vanwege vergoedingen door regiogemeenten in de door de gemeente Steenwijkerland verrichte regiowerkzaamheden voor de rekenkamer.

5. Overig

De overige voordelen omvatten een bedrag van € 32.000 en hebben voornamelijk betrekking op onderbesteding op representatie en accountantskosten.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke- en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de gemeente Steenwijkerland van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor de gemeente Steenwijkerland is € 194.000 (2018 € 189.000). Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor

---

⁸ Besluit Begroting en Verantwoording

topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging topfunctionarissen

Onder topfunctionarissen worden verstaan: "Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt."

bedragen x € 1

Bezoldiging topfunctionarissen	J. de Groot	A. Ten Hoff
Gegevens 2019		
Functie(s)	Secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2019 (als deelfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging 2019		
Beloning en belastbare onkostenvergoedingen	100.734	93.794
Beloningen betaalbaar op termijn	17.530	16.212
Subtotaal bezoldiging 2019	118.264	110.006
Individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum 2019	194.000	194.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2019	118.264	110.006
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Teolichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2018		
Aanvang en einde functievervulling in 2018	12/2 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2018 (als deelfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging 2018		
Beloning en belastbare onkostenvergoedingen	84.996	92.132
Beloningen betaalbaar op termijn	13.965	15.107
Totaal bezoldiging 2018	98.961	107.239
Individueel WNT-maximum 2018	167.252	189.000
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen.

Burgerzaken

Het taakveld burgerzaken bestaat uit de onderdelen burgerzaken, verkiezingen, kadaster en straatnaamgeving.

De baten en lasten van leges burgerzaken laten per saldo een nadeel van € 16.000 zien. Dit wordt met name veroorzaakt door sterk gestegen lasten voor naturalisatieverzoeken.

De kosten van verkiezingen zijn overschreden met € 25.000, voornamelijk veroorzaakt door hogere drukkosten en kosten voor bezetting van de stembureaus bij de verkiezingen voor Provinciale Staten / Waterschap en het Europees Parlement.

De lasten voor kadaster en straatnaamgeving zijn per saldo met € 9.000 overschreden vanwege actualisatie van de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) en BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie).

Overhead

Een drietal onderdelen worden op grond van de voorschriften onder het taakveld overhead weergegeven. Dit zijn voorlichting en communicatie, bezwaar en beroep, kabinet en bestuursondersteuning.

Het resultaat in de rekening bedraagt € 36.000 en is met name het gevolg van lagere kosten van voorlichting en communicatie door minder publicaties en lagere kosten van de kindergemeenteraad.

Wonen en bouwen

In 2019 is het intercitystation in Steenwijk aangekocht. De kapitaallasten van de inrichting en de levensduur verlengende investeringen zijn in 2019 niet gerealiseerd. De kapitaallasten zijn hierdoor € 17.500 lager.

Ondanks de problemen als gevolg van de PFAS discussie zijn de opbrengsten van omgevingsvergunningen € 31.500 (op een raming van € 1.202.000) hoger dan begroot.

In totaal een voordelig saldo voor de rekening 2019 van € 49.000.

Overheveling van budgetten 2019

Ultimo 2019 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2020 te waarborgen. De te bestemmen budgetten⁹ voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 21 april 2020 vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2019.

bedragen x € 1.000

Bestemde budgetten	Bedrag
75 jaar vrijheid	10
Dorpenmatrix 2019	52
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	62

In de analyse van de taakvelden is met deze bestemming al rekening gehouden.

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- Bestemde budgetten zoals hierboven vermeld.
- Investerings met een dekking uit reserves die op grond van de regelgeving via de exploitatie worden verantwoord. (ombudsfunctie sociaal domein, investeringen kernenbeleid, omgevingsplan etc.).
- Dotatie in voorziening wachtgeld van € 27.000, een extra dotatie in de voorziening pensioenoverdracht van € 350.000 en € 181.000 in de voorziening betaalde pensioenen bestuurders vanwege de bijstelling van de rekenrente.

⁹ In hoeverre de bestemde middelen 75 jaar vrijheid vanwege de coronaproblematiek in 2020 tot besteding komen is nog niet (volledig) bekend.

2.2 Duurzaam

De lasten en baten van het programma Duurzaam¹⁰:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 2. Duurzaam	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 8.848	- 10.529	- 9.227	1.302 V
Baten	4.903	5.354	5.468	114 V
Saldo van baten en lasten	- 3.945	- 5.175	- 3.758	1.417 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	- 303	- 303 N
Onttrekkingen	420	1.528	654	- 873 N
Mutatie reserves	420	1.528	351	- 1.176 N
Resultaat	- 3.525	- 3.647	- 3.407	240

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Milieubeheer	240 V
Overige kleine afwijkingen	0 V
Totaal afwijkingen	240 V

Milieubeheer

Binnen het programma Duurzaam onderscheiden we twee uitgavenposten, te weten milieubeheertaken en de transitietaken voor de energietransitie en circulaire economie.

Binnen de milieubeheertaken hebben we een voordeel van in totaal € 17.000. Het budget voor bodemonderzoeken van € 38.000 is niet aangesproken. Het budget voor handhaving milieuvergunningen sluit met een overschot van € 7.000. Er is een nadeel van € 217.000 op de uitgaven voor een project in het kader van sanering verkeerslawaaï. In de najaarsnota zijn we er van uitgegaan dat we een bedrag niet meer terug hoefden te betalen gezien het feit dat het al jaren was geleden dat we hier iets over hadden gehoord. We hebben nu echter toch nog bericht gekregen dat we het bedrag dienen terug te betalen.

Op de transitietaken voor de energietransitie en circulaire economie resteert een bedrag van € 52.000. In de decembercirculaire 2019 hebben we nog € 247.000 ontvangen voor uitgaven op het gebied van duurzaamheid. Aangezien we hier al geld voor gereserveerd hadden in de komende jaren kan een bedrag van € 197.000 hiervan komen te vervallen. Voor de uitgaven van een living lab was € 60.000 gereserveerd, maar dit budget is niet aangesproken. Het project uitvoering nieuwe energie sluit met een overschot van € 8.000. Voor het energieloket zijn de uitgaven € 28.000 lager uitgevallen dan begroot. Voor

¹⁰ De actuele begroting is ten opzichte van de primitieve begroting in alle programma's hoger op zowel de baten en lasten als de mutaties in de reserves. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe besluiten van de raad, maar met name door de restantkredieten zoals in de jaarrekening 2018 in bijlage 7 zijn opgenomen.

de maatregelen uit het plan van aanpak asbest zijn weinig uitgaven gedaan, er resteert € 25.000. De kapitaallasten vallen € 25.000 lager uit dan begroot omdat de duurzaamheidsinvesteringen in gemeentelijke gebouwen die voor 2019 waren voorzien nog niet zijn gerealiseerd.

Afval (en afvalstoffenheffing)

De opbrengsten Afvalstoffenheffing zijn € 88.000 hoger dan begroot. Dit voordeel wordt verrekend met het nadeel van € 318.000. Per saldo is het resultaat nihil omdat het negatieve saldo van € 230.000 aan de voorziening reiniging wordt onttrokken.

De kosten voor de ROVA sluiten met een nadeel van € 238.000. De belangrijkste oorzaak van het tekort zijn de hogere kosten voor het sorteren en vermarkten van PMD van € 160.000. Een nadeel op het vaste tarief van € 106.000 heeft te maken met een hoger aantal aansluitingen x het vaste tarief (dit kan worden gerelateerd aan hogere opbrengsten van € 88.000). Daarnaast is er nog een nadeel omdat dit jaar de kosten voor inzameling van oud papier in voormalig Brederwiede hoger zijn dan de opbrengsten. De kosten door afkeur van het PMD bij overslag en nog kleinere overige nadelen zorgen voor het totale verschil op de kosten voor de ROVA van € 331.000. Het niet in rekening brengen van de afvalstoffenbelasting in 2019 betekent een voordeel van € 93.000. Dit zijn kosten die grotendeels buiten onze invloed zijn.

De kosten voor de aanpak zwerfvuil vallen € 24.000 lager uit dan begroot.

Het budget voor afvalinzamelingsstructuur, wat is bestemd voor het onderhoud van ondergrondse inzamelingsystemen en het inrichten/aanpassen van containerverzamelplaatsen sluit met een overschot van € 15.000.

De vergoeding voor de inzameling van Nedvang viel € 120.000 lager uit dan begroot. Dit komt onder andere doordat de afrekening over 2018 nog € 45.000 lager is uitgevallen dan waar we rekening mee hebben gehouden. Ook hier is de invloed van de gemeente beperkt. Daarnaast zijn er nog kleinere voordelen voor in totaal € 1.000.

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen Afval en afvalstoffenheffing	Vershil
Exploitatie Reiniging	
Afvalinzamelingsstructuur	15 V
Subsidies afvalfonds	- 120 N
Aanpak zwerfvuil	24 V
Kosten inzameling ROVA	- 238 N
Hogere opbrengsten	88 V
Diversen	1 V
Subtotaal Exploitatie	- 230 N
Hogere belastinginkomsten (Financiën en Bedrijfsvoering)	
Resultaat 2019	- 230 N
Dotatie voorziening Reiniging	
Dotatie voorziening Reiniging	-
Dotatie voorziening Reiniging	-
Onttrekking voorziening Reiniging	
Onttrekkingen conform begroting	- 156 N
Onttrekking voorziening Reiniging	- 156 N
Totaal mutatie voorziening Reiniging	- 386 N

Voor een volledig beeld geven wij de ontwikkelingen van de voorziening weer:

bedragen x € 1.000					
Voorziening reiniging	Saldo 31-12-2018	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Aanwen- dingen	Saldo 31-12-2019
085 Egalisatievoorziening reiniging	870	-	- 386	-	485
Totaal	870	-	- 386	-	485

Beheer overige gebouwen en gronden

Binnen de voorziening maatschappelijk vastgoed zijn tot en met 2022 onderhoudslasten opgenomen voor de molen en boerderij aan de deukten in Giethoorn en het station in Steenwijk. De rekening is nagenoeg gelijk aan de begroting.

Overheveling van budgetten 2019

Ultimo 2019 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2020 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 21 april 2020 vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2019.

bedragen x € 1.000	
Bestemde budgetten	Bedrag
Transitievisie warmte	50
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	50

In de analyse van de taakvelden is met deze bestemming al rekening gehouden.

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- Bestemde budgetten zoals hierboven vermeld.
- Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord (o.a. zon op het dak , warmtetransitie etc.).

2.3 Werk aan de winkel

De lasten en baten van het programma Werk aan de winkel¹¹:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 3. Werk aan de winkel	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 8.317	- 12.441	- 8.421	4.020 V
Baten	6.560	9.344	7.989	- 1.355 N
Saldo van baten en lasten	- 1.757	- 3.097	- 432	2.665 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 972	- 1.105	- 822	283 V
Onttrekkingen	858	3.275	486	- 2.789 N
Mutatie reserves	- 114	2.170	- 335	- 2.505 N
Resultaat	- 1.870	- 927	- 767	160 V

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Beheer overige gebouwen en gronden (Grondzaken)	393 V
Economische ontwikkeling	39 V
Economische promotie	- 27 N
Grondexploitatie	- 237 N
Overige kleine afwijkingen	- 8 N
	160 V

Beheer overige gebouwen en grondzaken

De rekening vertoont een financieel voordelig resultaat van € 393.000. Dit heeft een 3-tal oorzaken:

Er is een vergoeding ontvangen voor plankosten voor Bergstein van € 96.000. Uit de verkoop van onroerende zaken is een positief resultaat behaald van € 257.000 door de verkoop van een aantal percelen die niet was begroot. Er zijn geen kosten betaald voor OZB en riolering voor in totaal € 39.000.

Economische ontwikkeling

Er resteert een bedrag van € 39.000. Dit budget was bedoeld om de acquisitie op het bedrijvenpark Eeserwold te stimuleren. Met een aantal externe deskundigen is eerst een analyse gemaakt van Eeserwold. Er is inzicht verschaft in wat de oorzaken zijn van het achterblijven van de acquisitie t.o.v. de regio en wat er aan gedaan kan worden. Tot een verdere uitwerking is het nog niet gekomen. Oorzaak daarvan is dat het ambitiesdocument dat voor Eeserwold wordt opgesteld nog niet is afgerond en tot besluitvorming is gekomen. Dit document werd al wel verwacht, maar heeft vertraging opgelopen.

In het jaar 2020 wordt uitvoering gegeven aan het ambitiesdocument, met het dan begrote budget. Het gaat om het op orde brengen van de basis (goede actuele informatievoorziening en -verwijzing, zowel locatie, prijs, contactpersonen, verkaveling, bestemmingsplan enz.).

¹¹ De actuele begroting is ten opzichte van de primitieve begroting in alle programma's hoger op zowel de baten en lasten als de mutaties in de reserves. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe besluiten van de raad, maar met name door de restantkredieten zoals in de jaarrekening 2018 in bijlage 7 zijn opgenomen.

Economische promotie

Het budget voor het afvoeren van afval bij evenementen sluit met een tekort van € 25.000. Dit wordt veroorzaakt doordat er meer evenementen worden georganiseerd, doordat er meer afval dient te worden afgevoerd en door een stijging van de lasten die ons in rekening worden gebracht door de ROVA. Daarnaast zijn er nog overige kleine verschillen van € 2.000.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur / Grondexploitatie niet bedrijventerreinen (Grondexploitatie Wonen en Bedrijven)

Met ingang van 2017 is de grondexploitatie in twee onderdelen uitgesplitst nl;

1. Fysieke bedrijfsinfrastructuur, de bedrijventerreinen.
2. Grondexploitatie niet bedrijventerreinen, de woningbouwcomplexen.

Jaarlijks wordt de prognose van de complexen berekend. Onderdeel hiervan is dat aan het eind van het jaar bij de verschillende complexen verliezen en winsten worden verantwoord. Op 19 december 2015 heeft de raad van de gemeente Steenwijkerland de nota grond- en ontwikkelingsbeleid vastgesteld. In deze nota is ook vastgelegd dat winsten worden verantwoord op het moment dat:

1. De boekwaarde negatief is. Dit wil zeggen dat ultimo van enig jaar de opbrengsten hoger zijn dan de kosten **en**
2. Toekomstige opbrengsten hoger zijn dan de nog te maken kosten.

In 2017 zijn er door de commissie BBV uitspraken gedaan ten aanzien van de winstbepaling. Dit heeft in december 2017 geresulteerd in een uitspraak die de door de raad vastgestelde methode van winstbepaling buitenspel heeft gezet. Overeenkomstig deze methode moet onze winst berekend worden, anders zou dit gevolgen hebben voor de verkregen verklaring bij de jaarrekening 2017.

Medio 2019 is er een wederom een nieuwe notitie grondexploitatie uitgekomen. In deze notitie zijn nadere richtlijnen voor de winstberekening gedefinieerd. In deze richtlijnen wordt verplicht om eventueel teveel geboekte winst in het verleden "terug te boeken". Dit kan voorkomen indien de in de loop der tijd berekende risico's en daardoor uiteindelijke lagere winst.

Woningen

In de rekening is de gerealiseerde "winst" van € 422.000 conform begroting aan de algemene reserves vrij besteedbaar toegevoegd. In de begroting was een hogere "winst" van € 735.000 begroot. Dit betekent geen nadeel voor de rekening, maar een lagere dotatie in de algemene reserve vrij besteedbaar.

In de begroting zijn geen nadelige resultaten begroot. Dit omdat de gemeente Steenwijkerland eventueel opgetreden verliezen direct ten laste van de rekening verwerkt. In de rekening 2019 zijn op de complexen Kornputkwartier en Wheeën Noord Oldemarkt respectievelijk € 176.000 en € 28.000 verlies verwerkt. De verwerkte verliezen van € 204.000 komen ten laste van de rekening 2019.

Bedrijven

In de begroting was voorzien in een "winst" van bijna € 10.000. Werkelijk is deze "(bijgestelde) winst" uitgekomen op € 129.000 negatief. Deze is ten laste van de Algemene reserve vrij besteedbaar gebracht. Deze "(bijgestelde) winst is het gevolg van aanpassing van de richtlijnen door de nieuwe notitie grondexploitatie.

Nadelige resultaten zijn er te melden op de complexen Mr. Z. ter Steghestraat, Novac en Weg van Rollecate Vollenhove tot een bedrag van € 33.000.

In paragraaf 2.7 wordt een nadere uiteenzetting van de ontwikkelingen per complex uiteengezet.

Overheveling van budgetten 2019

Ultimo 2019 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2020 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 21 april 2020 vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2019.

bedragen x € 1.000

Bestemde budgetten	Bedrag
Loswal Giethoorn	24
Visie op Toerisme	21
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	45

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- Bestemde budgetten zoals hierboven vermeld.
- Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord. (o.a. parkmanagement, uitvoeringsagenda binnenstad, stadstuin, gebiedsgerichte aanpak Giethoorn etc.).

2.4 Samenredzaam

De lasten en baten van het programma Samenredzaam¹²:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 4. Samenredzaam	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 57.752	- 61.045	- 62.090	- 1.045 N
Baten	15.668	14.773	15.291	518 V
Saldo van baten en lasten	- 42.084	- 46.272	- 46.799	- 527 N
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	- 286	- 286 N
Onttrekkingen	1.837	2.930	2.359	- 571 N
Mutatie reserves	1.837	2.930	2.073	- 857 N
Resultaat	- 40.247	- 43.341	- 44.725	- 1.384 N

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	578 V
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (Scala)	69 V
Inkomensregelingen	- 711 N
Sociaal Domein	- 1.430 N
Volksgezondheid	105 V
Overige kleine afwijkingen	5 V
Totaal afwijkingen	- 1.384 N

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Op het taakveld is een voordeel ontstaan van € 578.000. Dit voordeel is opgebouwd uit diverse componenten, die hieronder worden beschreven.

- Achterstandbestrijding (+ € 193.000).

Het overschot wordt aan de ene kant veroorzaakt door méér inkomsten en aan de andere kant minder kosten dan begroot. De hogere inkomsten hebben te maken met het afrekenen van subsidies uit het voorgaande jaar. Dit heeft geresulteerd in € 45.000 aan hogere inkomsten. Daarnaast kan er € 84.000 méér aan inkomsten via het OAB-budget meegenomen worden in de afrekening naar het rijk. Als laatste vallen de kosten voor kinderopvang voor doelgroeppeuters (VVE en Zorg) € 64.000 lager uit dan begroot.

- Gymnastiekonderwijs (- € 52.000).

Binnen het gymnastiekonderwijs is een nadeel ontstaan van € 52.000. Dit wordt voor een deel veroorzaakt door de vertraging van de bouw van de nieuwe basisschool in Giethoorn. Hierdoor zijn er niet begrote buskosten (€ 22.000) gemaakt voor de leerlingen van de Noorderschool voor het vervoer naar een gymlokaal.

¹² De actuele begroting is ten opzichte van de primitieve begroting in alle programma's hoger op zowel de baten en lasten als de mutaties in de reserves. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe besluiten van de raad, maar met name door de restantkredieten zoals in de jaarrekening 2018 in bijlage 7 zijn opgenomen.

Voor het gebruik van gymlokalen is er een bedrag van € 30.000 meer uitgegeven dan begroot. Dit is mede afhankelijk van het aantal gebruikte gymuren.

- Volwasseneducatie (+ € 147.000).

Bij Volwasseneducatie is er sprake van een overschot. Dit heeft te maken met het later starten én op de inzet van vrijwilligers bij de diverse projecten voor laaggeletterden. Er was hiervoor € 200.000 begroot, de uitgaven bedroegen ongeveer de helft. Bijkomend en niet begroot voordeel bij deze projecten is dat er ook subsidies zijn ontvangen voor een bedrag ter hoogte van € 41.000.

- Kortdurende kinderopvang (+ € 290.000).

Het beeld, minder kosten voor peuteropvang, zien we ook bij de Kortdurende peuteropvang. Hier is sprake van een overschot van € 290.000. Voor komende jaren is bij de herprioritering van budgetten in de begroting, deze post structureel verlaagd met € 210.000.

Overigens is juist bij de SMI-kinderopvang (kinderopvang naar aanleiding van een sociaal medische indicatie) het budget met € 85.000 overschreden (zie Samenkracht en burgerparticipatie).

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Er is een bedrag van € 69.000 overgebleven. Hiervoor zijn twee oorzaken aan te wijzen. Ten eerste is er vanuit de jaarrekening 2018 een budget van € 33.000 overgeheveld voor een cultuurcoach. Hieraan is in 2019 een andere invulling gegeven, waardoor dit budget uiteindelijk niet nodig was. Ten tweede is er voor de tijdelijk noodzakelijke personele uitbreiding binnen de bedrijfsvoeringskosten ruimte gevonden.

Inkomensregelingen

In de rekening is een nadelig resultaat opgenomen van € 711.000. Dit nadeel kan als volgt worden verklaard:

- Op de programmakosten (WWB, IOA, Bbz, minimabeleid (inclusief kwijtschelding belastingen)) is een overschrijding ontstaan van € 36.000.
- Op de apparaatskosten, inclusief het verstrekte extra budget op basis van het vastgestelde Plan van Aanpak, is een tekort ontstaan van € 675.000.

Overzicht van de diverse afwijkingen IGSD:

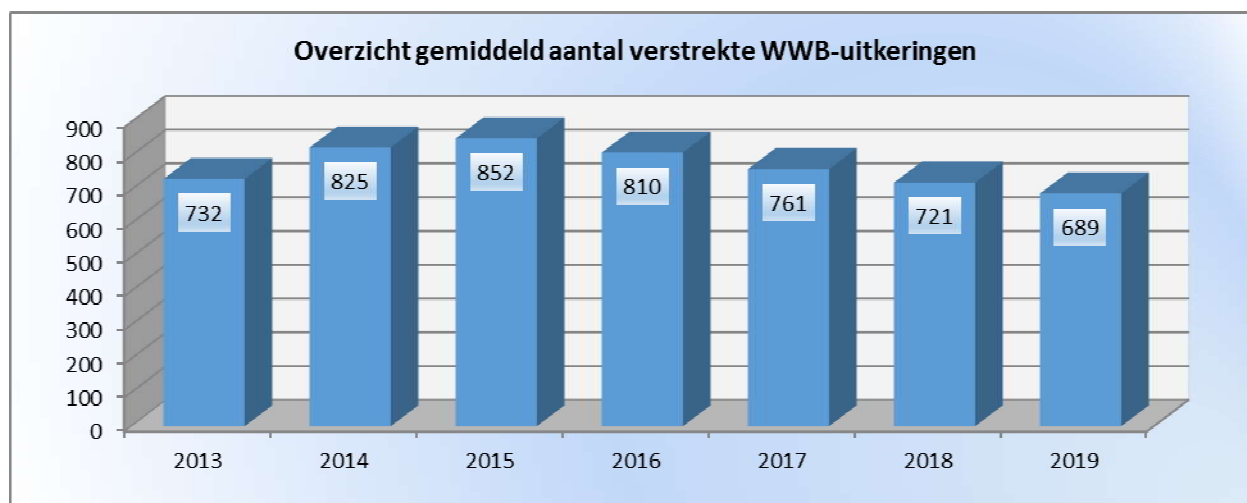
bedragen x € 1.000	
Financiële afwijkingen IGSD	Verskil
Verstrekke uitkeringen WWB	- 630 N
Terugvordering en verhaal	195 V
Zelfstandigen	31 V
IOAW & IOAZ	21 V
BUIG	110 V
Minimabeleid	252 V
Frictie	- 15 N
Apparaatskosten IGSD	- 675 N
Totaal afwijkingen	- 711 N

De jaarrekening 2019 van de IGSD is/wordt nog afzonderlijk aan u ter kennisname voorgelegd. Daarbij worden de diverse afwijkingen nader toegelicht.

Apparaatskosten

Het dagelijks bestuur van de IGSD heeft de directie de opdracht gegeven om het dreigende tekort op de apparaatskosten op te vangen binnen de eigen exploitatie. Ondanks deze opdracht is het toch niet gelukt om de extra kosten op te vangen binnen de eigen begroting. Het tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere kosten voor inhuur wegens langdurige ziekte. Daarnaast had de IGSD door de

ontwikkelingen binnen de organisatie te maken met een hogere uitstroom dan voorgaande jaren. Deze uitstroom is gevuld met de inhuur van extern personeel, waarvan de kosten hoger liggen dan het vaste personeel. Ook zijn er extra kosten gemaakt als gevolg van de liquidatie van de IGSD.

Het gemiddeld aantal verstrekte uitkeringen (exclusief Ioaw/z) is in 2019 uitgekomen op 688 (per 1 januari 2019: 698 / per 1 januari 2020: 678). In de begroting is uitgegaan van een gemiddeld aantal van 658. De gemiddelde kosten per uitkering zijn uitgekomen op een bedrag van € 14.278 (begroot € 14.045). Er is een bedrag van € 10.644.000 aan PW-uitkeringen en loonkostensubsidies uitbetaald. Door terugvordering en verhaal is een bedrag ontvangen van € 495.000 (begroot € 300.000).

Sociaal domein

Ontwikkelingen 2019

Het beleidsplan Sociaal domein beschrijft op hoofdlijnen de plannen voor de jaren 2017 - 2020. In deze jaren staat de transformatie voorop. Werd er in 2018 vooral gewerkt aan een ombuiging in denken en doen, een 'mindshift', het jaar 2019 stond vooral in het teken van de transformatie zelf.

Zo is in 2019 een akkoord rondom opvang, onderwijs, GGD en zorg afgesloten onder de naam **Samen voor Ryan**. Doel is een veilige en rijke omgeving te creëren waarin kinderen in Steenwijkerland zich goed kunnen ontwikkelen. Dat de kinderen in de eerste 18 jaar van hun leven de vaardigheden ontwikkelen die ze nodig hebben om straks als volwassene zo zelfstandig mogelijk hun leven kunnen leiden en deel kunnen nemen aan de samenleving. Begin 2019 zijn in drie werkconferenties enkele nieuwe aanpakken en projecten vorm gegeven; Steenwijkerlandse academie, Vroegsignalering, de eerste 2000 dagen, Levensvaardigheden en Integratie van jonge anderstaligen. Eind 2019 zijn enkele van deze aanpakken voorzichtig opgestart. Als financiering voor deze projecten worden de komende jaren de Onderwijsachterstandsbudgetten (OAB) ingezet.

Daarnaast is er eind 2019 met een aantal voor de gemeente Steenwijkerland belangrijke zorgaanbieders een **Transformatie-akkoord** gesloten. Hierbij wordt erkend dat niet één van de partijen beschikt over alle kennis en instrumenten om het probleem op te lossen en dat 'gezamenlijkheid' dus een voorwaarde is. Ook als we succesvol slagen in de hele transformatieopgave, zal de maatschappelijke opgave blijven bestaan, zoals de inzet van maatschappelijke ondersteuning, de begeleiding bij de participatie of de hulp bij opvoedvraagstukken. Het akkoord is in eerste instantie met elf grotere zorgaanbieders gesloten. Op

termijn worden ook de gecertificeerde instellingen en sociaal werk betrokken bij dit traject. Het uitgangspunt is dat we de belangen van de verschillende zorgaanbieders samenbrengen.

In april 2019 heeft Machteld Huber een workshop en lezing gegeven over het door haar ontwikkelde concept van **Positieve gezondheid**. Werken vanuit positieve gezondheid gaat over een fundamenteel andere manier van kijken en vereist een meerjarig veranderingstraject, waarbij de verbinding van initiatieven, organisaties en enthousiasme de motor is. De rol van de gemeente is die van aanjager en verbinder, maar ook van partner in de uitvoering. Naar aanleiding daarvan is een inspiratietafel Positieve gezondheid ingericht. Deelnemers aan de tafel zijn een aantal aanbieders Wmo, het sociaal werk en de gemeente. Overigens wordt er ook in de ontwikkeling van de Omgevingsvisie het concept van positieve gezondheid meegenomen.

In de tweede helft van 2019 is de **Inclusie-agenda 'Onbeperkt Samenleven'** vastgesteld. Met inwoners met een beperking is uitgebreid gesproken over zaken waar zij tegenaan lopen zodra ze willen 'meedoen' met de samenleving. In deze agenda zijn maatregelen opgenomen om deze hindernissen uit de weg te ruimen.

Het **actieprogramma 'gezonde leefstijl'** is in 2019 van start gegaan. Samen met inwoners, GGD en Sociaal Werk de Kop zijn er enkele plannen inmiddels uitgewerkt. Het is de bedoeling dat in 2020 het Plan van Aanpak Samen in Beweging en het Sportakkoord worden vastgesteld.

Ook op het terrein van de beweging "**Van beschermd wonen naar beschermd thuis**" zijn in 2019 stappen gezet. Samen met lokale- en regionale partijen en cliëntenvertegenwoordigers is nagegaan wat er in Steenwijkerland nodig is om zelfstandig te wonen met een psychische kwetsbaarheid. In 2020 zal dit verder worden geconcretiseerd en in de praktijk worden gebracht.

Uitkomsten Sociaal domein 2019

Binnen de gemeente Steenwijkerland is het Sociaal domein als volgt gedefinieerd:

- Jeugd; maatwerkvoorzieningen (ZIN en PGB) en geëscaleerde zorg (reclassering en Veilig thuis)
- Wmo; nieuwe maatwerkvoorzieningen (dagbesteding en begeleiding zowel ZIN als PGB), geëscaleerde zorg (opvang en beschermd wonen), oude maatwerkvoorzieningen (wonen, rollen en vervoer) en schoonmaakondersteuning.
- Overige taken; toegang (diverse kosten waaronder exploitatielasten BVO) en Samenkracht en burgerparticipatie, zoals algemeen maatschappelijk werk, sociaal cultureel werk, ouderenbeleid, jeugdbeleid, gehandicaptenvervoer, innovatie, kinderopvang en asiel-/minderhedenbeleid.
- Participatie; participatie (re-integratie) en Wsw (NoordWestGroep).

Jeugdzorg (incl. geëscaleerde zorg)

Het in de begroting meegenomen budget voor jeugdzorg is niet voldoende gebleken. Ook de budgetophogingen bij de PPN (+ € 550.000) en de Najaarsnota (+ € 600.000) (gecompenseerd door een hogere rijksbijdrage van € 1.089.000) hebben niet kunnen voorkomen dat er sprake is van een tekort in de jaarrekening op het budget Jeugdzorg van € 1.312.000.

De uitgaven hebben betrekking op:

- PGB	€ 518.000
- Gecertificeerde Instellingen die zich bezig houden met reclassering en jeugdbescherming	€ 1.000.000
- Jeugdzorg in natura 2019	€ 10.263.000
- Nagekomen 2018	€ 489.000
- Inzet POH-ers	€ 140.000
- Bijdrage project SO+/SO++	€ 162.000
Totaal	€ 12.572.000

Het tekort op de jeugdzorg is herkenbaar bij veel gemeenten in Nederland. Voor de gemeente Steenwijkerland was dit aanleiding om de VNG commissie financiële beheersbaarheid Sociaal domein te verzoeken een visitatie te komen doen. Aanleiding hiervoor was onze eigen behoefte om de transformatieopgave aan te scherpen en de wens om feedback te krijgen van een onafhankelijke commissie, zodat wij met de ervaringen van andere gemeenten, onze lokale opgave verder kunnen helpen. De uitkomsten zullen uiteraard ook met de gemeenteraad worden besproken.

Daarnaast is in 2019, naar aanleiding van een analyse van de ontwikkelingen in de jeugdzorg in de periode 2015 - 2018, een Plan van Aanpak opgesteld met daarin zeven ontwikkelingen die nader bekeken moeten worden op mogelijke kostenbesparingen.

Uit het cliënttevredenheidsonderzoek van 2019 (over 2018) komt naar voren dat de cliënten iets minder tevreden zijn over de toegang en de geboden hulp dan in het jaar daarvoor. Dit wordt niet zozeer zichtbaar in de rapportcijfers (resp. een 7 en een 7,4) maar wel in de percentages cliënten dat tevreden was met de gevonden oplossing en de beoordeling van de kwaliteit. Het eerste percentage (tevreden met gevonden oplossing) daalde van 79% naar 62%. Het percentage cliënten dat de kwaliteit van de zorg als goed beoordeelde daalde van 82% naar 75%. Er is niet direct een eensluidende oorzaak voor deze daling te vinden.

Het aantal cliënten bij de jeugdzorg is het afgelopen jaar heel licht gestegen en komt uit op 777 cliënten eind 2019. Dat de uitgaven wel sterk zijn gestegen betekent dat de zorg duurder is geworden. In de eerste helft van 2020 zal er wederom een analyse van de uitgaven plaatsvinden, waarin hopelijk duidelijk zal worden waardoor de stijging in de kosten veroorzaakt wordt en wat er aan te doen is.

Er is in 2019 extra geld (€ 25.000) beschikbaar gesteld voor Veilig Thuis (geëscaleerde zorg 18-). Dit had te maken met de invoering van de landelijke meldcode. Uiteindelijk is dit niet voldoende gebleken en is er op dit budget een tekort van € 28.000 ontstaan.

Wmo (incl. geëscaleerde zorg)

Ook bij de Wmo is er sprake van uitgaven die het budget overstijgen. Dat er hier uiteindelijk toch sprake is van een overschot ter hoogte van € 332.000 heeft vooral te maken met het vrijvallen van een opgebouwde reserve bij centrumgemeente Zwolle in het kader van Opvang en beschermd wonen. Net als vorig jaar is er ook dit jaar een aanzienlijk bedrag vrijgevallen. Er was vanuit gegaan dat de vrijval op een bedrag van € 575.000 zou uitkomen. Uiteindelijk is de vrijval bijna € 700.000 hoger uitgekomen.

De uitgaven voor de woonvoorzieningen komen dit jaar uit op bijna € 370.000 en liggen daarmee in lijn met de € 300.000 die in eerdere jaren werd uitgegeven op dit terrein. De vervoersvoorzieningen liggen wel hoger dan vorig jaar en ook € 75.000 hoger dan begroot. Dit heeft te maken met een aanbesteding in 2019. De aanbesteding is gegund aan een nieuwe aanbieder. De prijzen liggen ten opzichte van het vorige contract hoger, maar het is de verwachting dat de cliënttevredenheid ook zal toenemen met deze nieuwe leverancier.

De uitgaven voor de schoonmaakondersteuning ligt € 176.000 boven het budget. Ten opzichte van 2018 zijn de uitgaven met € 912.000 toegenomen. De oorzaak hiervan ligt met name in het feit dat gemeenten verplicht zijn een reële kostprijs voor de zorg te betalen. Dit betekende dat de prijzen, hoofdzakelijk door Cao-afspraken binnen de zorg, met circa 20% zijn toegenomen ten opzichte van 2018. Daarnaast is er sprake van een toename van het aantal cliënten dat schoonmaakondersteuning nodig heeft. Dit laatste heeft waarschijnlijk deels te maken met de invoering van de Eigen bijdrage. Maar wanneer de stijging over de periode 2017 - 2019 wordt bekeken, blijkt dat er al die jaren sprake is van een stijging. Dit heeft onder andere te maken hebben met het 'langer thuis wonen' en de vergrijzende bevolking.

Samenkracht en burgerparticipatie

Het gaat hierbij vooral om Algemene voorzieningen. Hiertoe behoort het Sociaal Werk De Kop, het mantelzorgcompliment en de kinderdagopvang, inclusief opvang op sociaal medische indicatie (SMI). Het totale budget bedroeg € 2.675.000. De uitgaven zijn € 31.000 boven het beschikbare budget uitgekomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de SMI. Deze voorziening heeft sinds de Harmonisatie van de kinderopvang (2018) een sterke groei doorgemaakt. In 2017 bedroegen de uitgaven op deze post nog € 50.000, in 2018 € 86.000 en in 2019 € 166.000. Het budget in dit jaar was € 80.000. Het is duidelijk dat de voorziening veel ingezet wordt. Overigens zal in 2020 nagegaan worden of er mogelijk te snel geïndiceerd wordt en of er geen andere mogelijkheden zijn. Meevallers bij de andere Algemene voorzieningen compenseert de tegenvaller voor het grootste gedeelte, waardoor er een tekort resteert van € 31.000.

Wijkteams

Het overschot van € 77.000 op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er in 2019 minder gebruik is gemaakt van deskundigen van de Jeugdbescherming. Daarnaast heeft er een subsidieafrekening met de GGD plaatsgevonden over het jaar 2018 (o.a. Fit op school). Er is een bedrag van € 23.000 terugbetaald. Een andere meevaller zijn de kosten van het Regionaal Serviceteam Jeugd (RSJ). De bijdrage van de gemeente in de exploitatielasten van RSJ viel € 16.000 lager uit dan begroot.

Arbeidsparticipatie

Bij de arbeidstoeleiding van statushouders is het budget overschreden met een bedrag van € 105.000. De voormalige Igsd heeft een subsidieaanvraag gedaan bij de provincie Overijssel in het kader van 1000 kansen voor kwetsbare doelgroepen op de arbeidsmarkt. Er is een subsidie toegekend van € 158.000 voor het project Wonen en Werken in Nederland. Het is de bedoeling om 60 statushouders via een maatwerktraject zelfredzaam te maken en zelfstandig deel te laten nemen aan de samenleving. Omdat de definitieve subsidietoekenning onzeker is, heeft de Igsd de gemaakte kosten wel ingeboekt, maar de opbrengsten nog niet. De vooruit ontvangen subsidie wordt in de liquidatieafrekening in 2020 met de Igsd overgedragen aan de beide gemeenten. Hierdoor ontstaat in het jaar 2020 mogelijk een voordeel.

In de begroting was een budget beschikbaar voor arbeidsparticipatie ter hoogte van € 1.284.000. Er is een bedrag uitgegeven van € 1.675.000. Hierdoor is een overschrijding ontstaan van € 391.000.

Van het beschikbare budget is door de NoordWestGroep een bedrag uitgegeven van € 73.000 voor beschermt werk. De rest van het geld is besteed door de Igsd voor re-integratie(trajecten) voor mensen met een uitkering. De jaarrekening 2019 van de Igsd is/wordt nog afzonderlijk aan u ter kennisname voorgelegd. Daarbij worden de diverse afwijkingen nader toegelicht.

Samenvatting van de diverse afwijkingen sociaal domein:

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen Sociaal Domein	Vershil
Maatwerkdienstverlening 18+	- 345 N
Maatwerkdienstverlening 18-	- 1.284 N
Geëscaleerde zorg 18+	693 V
Geëscaleerde zorg 18-	- 28 N
Maatwerkvoorzieningen WMO	- 16 N
Samenkracht en burgerparticipatie	- 31 N
Wijkteams	77 V
Arbeidsparticipatie	- 496 N
Totaal afwijkingen	- 1.430 N

Volksgezondheid

De GGD is de organisatie waar diverse taken op het terrein van de volksgezondheid zijn ondergebracht. In 2019 bedroeg de gemeentelijke bijdrage iets meer dan € 1,5 miljoen. Deze bijdrage lag uiteindelijk € 20.000 hoger dan het begrote budget.

In 2019 heeft de gemeenteraad extra middelen beschikbaar gesteld voor de opvang van verwarde personen en voor maatregelen rondom hoarding (verzamelstoornis). In totaal ging het om € 47.000. Van deze middelen is in 2019 geen gebruik gemaakt. Ook voor de diverse projecten rondom Gezond in de Stad zijn de uitgaven lager dan begroot. Een deel van het resterende budget wordt overgeheveld naar het jaar 2020. Het overige deel ter hoogte van € 32.000 is meegenomen in het hier gepresenteerde overschot.

Vanuit het gemeentefonds is een bedrag van € 35.000 ontvangen voor de ambulante GGZ. Dit budget is niet besteed. Ook op het budget preventieve GGZ is een bedrag van € 11.000 minder uitgegeven.

In totaal resteert een bedrag van € 105.000 binnen dit taakveld.

Overheveling van budgetten 2019

Uit 2019 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2020 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 21 april 2020 door u vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2019.

bedragen x € 1.000

Bestemde budgetten	Bedrag
Historisch archief	15
Minderheden /statushouders	121
Gezond in de Stad (GIDS)	150
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	286

In de analyse van de taakvelden is met deze bestemming al rekening gehouden.

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- Bestemde budgetten zoals hierboven vermeld.
- Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord (o.a. frictiekosten IGSD/NWG, opheffing IGSD etc.).

2.5 Mijn Steenwijkerland

De lasten en baten van het programma Mijn Steenwijkerland¹³:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 5. Mijn Steenwijkerland	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 24.741	- 26.914	- 22.593	4.321 V
Baten	8.443	9.178	8.437	- 741 N
Saldo van baten en lasten	- 16.297	- 17.736	- 14.156	3.580 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 200	-	- 317	- 317 N
Onttrekkingen	1.733	3.383	994	- 2.389 N
Mutatie reserves	1.533	3.383	677	- 2.706 N
Resultaat	- 14.765	- 14.353	- 13.479	874 V

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Verkeer en vervoer	310 V
Economische havens en waterwegen	53 V
Openbaar vervoer	23 V
Onderwijshuisvesting	75 V
Sportbeleid en activering	- 35 N
Sportaccommodaties	146 V
Cultuurpresentatie /productie -en participatie	69 V
Musea	62 V
Cultureel erfgoed	44 V
Begraafplaatsen en crematoria	87 V
Overige kleine afwijkingen	40 V
Totaal afwijkingen	874 V

Verkeer en vervoer

Binnen het taakveld verkeer en vervoer is in totaal een voordeel ontstaan van € 310.000.

Voordelen zijn er binnen de volgende budgetten:

Binnen het budget voor wegen is een totaal voordeel ontstaan van € 205.000. Dit komt deels doordat kapitaallasten € 86.000 lager uitvallen dan begroot. De oorzaak hiervan is dat mede door de perikelen rond de PAS investeringen voor het versterken van berm, aanpak fietspaden, Gierwal, levensduurverlengende maatregelen zijn uitgesteld. Daarnaast zijn een aantal investeringen zoals de herinrichting Torenlanden lager uitvallen dan begroot. De waterschapslasten vallen € 15.000 lager uit dan begroot. Op het budget voor de toegankelijkheid openbare ruimte is nog een restant van € 81.000. Allereerst is het budget wat beschikbaar is voor maatregelen weinig aangesproken doordat er weinig knelpunten zijn gemeld. Daarnaast was geld gereserveerd voor het uitvoeren van een onderzoek naar de toegankelijkheid van de openbare ruimte in Steenwijkerland. Bij het organiseren van dit onderzoek bleek dat de wegingscriteria voor de mate van toegankelijkheid zou leiden tot een rapportage op tegelniveau.

¹³ De actuele begroting is ten opzichte van de primitieve begroting in alle programma's hoger op zowel de baten en lasten als de mutaties in de reserves. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe besluiten van de raad, maar met name door de restantkredieten zoals in de jaarrekening 2018 in bijlage 7 zijn opgenomen.

Hiervoor is niet gekozen. In 2020 wordt gestart met een slagvaardigere invulling. Op het budget wat beschikbaar was voor het opstellen van een integrale visie op de inrichting van de Openbare ruimte is nog een restant van € 21.000. We hebben hier slecht een klein deel van het beschikbare budget gebruikt door af te zien van het opstellen van een visie maar pragmatisch aan de slag te gaan door in werksessies met beelden / schetsen te werken om zo te komen tot een gedragen beeld (uitstraling) wat we in Giethoorn willen zien qua inrichting van de openbare ruimte.

Het budget voor het dagelijks beheer van de wegen sluit met een overschot van € 20.000. Het budget voor vegen is afgesloten met een tekort van € 17.000 doordat het noodzakelijk was een veegmachine te huren doordat de oude veegmachine aan het einde was van zijn levensduur.

Binnen het budget voor openbare verlichting is een totaal voordeel ontstaan van € 77.000. Op het onderhoudsbudget zit een tekort van € 5.000. De kapitaallasten zijn € 35.000 lager uitgevallen dan begroot, omdat de investeringen in masten en armaturen in 2019 niet geheel zijn uitgevoerd. De energielasten zijn € 47.000 lager uitgevallen dan begroot.

Binnen het budget voor oeververbindingen is een totaal voordeel ontstaan van € 64.000. De belangrijkste oorzaak is dat bij de overdracht van een aantal bruggen van de provincie een afkoopsom is ontvangen. Deze afkoopsom was niet geheel benodigd om de bruggen weer op een aanvaardbaar onderhoudsniveau te brengen.

Nadelen zijn er binnen de volgende budgetten:

Binnen het budget voor gladheidsbestrijding is een nadeel ontstaan van € 10.000. Binnen het budget voor verkeersplannen is een tekort ontstaan van € 25.000 door een lagere bijdrage van de provincie voor actieplan verkeersveiligheid over 2018 van € 12.000 door lagere uitgaven in 2018 en door hogere uitgaven van € 13.000.

Economische havens en waterwegen

Het taakveld economische havens en waterwegen sluit met een overschot van € 53.000. Dit komt door een overschot op de exploitatielasten voor oeverconstructies van € 56.000 en een nadeel van € 3.000 op de kapitaallasten voor oeverconstructies. De oorzaak is dat bij de kostenverdeling tussen kosten voor oeverconstructies minder kosten als onderhoud zijn aangemerkt en een groter deel als investering.

Openbaar vervoer

Doordat de investering inabri's in 2019 nog niet is afgerond ontstaat een overschot van € 19.000. Daarnaast zijn er nog andere kleine verschillen voor in totaal € 4.000, waarmee een totaal voordeel ontstaat van € 23.000.

Onderwijshuisvesting

Binnen het taakveld onderwijshuisvesting is een voordeel ontstaan van € 75.000. Dit komt door lagere uitgaven voor OZB, lagere onderhoudslasten, minder glasschades, inkomsten uit schadevergoeding en diverse kleine afwijkingen.

Sportbeleid en activering

Het financiële nadeel van € 35.000 bestaat uit 2 onderdelen.

Het budget voor subsidiering sportverenigingen is voor € 12.000 niet besteed en de einddeclaratie van de specifieke uitkering stimulering sport (SPUK regeling) is € 47.000 nadelig.

Sportaccommodaties

Binnen het taakveld sportaccommodaties is een voordeel van € 146.000.

De binnensportaccommodaties sluiten met een tekort van € 2.000. Er zit een nadeel van € 15.000 op de gymnastiekzaal aan de Troelstrastraat doordat er geen huurinkomsten meer worden ontvangen en er zijn diverse kleinere voordelen op de overige gymnastiekzalen.

De buitensportaccommodaties sluiten met een tekort van € 21.000 doordat er minder huur is ontvangen dan begroot en door een voordeel op de kosten voor schoonmaak.

Het onderhoud van de zwembaden sluiten met een overschot van € 131.000. De uitgaven voor zwembad de Waterwijck vallen € 147.000 lager uit dan begroot, en de zwembaden Tolhekke en Vollenhove € 10.000 en € 6.000 hoger.

Het budget voor de sportvelden sluit met een overschot van € 38.000. Dit komt met name door lagere kosten voor het veldonderhoud. De kosten voor bezanden zijn lager uitgevallen door de droge zomer.

Cultuurpresentatie

Op het budget Kunst is een bedrag overgebleven van € 69.000. Het beschikbare bedrag is vooral bestemd voor het onderhoud en de aanschaf van kunstwerken. In het jaar 2019 was er weinig onderhoud nodig en is er geen nieuwe kunst aangeschaft.

Musea

In de visie Kunst en cultuur in Steenwijkerland 2019 - 2022 is de ambitie uitgesproken een brede cultuurparticipatie te stimuleren. Daarvoor is een zorgvuldig afgewogen cultuuraanbod essentieel. Een aanbod dat zich richt op alle doelgroepen – jong én oud – met culturele activiteiten, evenementen en trainingen op verschillende niveaus. Een aanbod dat voor iedereen toegankelijk is. Om dit te bereiken worden onder meer prestatiecontracten ingevoerd met Scala, de bibliotheek en de Meenthe.

De invoering van de prestatiecontracten heeft enige vertraging opgelopen, waardoor er een bedrag resteert van ruim € 60.000.

Cultureel erfgoed

Het taakveld cultureel erfgoed sluit met een overschot van € 44.000 door een voordeel op het budget voor de Koloniën van Weldadigheid van € 16.000 en een voordeel van € 28.000 op het budget van de gemeentelijke Monumenten. Voor deze monumenten zijn minder subsidies uitbetaald dan begroot. Dit is medeafhankelijk van het aantal aanvragen.

Begraafplaatsen en crematoria

De inkomsten op het gebied van begraafplaatsen zijn € 65.000 hoger dan begroot. Dit is in lijn met de inkomsten die vanaf 2020 structureel hoger zijn geraamd. De uitgaven vallen € 22.000 lager uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een voordeel op de onderhoudslasten van € 10.000, lagere kosten voor onkruidbestrijding op begraafplaatsen van € 8.000 en lagere kapitaallasten van € 4.000. In totaal is er dus een voordeel op begraafplaatsen van € 87.000.

Riolen en rioolgemalen

Het resultaat bestaat uit een resultaat op het gebied van riolering en op een resultaat op het gebied van water.

Het resultaat op riolering bedraagt € 126.000 positief. Aan belastinginkomsten is € 155.000 meer binnengekomen dan begroot. Hiervan wordt € 86.000 veroorzaakt door de grootverbruikers. Dit komt zowel doordat over het belastingjaar 2018 meer inkomsten zijn binnengekomen dan waar we eerder van zijn uitgegaan (wat we als nog te ontvangen over 2018 hebben opgenomen), als ook dat we over 2019 meer verwachten binnen te krijgen dan wat we hadden begroot. Daarnaast is het saldo van kosten voor betaal- en inningenverkeer positief. Hiervan wordt een gedeelte van € 35.000 toegerekend aan de riolering. Daarnaast vallen zowel de inkomsten van de eigenaren als ook van de gebruikers hoger uit dan begroot. In totaal is het voordeel daar € 34.000.

De budgetten voor riolering algemeen (€ 47.000), onderzoek (€ 2.000), onderhoud (€ 11.000) en energielasten (€ 87.000) sluiten met een tekort. Het nadeel voor riolering algemeen zit met name in de rentelasten, waarvan in eerste instantie een te positieve inschatting is gemaakt. De budgetten voor strategische planvorming (€ 68.000) en afschrijvingen (€ 50.000) sluiten met een overschot. Voor wat betreft de strategische planvorming zit het voordeel in de verbrede rioolplannen en het operationaliseren van het waterplan.

Naast bovengenoemde exploitatie komt het onderdeel water ten laste van de voorziening riolering. Hierop is een voordeel ontstaan van € 870.000. Op het onderhoudsbudget voor beschoeiingen zit een voordeel van € 92.000. Dit zit vrijwel alleen in de vergoeding voor het vaarwegenbeheer aan het waterschap. Hierover is nog een discussie (evenals de vergoeding over 2018). De mogelijkheid bestaat dat dit in 2020 alsnog dient te worden betaald. Op het budget voor herstel beschoeiingen zit een voordeel van € 21.000. Dit budget zal alsnog in 2020 moeten worden besteed. Derhalve zal het in 2020 weer moeten worden onttrokken aan de voorziening. Op het budget voor baggeren zit een voordeel van € 792.000 doordat werkzaamheden niet in 2019 zijn gedaan. Dit werd veroorzaakt doordat in het kader van de overdracht stedelijk water aan het waterschap werkzaamheden tijdelijk on-hold zijn gezet. Over de financiële afwikkeling hiervan met het waterschap moet nog overeenstemming worden bereikt. De verwachte einddatum voor dit project is eind 2020/begin 2021. Dan zal meer duidelijkheid zijn over de overdrachtsovereenkomst inclusief de financiën.

Daarnaast is er nog een nadeel op het schouwafval van de sloten van € 32.000 doordat er meer schouwafval diende te worden afgevoerd dan begroot door een relatief nat najaar. Het maaien van stedelijk water sluit met een nadeel van € 3.000.

Het resultaat 2019 riolering en rioolrechten:

bedragen x € 1.000

Mutaties Voorziening Riolering	Verschil
Dotaties	
Dotatie voorziening Riolering exploitatie	
Vaarwegen / baggeren / schouw	905 V
Hogere belastinginkomsten	155 V
Strategische planvorming	68 V
Afschrijvingen	50 V
Riolering algemeen	- 47 N
Onderzoek en onderhoud	- 13 N
Energielasten	- 87 N
Schouwafval en maaien stedelijk water	- 35 N
Afronding	- 2 N
Dotatie voorziening Riolering exploitatie	994 V
Totaal dotaties	994 V
Onttrekkingen	
Onttrekking voorziening Riolering exploitatie	
Onttrekking conform begroting	- 676 N
Bijdrage Moespotvaart	
Onttrekking voorziening Riolering exploitatie	- 676 N
Totaal Onttrekkingen	- 676 N
Totaal mutatie voorzieningen riolering	318 V

Voor een volledig beeld geven wij de ontwikkelingen van de voorzieningen weer:

bedragen x € 1.000

Voorziening riolering	Saldo 31-12-2018	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Aanwen- dingen	Saldo 31-12-2019
086 Voorziening riolering (exploitatie)	3.134	994	- 676	-	3.453
Totaal	3.134	994	- 676	-	3.453

In bovenstaande tabel zijn zowel de begrote onttrekkingen en dotaties¹⁴ opgenomen alsmede het resultaat 2019. Hierdoor wordt bewerkstelligd dat de “door derden verkregen middelen” benut kunnen worden voor opvangen van nadelen en het demping in het tarief met als gevolg dat de verkregen financiële voordelen weer terugvloeien naar de burger.

Overheveling van budgetten 2019

Ultimo 2019 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2020 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 21 april 2020 vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2019.

bedragen x € 1.000

Bestemde budgetten	Bedrag
Integrale Visie op de Openbare Ruimte (IVOR)	50
Sport en bewegen (GIDS)	80
Herstel stormschade	36
Kerkenvisie	75
Aanvaarbeveiliging Giethoorn	41
Kunst	20
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	302

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- Bestemde budgetten zoals hierboven weergegeven
- Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord (o.a. Eenmalige kosten IHP, wijkvisie Steenwijk-west, groenen en blauwe diensten etc.)

¹⁴ Conform primitieve begroting en bijstellingen in perspectiefnota en najaarsnota 2019

2.6 Financiën en bedrijfsvoering

De lasten en baten van het programma Financiën en bedrijfsvoering¹⁵:

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten - 6. Financiën en overhead	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 16.481	- 17.343	- 16.832	511 V
Baten	83.811	85.650	85.854	204 V
Saldo van baten en lasten	67.330	68.307	69.022	715 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	- 746	- 771	- 25 N
Onttrekkingen	-	1.038	818	- 220 N
Mutatie reserves	-	292	47	- 245 N
Resultaat	67.330	68.599	69.069	470 V

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie na bestemming van de overgehevelde budgetten en de raming na wijziging zijn:

bedragen x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen	Verschil
Overhead (bedrijfsvoering)	- 59 N
Treasury	- 111 N
OZB woningen / niet woningen	157 V
Belastingen overig	- 21 N
Algemene uitkering	45 V
Onvoorziene lasten (incl. decembercirculaire)	379 V
Economische promotie	80 V
Overige kleine afwijkingen	0 V
Totaal afwijkingen	470 V

Overhead (resultaat bedrijfsvoering)

Het bedrijfsresultaat 2019 bedraagt € 59.000 negatief. Dit is het resultaat ten opzichte van de najaarsnota. Bij de Najaarsnota is een positief saldo van € 750.000 gerapporteerd en financieel verwerkt. Over geheel 2019 resulteert dit in een positief resultaat van € 691.000.

¹⁵ De actuele begroting is ten opzichte van de primitieve begroting in alle programma's hoger op zowel de baten en lasten als de mutaties in de reserves. Dit wordt veroorzaakt door nieuwe besluiten van de raad, maar met name door de restantkredieten zoals in de jaarrekening 2018 in bijlage 7 zijn opgenomen en omdat het rekeningresultaat 2018 via dit programma is verwerkt.

Het saldo is op hoofdlijnen als volgt te specificeren:

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen bedrijfsvoering		Verschil
Bedrijfsvoering		
Vaste / flexibele / inhuur capaciteit / reorganisatievoorziening		246 V
Prestatiecontract		102 V
Huisvesting		24 V
Vorming en opleiding		- 40 N
Werving en selectie		- 26 N
Reiskosten		- 12 N
Digitalisering		40 V
Tractie en gereedschappen		50 V
Kapitaallasten / bestedingsplan		151 V
Organisatieontwikkeling		- 30 N
Onderzoek en aanjaagbudget		75 V
Telefonie		82 V
Diversen		29 V
Totaal afwijkingen		691 V
Bestemming		
Waarvan ten gunste van Najaarsnota		- 750 N
Waarvan ten gunste van bedrijfsreserve		
Resultaat		- 59 N

bedragen x € 1.000

Bedrijfsreserve		Omvang
Stand per 1-1-2019		
		500
Toevoegingen		
Resultaat bedrijfsvoering 2019	691	
Waarvan t.g.v. Algemene Dienst Najaarsnota	750	
Waarvan t.l.v.. Algemene Dienst Jaarrekening	- 59	
Waarvan t.g.v. Bedrijfsreserve		-
Totaal toevoegingen		-
Onttrekkingen		
Budgetten /projecten ten laste van de reserve		-
Afronding		-
Totaal onttrekkingen		-
Stand per 31-12-2019		
		500
Nog te realiseren / beschikbaar		
Bestuursadviseur 2020		- 70
Totaal nog te realiseren		- 70
Netto omvang bedrijfsreserve ultimo 2019		430

Treasury

In de rekening is een financieel nadeel verwerkt van € 111.000, bestaande uit € 67.000 rentenadeel en een bedrag van € 44.000 op met name nutsvoorzieningen.

Rente

Met ingang van 2017 zijn de BBV voorschriften voor toerekening van rentekosten gewijzigd. Tot en met 2016 was er sprake van een rentepercentage dat zowel voor de begroting als de rekening werd toegepast. Nu is voorgeschreven dat het toe te rekenen rentepercentage wordt afgeleid van alle betaalde en ontvangen rente. Het percentage voor de grondexploitatie wordt vervolgens weer hiervan afgeleid op basis van de verhouding van het eigen en vreemd vermogen van de gemeente.

Uitzondering op deze berekening is de toerekening van rente indien er sprake is van projectfinanciering.

In de rekening 2019 zijn de rentepercentages van respectievelijk 1% voor de grondexploitatie en 1,5% voor de algemene dienst gehanteerd.

bedragen x € 1.000				
Rentescema		Actuele Begroting	Rekening 2019	Verskil
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	(-)	- 1.674	- 1.765	- 91 N
b. Externe rentebaten	(+)	344	369	25 V
Totaal door te rekenen externe rente		- 1.329	- 1.396	- 66 N
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	(+)	178	178	- 0 N
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	- 241	- 241	0 V
c3. De rentebaat van aangetrokken en weer verstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(-)	241	241	- 0 N
Saldo door te rekenen externe rente		- 1.151	- 1.218	- 66 N
d1. Rente over eigen vermogen	(-)	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	(-)	-	-	-
Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente		- 1.151	- 1.218	- 66 N
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	(+)	1.543	1.543	- 0 N
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		392	325	- 67 N

Het rentenadeel is ontstaan door een te optimistische bijstelling in de perspectiefnota met € 200.000.

Naast dit financiële nadeel van € 67.000 is er nog een nadeel opgetreden van € 44.000. Dit is een eenmalig nadeel veroorzaakt omdat de begrote suppletie uitkering ter grootte van € 31.000 van Enexis al in 2018 is ontvangen en verantwoord.

Onroerende zaakbelastingen woningen / niet woningen / overige belastingen

Het voordeel van € 157.000 bestaat uit een voordeel op de kosten voor de uitvoering van de wet WOZ van € 117.000 en een voordeel op de inkomsten voor de wet WOZ van € 40.000.

Het voordeel op de kosten voor de uitvoering van de wet WOZ bestaat aan de ene kant uit een voordeel van € 134.000 op de kosten van no-cure-no-pay bureaus doordat bij het voorstel rondom een inschatting van de kosten van co-cure-no-pay bureaus is uitgegaan van het slechtst denkbare scenario. Deze inschatting valt achteraf relatief mee. (€ 166.000 in plaats van € 300.000). Daarnaast is er een nadeel van € 17.000 op de uitvoeringskosten.

Het voordeel op de inkomsten voor de wet WOZ bestaat uit een gering nadeel op de belastinginkomsten van € 7.000 en een voordeel van € 47.000 doordat het saldo van kosten voor betaal- en inningenverkeer positief uitvalt. Hiervan wordt een gedeelte van € 47.000 toegerekend aan de OZB inkomsten.

De overige belastingen sluiten met een nadeel van € 21.000. Dit komt door een negatieve uitwerking van de kosten voor betaal- en inningenverkeer en een positief resultaat op de kosten voor de bestrijding van hondenpoep.

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen OZB, Overige belastingen (hondenbelasting)	Verschil
OZB woningen	163 V
OZB niet-woningen	- 6 N
Overige belastingen	- 21 N
Totaal afwijkingen	136 V

Algemene uitkering

De algemene uitkering laat na verwerking van de september en decembercirculaire in totaliteit een voordeel van € 45.000 zien. Het voordeel van € 45.000 bestaat voornamelijk uit de hoeveelheidsverschillen € 151.000 voordeel en afrekeningen over 2018 en 2019 € 106.000 nadeel.

Onderuitputting:

De verwachting is dat dan die afrekening niet negatief zal zijn. Zeker is het niet omdat we na de peildatum van de Najaarsnota nog enkele maanden te gaan hebben.

Overige baten en lasten (saldo begroting 2019)

De 'tussenstand' na vaststelling van de najaarsnota bedroeg € 965.000 negatief.

De decembercirculaire is budgettair verwerkt. Deze laat een positief saldo zien van € 323.000. De eindstand van de stelpost saldo begroting 2019 bedraagt vanwege deze onderdelen ruim € 642.000 negatief¹⁶

Naast deze zijn er overige lasten en baten verwerkt met een positief saldo van € 56.000.

Dit voordeel is grotendeels toe te schrijven aan vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren van bijna € 21.000 en afschrijving van vorderingen en teruggave van btw over met name 2014 (suppletieaangifte) van per saldo € 35.000.

Economische promotie

Met ingang van 2017 worden op dit taakveld de opbrengsten van de toeristen – en forensenbelasting verantwoord.

bedragen x € 1.000

Financiële afwijkingen economische promotie	Verschil
Forensenbelasting	12 V
Toeristenbelasting	68 V
Totaal afwijkingen	80 V

Bij de najaarsnota hebben we reeds een bijstelling gedaan voor wat betreft de verwacht inkomsten voor de toeristenbelasting. Nu blijkt dat het aantal overnachtingen over 2018 nog positiever uitvalt. Aangezien

¹⁶ Zie voor een specificatie de voorgeschreven tabel onvoorzien paragraaf 2.7

de verwachting is dat zich dit over 2019 ook zal voordoen ontstaat in zijn totaliteit een voordeel van € 68.000. De inkomsten voor de forensenbelasting vallen € 12.000 hoger uit dan begroot.

In het totale voordeel van € 80.000 zit tevens een voordeel van € 10.000 wat wordt veroorzaakt door een positief resultaat op het saldo van de kosten voor betaal- en inningenverkeer.

Overheveling van budgetten 2019

Ultimo 2019 is in de rekening een aantal budgetten als te bestemmen aangemerkt teneinde de uitvoering in 2020 te waarborgen. De te bestemmen budgetten voldoen aan de uitgangspunten van onze nota Budgetbeheer en zijn in de raadsvergadering van 21 april 2020 vastgesteld. Daardoor maken ze onderdeel uit van de rekening 2019.

bedragen x € 1.000	
Bestemde budgetten	Bedrag
Klantsignaalmanagement	25
Afronding	-
Totaal bestemde budgetten	25

Waarvan incidenteel gerealiseerd

De richtlijnen schrijven voor dat in de rekening de incidentele baten en lasten moeten worden toegelicht. In dit programma hebben deze op hoofdlijnen betrekking op:

- Bestemde budgetten zoals hierboven vermeld
- Investerings met een dekking uit reserves die, op grond van de regelgeving, via de exploitatie worden verantwoord (o.a. doorontwikkeling E dienstverlening etc.)
- Vrijval voorziening dubieuze debiteuren
- Bedrijfsresultaat bedrijfsvoering / overhead 2019

2.7 Grondexploitatie

De grondexploitatie is formeel ondergebracht onder het programma "Werk a/d Winkel", maar raakt ook het programma "Mijn Steenwijkerland". Evenals in de begroting wordt, gezien het belang en impact van de grondexploitatie, in deze paragraaf separaat verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid.

In de jaarlijkse planning- & control cyclus van de gemeente Steenwijkerland worden de grondexploitatie twee keer per jaar herzien, bij de jaarrekening en de programmabegroting. Begin 2020 zijn alle lopende grondexploitatie (Bouwgrond In Exploitatie, afk. BIE) herzien in het kader van de jaarrekening 2019. Het betreft in totaal 20 projecten in uitvoering.

2.7.1 Beleidsontwikkelingen Grondexploitatie

In deze subparagraaf wordt ingegaan op de actuele markt- en beleidsontwikkelingen in relatie tot de grondexploitatie van de gemeente Steenwijkerland.

Marktontwikkelingen

In onderstaand tabel worden de gerealiseerde grondverkoop in 2019 afgezet tegen de prognose.

Omschrijving	Prognose 2019	Werkelijk 2019
Woningbouw	94	47
Bedrijventerreinen	17.553 m ²	8.048 m ²

In 2019 zijn in de gemeentelijke grondexploitatie minder kavels verkocht (47) dan verwacht (94). Ook voor bedrijventerreinen geldt dat er minder is verkocht (8.048 m² hectare) dan verwacht (17.553 m²).

De prognose van de verwachte grondverkoop in de grondexploitatie is voor de lange termijn gebaseerd op de historische uitgifte en voor de korte termijn op opties. De opties bieden enerzijds een concrete basis voor de prognose van de grondverkoop in het eerstvolgende begrotingsjaar. Voor 2019 zien we echter dat lang niet alle opties zijn geëffectueerd. Tegelijkertijd is een kanttekening hierbij dat grondverkoop zich niet altijd laten vangen in een verantwoordingsjaar. De verwachting is dat in 2020 diverse grondverkoop zullen plaatsvinden vanuit de verkoopinspanningen en reeds opgestarte verkoopprocessen in 2019.

Voor een aantal grondexploitatie geldt een structurele discrepantie tussen de verkoopprognoses en de werkelijke grondverkoop. Bijvoorbeeld bij de grondexploitatie voor bedrijventerreinen en de particuliere uitgifte in de grondexploitatie Kornputkwartier. Bij de herziening van de grondexploitatie per 1-1-2020 is hier rekening mee gehouden, door het uitgiftetempo voor 2020 en verder te temporiseren.

In onderstaande tabel worden de gerealiseerde grondverkoop in 2019 in een historisch perspectief geplaatst.

Grondverkoop 2015-2019	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal verkochte woningbouw kavels	35	41	35	75	47
Verkochte m ² bedrijventerrein	1.733	7.373	3.320	3.605	8.048

Woningbouw

In 2019 is circa € 3,3 mln. aan opbrengsten gerealiseerd door verkoop van de grond onder 24 te realiseren woningen. In 2018 en 2017 was dat respectievelijk € 4,9 mln. (75) en € 2,0 mln. (35).

In het project Kornputkwartier hebben de marktpartijen in 2019 opnieuw meer grond afgenomen dan de contractueel overeengekomen afnameverplichting. In 2018 was dit ook al het geval. De gretigheid van de marktpartijen om gronden af te nemen om tot ontwikkeling van woningen over te gaan geeft een indicatie voor de markt voor de te ontwikkelen woningtypen (hoofdzakelijk rij- en twee-onder-één-kapwoningen).

In totaal zijn in 2019 de gronden onder 28 projectmatig te realiseren woningen uitgegeven. In het project Kornputkwartier zijn de gronden onder 24 te realiseren woningen afgenomen, terwijl in het project Oosterbroek te Oldemarkt de grond onder 4 te realiseren woningen is verkocht.

De particuliere uitgifte loopt achter bij de prognose voor 2019. De verwachting was dat in 2019 in totaal 63 particuliere kavels zouden worden uitgegeven, die prognose blijkt achteraf te optimistisch. De totale particuliere uitgifte bedraagt in de praktijk slechts 19 kavels verdeeld over de projecten Noordwal West, Kornputkwartier, Oosterbroek, Willemsoord, Giethoorn Noord, Molenkampen III en Scheerwolde.

Bedrijventerreinenmarkt

De uitgifte van bedrijventerreinen haalt de prognose niet. In 2019 is circa € 688.000 aan grondopbrengsten gerealiseerd door de verkoop van 8.048 m² bedrijventerrein. Dat terwijl de verkoop van circa 17.553 m² was geprognosticeerd. Ook de afgelopen 5 jaar is er beperkt verkocht (zie tabel grondverkoppen 2015-2019).

Er is weliswaar een indicatieve vraag van gemiddeld 2,3 hectare per jaar in de periode 2019-2029 (Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering West Overijssel 2019-2022), maar deze vraag blijkt in de praktijk lager als we kijken naar de historische verkopen in de afgelopen jaren. Aandachtspunt blijft dat de vraag naar bedrijventerreinen zich hoofdzakelijk manifesteert in de kern Steenwijk en Vollenhove, terwijl het merendeel van het aanbod in de overige kernen binnen de gemeente Steenwijkerland is gelegen. Er is dus een mismatch tussen vraag en aanbod. De totale gemeentelijke voorraad bedrijventerrein bedraagt circa 8 hectare. De afzet is geprognosticeerd voor 2020 en verder. Het uitgiftetempo is gebaseerd op de historische uitgifte en de actuele mate van belangstelling.

(Beleids)ontwikkelingen

Er zijn een aantal (beleids)ontwikkelingen die gevolgen hebben voor de financiële positie van het gemeentelijke grondbedrijf.

Grondprijzenbrief 2020

De grondprijzenbrief 2020 is op 17 december 2019 vastgesteld door het college en ter kennisname verstuurd naar de raad. De grondprijzen opgenomen in de grondprijzenbrief 2020 zijn verwerkt bij de herziening van de grondexploitaties per 1-1-2020.

De grondprijzen 2019 zijn geconsolideerd in 2020. Naar aanleiding van onderzoek is gebleken dat, onder andere door de stijgende bouwkosten, op dit moment te weinig ruimte is in de markt om de grondprijzen te laten stijgen. We hanteren met andere woorden in 2020 dezelfde grondprijzen als in 2019. Dat heeft een negatief effect op de grondexploitatieresultaten, aangezien we rekening houden met een jaarlijkse opbrengstenstijging van 1,5%.

Perspectiefnota 2020-2023

Jaarlijks worden de parameters kosten- en opbrengstenstijging in de perspectiefnota vastgesteld en vertaald in de grondprijzenbrief. De vastgestelde parameters zijn ook van toepassing bij de herziening van de grondexploitaties per 1-1-2020:

- Opbrengstenstijging: 1,5%
- Kostenstijging: 2,0%
- Rente: 1,0%

Bij de herziening van de grondexploitaties bij de jaarrekening 2019 verandert de prijspeildatum van 1 januari 2019 in 1 januari 2020. Op basis van de genoemde parameters is ook een prijspeilcorrectie doorgevoerd. Verder worden de grondprijzen aangehouden uit de *Grondprijzenbrief 2020*.

Projectenportefeuille

Bij de jaarrekening 2019 tellen we in totaal 20 grondexploitaties. Bij de jaarrekening 2018 waren dat er nog 21. Dat heeft te maken met het feit dat de grondexploitatie Industrierrein Blokzijl en de grondexploitatie Scheepdiep Blokzijl zijn samengevoegd. Gezien de ruimtelijke samenhang is om praktische redenen ervoor gekozen deze grondexploitaties samen te voegen.

Nota Grondbeleid 2020-2024

Op 17 december 2019 is de Nota Grondbeleid 2020-2024 vastgesteld. Voor de visie op het grondbeleid en de wijze waarop het grondbeleid wordt gevoerd wordt verwezen naar de Nota Grondbeleid 2020-2024.

2.7.2 Realisatie 2019

In deze subparagraaf wordt ingegaan op de boekwaarde-ontwikkelingen en de gerealiseerde kosten en opbrengsten in 2019.

Boekwaardeontwikkeling

Het geïnvesteerd vermogen (de boekwaarde) van de bouwgronden in exploitatie is in 2019 afgenomen met circa € 2,94 miljoen van € 17,79 miljoen naar € 14,85 miljoen.

De totale gemaakte kosten bedroegen in 2019 € 1,04 miljoen. De opbrengsten uit grondverkoop en overige opbrengsten bedroegen circa € 4,03 miljoen. In totaal wordt er circa € 0,29 miljoen aan winst genomen en circa € 0,24 miljoen aan verlies genomen.

	bedragen x € 1.000
Boekwaardeontwikkeling	
Boekwaarde per 1-1-2019	17.785
Kosten 2019	1.039
Opbrengsten 2019	-4.030
Winstnemingen 2019	293
Verliesnemingen 2019	- 237
Boekwaarde per 31-12-2019	14.851

Kosten

Binnen de verschillende grondexploitaties worden jaarlijks kosten gemaakt. Projecten worden bouwrijp gemaakt door het aanleggen van riolering en (bouw)wegen. Na de verkoop van kavels worden de projecten woonrijp gemaakt door het aanleggen van de definitieve wegen, trottoirs en groenvoorzieningen. Daarnaast zijn er kosten voor de planontwikkeling (ambtelijke uren, onderzoeken,

etc.) en beheers- en administratiekosten (doorbelasting van interne uren op het grootboek *bouwgrondexploitaties algemeen*). Ook wordt er rente toegerekend aan grondexploitaties op basis van het geïnvesteerd vermogen (=totale boekwaarde grondbedrijf).

Hieronder worden de kosten weergegeven die in 2019 zijn gemaakt en toegelicht.

		bedragen x € 1.000
Overzicht kosten 2019		
Verwerving		-
Sloopkosten		-
Saneringskosten		-
Bouw- en woonrijp maken		347
Planontwikkelingskosten		223
Rente		178
Beheers- en administratiekosten		290
Afronding		1
Totale kosten		1.039

Verwerving

In 2019 zijn er geen gronden verworven.

Sloopkosten

In 2019 zijn er geen kosten gemaakt voor sloop.

Sanering

In 2019 zijn er geen saneringskosten gemaakt.

Bouw- en woonrijp maken

In de diverse projecten is in 2019 in totaal voor circa € 347.000 aan kosten gemaakt voor bouw- en woonrijp maken, waarvan circa € 210.000 in het project Kornputkwartier in Steenwijk. De overige kosten in het kader van bouw- en woonrijpmaken zijn hoofdzakelijk gemaakt in de projecten Noordwal West te Vollenhove, Oosterbroek te Oldemarkt, Molenkampen III te Sint Jans klooster, Noordermaten te Blokzijl.

Planontwikkelingskosten

Voor de planontwikkeling van de diverse projecten is in totaal voor circa € 223.000 aan kosten gemaakt. Dit bedrag heeft zowel betrekking op interne- als externe plankosten van alle plangebieden en bestaan onder meer uit kosten op het gebied van o.a. projectleiding, stedenbouw, bodemonderzoek, archeologie, engineering en planeconomie.

De meeste plankosten zijn gemaakt in de projecten Kornputkwartier (€ 49.000), Scheerwolde (€ 35.000), Oosterbroek (€ 20.000) en Weg van Rollecate (€ 18.000).

Rente

Over de boekwaarde per 1 januari van het betreffende verantwoordingsjaar wordt rente toegerekend aan de grondexploitaties.

De gehanteerde rekenrente is vastgesteld op 1%. Op grond van de notitie rente van de commissie BBV wordt het percentage berekend over alle betaalde en ontvangen rente, waarbij het percentage voor de grondexploitatie naar verhouding Eigen Vermogen / Vreemd Vermogen in oenschouw moet worden genomen.

De totale boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie (BIE) per 1 januari 2019 bedraagt circa € 17,78 miljoen. De toegerekende rente bedraagt in totaal in het verantwoordingsjaar 2019 circa € 178.000.

Aan de gronden niet zijnde bouwgrond in exploitatie onder de materiële vaste activa mag op basis van de BBV-voorschriften geen rente worden toegerekend.

Beheers -en administratiekosten

Jaarlijks worden er overheadkosten gemaakt voor het beheren en administreren van het totale grondbedrijf. Deze kosten bedroegen in 2019 circa € 290.000. Deze kosten worden op basis van een verdelingssystematiek doorbelast naar de verschillende grondexploitaties. De kosten worden doorbelast volgens een principe waarbij de grondexploitaties met de grootste draagkracht de meeste kosten krijgen doorbelast. De verwachting is dat de doorbelasting van uren aan de grondexploitaties in de toekomst zal afnemen door de afbouw van het prestatiecontract.

Opbrengsten

In 2019 zijn binnen de verschillende grondexploitaties opbrengsten gegenereerd. Deze bestaan hoofdzakelijk uit de verkoop van gronden.

In de tabel worden de opbrengsten weergegeven die in 2019 zijn gegenereerd.

bedragen x € 1.000

Overzicht opbrengsten 2019	
Grondverkoop woningbouw	3.336
Grondverkoop industrieterrein	688
Huren en pachten	5
Overige opbrengsten	-
Afronding	1
Totale opbrengsten	4.030

Grondverkoop woningbouw

De opbrengsten uit verkoop van grond voor woningbouw bedroegen in 2019 in totaal circa € 3,34 mln. Er is in totaal circa 19.500 m2 grond verkocht aan particulieren en projectontwikkelaars. In onderstaande tabel staat waar deze opbrengsten zijn gerealiseerd. In de tabel is tevens aangegeven voor welk type woningen de verkochte grond bestemd is.

Grondverkoop woningbouw	Opbrengst	m2	Rijwoningen		2^1 kap	vrijstaand
			soc. huur	koop		
15 Heetveld	9.883	78	-	-	-	-
19 Noordwal West Vollenhove	529.890	3.077	-	-	-	5
36 Kornputkwartier	1.835.630	10.424	-	-	18	11
44 Oosterbroek	233.817	1.534	-	4	-	1
46 Willemsoord	104.372	538	-	-	-	1
52 Giethoorn Noord	179.490	965	-	-	-	2
66 Molenkampen III	351.336	1.944	-	-	-	4
68 Scheerwolde	91.900	939	-	-	-	1
Totaal grondverkoop woningbouw	3.336.318	19.499	-	4	18	25

Grondverkoop industrieterreinen

Op de verschillende industrie- en bedrijventerreinen is in 2019 in totaal ruim 8.048 m2 grond verkocht. De opbrengsten van deze verkopen bedroegen circa € 688.000. In onderstaande tabel staat waar deze opbrengsten zijn gerealiseerd.

Grondverkopen industrieterrein	Opbrengst	m2		
38 Hooijdijk Zuid	347.325	4.631		
41 Scheepdiep / Kanaalweg	52.750	1.055		
67 Weg van Rollecate	288.164	2.362		
Totaal grondverkopen industrieterrein	688.239	8.048		

Huren en pachten

In het project Mr. Z. ter Steghestraat (locatie Concrelit) ontvangt de gemeente een vergoeding voor het gebruik van een pand in eigendom van de gemeente. De opbrengsten in 2019 bedragen € 5.000.

2.7.3 Analyse grondexploitaties

Resultaten grondexploitaties

In deze paragraaf worden de resultaten van de grondexploitaties jaarrekening 2019 gepresenteerd en ter vergelijking afgezet tegen de grondexploitaties jaarrekening 2018. In tabel 4 worden de winst- en verliesnemingen toegelicht.

bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse complexen	Verwacht batig saldo					Vergelijkbaar resultaat 2019 t.o.v. 2018	
	vanaf ultimo 2019	vanaf ultimo 2018	Verliesnemingen 2019	Winstnemingen 2019	Afgesloten complexen	Voordeel	Nadeel
Woningbouw							
5 Woldmeenthe	880	954	-	49	-	-	- 25 N
15 Heetveld	15	21	-	-	-	-	- 6 N
19 Noordwal	500	590	-	73	-	-	- 17 N
27 Ossenzijl Hoofdstraat/ Hill. Poort	61	66	-	-	-	-	- 5 N
36 Terrein Kornputkazerne	28	112	- 176	-	-	-	- 260 N
44 Oosterbroek Oldemarkt	2	3	- 28	-	-	-	- 29 N
46 Willemsoord uitbreiding	289	442	-	-	-	-	- 153 N
52 Giethoorn Noord 1e en 2e fase	1.130	1.280	-	145	-	-	- 5 N
58 Blokzijl Noordermaten	62	103	-	23	-	-	- 18 N
61 Overhavendijk Kuinre	-	14	-	-	-	-	- 14 N
66 Molenkampen III	170	320	-	132	-	-	- 18 N
68 Scheerwolde	223	265	-	-	-	-	- 42 N
Afronding	2	-	-	-	-	2 V	-
Totaal Woningbouw	3.362	4.170	- 204	422	-	2 V	- 592 N
Per saldo		- 808			218		- 590 N
Industrieterreinen							
11 Oostermeentherand	458	309	-	- 158	-	-	- 9 N
25 Blokzijl	-	66	-	-	-	-	- 66 N
29 Ossenzijl v.d. Veenweg	90	46	-	- 45	-	-	- 1 N
38 Bedr. Terrein Hooidijk-Zuid	71	106	-	32	-	-	- 3 N
41 Bedr. Terrein Kanaalweg Blokzijl	218	200	-	42	-	60 V	-
42 Mr. Z. ter Steghestraat	1	3	- 7	-	-	-	- 9 N
57 Novac	-	1	- 5	-	-	-	- 6 N
63 Oldemarkt Boterberg Zuid	46	40	-	-	-	6 V	-
67 Weg van Rollecate Vollenhove	1	5	- 21	-	-	-	- 25 N
Afronding	-	- 1	-	-	-	1 V	-
Totaal Industrieterreinen	885	775	- 33	- 129	-	67 V	- 119 N
Per saldo		110			- 162		- 52 N
Nog niet in exploitatie genomen							
90 Strategische voorraad (MVA)	860	860	-	-	-	-	-
Totaal Nog niet in exploitatie genomen	860	860	-	-	-	-	-
Per saldo		-			-		-
Totaal Complexen eindwaarde	5.107	5.805	- 237	293	-	69 V	- 711 N
Per saldo	- 698		56			- 642 N	
Totaal complexen op startwaarde	3.695	4.545					
Per saldo	- 850						

Winst- en verliesnemingen

De BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) schrijft in de *Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken 2019* een methode van winstnemen voor, namelijk de POC-methode (*Percentage of Completion*). Dit betekent in het kort dat de winst genomen moet worden op basis van de financiële voortgang van het project ($\% \text{ gerealiseerde kosten} * \% \text{ gerealiseerde opbrengsten} * \text{geraamde winst}$). Hierbij zijn reeds genomen winsten en verliezen uit de calculatie gehaald en in mindering gebracht op de berekende winst voor het verantwoordingsjaar. Tot slot zijn de projectgebonden risico's vanuit het weerstandsvermogen in mindering gebracht, wat resulteert in de te nemen winst.

Een geprognoseerd verlies wordt direct genomen ter hoogte van het verliesgevende resultaat op eindwaarde.

Dit wijkt af van ons voormalige beleid ten aanzien van (tussentijdse) winstneming zoals omschreven in de *nota grond- en ontwikkelbeleid 2016-2020*:

Binnen de grondexploitaties in Steenwijkerland zal winst worden genomen wanneer er sprake is van een negatieve boekwaarde (dus wanneer de reeds gerealiseerde verkopen, de reeds gemaakte kosten overtreffen) én de behoedzaam geraamde nog te verkrijgen verkoopopbrengsten hoger zijn dan de behoedzaam geraamde nog te maken laatste kosten. Op dat moment zal er winst worden genomen tot de boekwaarde 0 bedraagt.

De *Nota grond- en ontwikkelbeleid 2020-2024* is conform de Wet ruimtelijke ordening (Wro) vastgesteld voor een periode van 4 jaar. In deze periode kunnen zich wijzigingen in de wet- en regelgeving voordoen, die niet direct noodzakelijk de nota te actualiseren maar waar we ons wel aan te houden hebben in de verslaglegging over grondexploitaties.

	bedragen x € 1.000	
Winst- en verliesnemingen	Verliesnemingen 2019	Winstnemingen 2019
Woningbouw		
5 Woldmeenthe	-	49
19 Noordwal	-	73
36 Terrein Kornputkazerne	- 176	-
44 Oosterbroek Oldemarkt	- 28	-
52 Giethoorn Noord 1e en 2e fase	-	145
58 Blokzijl Noordermaten	-	23
66 Molenkampen III	-	132
Totaal Woningbouw	- 204	422
Per saldo		218
Industrieterreinen		
11 Oostermeentherand	-	- 158
29 Ossenzijl v.d. Veenweg	-	- 45
38 Bedr. Terrein Hooijdijk-Zuid	-	32
41 Bedr. Terrein Kanaalweg Blokzijl	-	42
42 Mr. Z. ter Steghestraat	- 7	-
57 Novac	- 5	-
67 Weg van Rollecate Vollenhove	- 21	-
Totaal Industrieterreinen	- 33	- 129
Per saldo	- 162	
Overig		
Totaal Complexen	- 237	293
Per saldo		56

In de begroting was een bij de jaarrekening 2019 te nemen winst begroot van € 744.000. De werkelijke winstneming bij de jaarrekening 2019 is in totaal € 293.000. Dat heeft te maken hebben met het feit dat de geprognosticeerde resultaten van een aantal projecten naar beneden zijn bijgesteld of het risicoprofiel is groter geworden. In de meeste gevallen heeft het vooral te maken met het feit dat de financiële voortgang van het project minder snel is verlopen dan verwacht.

Daarnaast is bij de jaarrekening 2019 voor een aantal projecten een verlies genomen. Dat geldt voor de grondexploitaties waarbij de herziening per 1 januari 2020 heeft geleid tot een verliesgevend resultaat.

Risicomanagement

Jaarlijks wordt de omvang van het risico van alle grondexploitaties bepaald. Dit gebeurt op basis van de RISMAN-methode. Het risicoprofiel van alle grondexploitaties is bij de jaarrekening 2019 circa € 3,5 miljoen. Het risicoprofiel van het grondbedrijf is daarmee gelijk aan het risicoprofiel bij de jaarrekening 2018 toen het risicoprofiel eveneens circa € 3,5 miljoen bedroeg.

Het risicoprofiel van het grondbedrijf wordt tezamen met overige risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit in de Algemene reserve vaste buffer. De totale omvang van de reserve bedraagt ultimo 2019 ruim € 11 miljoen.

Toelichting verschillen woningbouw in exploitatie

Onderstaand wordt het 'vergelijkbaar resultaat' van de grondexploitaties ultimo 2019 vergeleken met het resultaat van de grondexploitaties van ultimo 2018. Het betreft de vergelijking van het resultaat exclusief de bij de jaarrekeningen 2019 genomen winsten en verliezen. Door de resultaten ultimo 2019 en ultimo 2018 op deze manier te vergelijken wordt het verschil inzichtelijk dat direct het gevolg is van de inhoudelijke herziening van de grondexploitatie.

Indien het verschil in het 'vergelijkbaar resultaat' groter is dan € 100.000 wordt dit nader toegelicht. Hierbij worden de belangrijkste verklaringen voor het verschil gegeven.

Kornputkwartier

De grondexploitatie ultimo 2019 is op eindwaarde circa € 260.000 nadeliger in vergelijking met de grondexploitatie ultimo 2018.

Dat heeft hoofdzakelijk te maken met het feit dat het ingerekende uitgiftetempo van particuliere kavels in het project Kornputkwartier opnieuw is getemporeerd. In de grondexploitatie ultimo 2018 werd uitgegaan van een gemiddeld uitgiftetempo van 10-11 particuliere kavels in de periode 2019 t/m 2028. Het gaat hier grotendeels om kavels bedoeld voor de realisatie van vrijstaande woningen. Voor deze kavels is de marktvraag relatief beperkt, mede gezien de omvang van de totale investering voor het aankopen van de grond en de realisatie van een woning.

Op basis van de gerealiseerde verkoop van particuliere kavels in 2019 is dit in de grondexploitatie ultimo 2019 bijgesteld naar gemiddeld circa 6-7 particuliere kavels in de periode 2020 t/m 2034. De verwachte einddatum van de grondexploitatie is verzet naar 31-12-2028 en daarmee is de resterende looptijd verlengd naar 15 jaar. De looptijdverlenging heeft door invloeden van rente en inflatie een negatief effect op het grondexploitatieresultaat.

Daarnaast is de resterende looptijd van de grondexploitatie Kornputkwartier met 15 jaar langer dan de BBV richttermijn van 10 jaar, zoals aangegeven in de *Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken 2019*. De

termijn van 10 jaar is echter een richttermijn, die voortschrijdend moet worden gezien en waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Aangezien de looptijd langer is dan de richttermijn zijn aanvullende maatregelen getroffen om de risico's die samenhangen met een langere looptijd te beperken. Kosten en opbrengsten in de verdere toekomst zijn immers steeds minder goed te voorspellen, waardoor het schattingsrisico ten aanzien van de waardering van de grondexploitatie groter is. Daarom wordt in de grondexploitatie geen opbrengstenstijging gerekend over de verwachte opbrengsten vanaf 2029. Deze beheersmaatregel heeft een nadelig effect op het grondexploitatieresultaat van het project Kornputkwartier.

Overigens is het feit dat er per 1-1-2020 nog 101 particulier vrijstaande kavels verkocht moeten worden in het project Kornputkwartier, mogelijk reden tot herprogrammering van het nog uit te geven restprogramma.

Willemsoord uitbreiding

De grondexploitatie ultimo 2019 is op eindwaarde circa € 153.000 nadeliger in vergelijking met de grondexploitatie ultimo 2018.

Dit is hoofdzakelijk het gevolg van een programmatische omzetting in het kader van het raadsbesluit d.d. 18 december 2018 over de sociale investeringsopgave. De verwachte opbrengsten uit grondverkoop van circa 1.417 m² uitgeefbare vrije sector kavels is in de grondexploitatie omgezet naar een verwachte opbrengst uit de verkoop van grond onder 6 te realiseren sociale huurwoningen. Overigens was een deel hiervan reeds verwerkt bij de jaarrekening 2018 (689 m²).

2.8 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, dividend, overhead, beleggingen en onvoorzien

Op grond van het BBV moet in zowel de begroting als de jaarrekening een overzicht worden weergegeven van :

- Algemene dekkingsmiddelen
- Dividend en beleggingen
- Onvoorzien

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Algemene dekkingsmiddelen				
Uitkeringen Gemeentefonds	71.029	72.647	72.692	45 V
Algemene uitkering	62.330	63.688	63.733	46 V
Integratie-uitkering Sociaal domein	8.700	8.959	8.959	- 0 N
Onroerende Zaak Belasting	6.622	5.974	6.131	157 V
OZB woningen	4.239	4.172	4.218	47 V
OZB niet-woningen	2.884	2.700	2.694	- 6 N
Uitvoering wet WOZ	- 501	- 898	- 782	117 V
Belastingen overig	201	174	153	- 21 N
Hondenbelasting	200	173	174	1 V
Bestrijding hondenpoep	- 15	- 15	- 10	6 V
Heffing en invordering overige belastingen	16	16	-	- 16 N
Overige	-	-	- 11	- 11 N
Treasury	2.687	2.854	2.743	- 111 N
Dividend	2.428	2.497	2.488	- 9 N
Overige	259	357	256	- 102 N
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	80.539	81.649	81.719	70 V
Overhead				
Overhead	- 14.988	- 14.686	- 14.356	330 V
Totaal Overhead	- 14.988	- 14.686	- 14.356	330 V
Onvoorzien				
Onvoorzien	1	- 391	- 11	379 V
Totaal Onvoorzien	1	- 391	- 11	379 V
Totaal	65.551	66.572	67.352	780 V

Onvoorzien / Saldo begroting 2019

Het beeld voor onvoorzien en de stelposten algemene uitkering over 2019 ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000

Onvoorzien	Saldo ultimo 2019
Onvoorzien incidenteel	
Primitieve begroting	-
Totaal Onvoorzien incidenteel en structureel	-
Saldo begroting 2019	
0. Primitieve begroting	115
0. Amendement toeristenbelasting	- 55
1. Perspectiefnota 2019	- 1.753
2. Najaarsnota 2019	728
Tussenstand na Najaarsnota 2019	- 965
3. Decemercirculaire Algemene uitkering	323
Afronding	
Totaal Saldo begroting 2018	- 642
Stelposten algemene uitkering	
0. Primitieve begroting	-
Totaal Stelposten algemene uitkering	-
Totaal onvoorzien / saldo begroting	- 642

Overhead

Met ingang van 2018 is het taakveld overhead ingevoerd. Dit taakveld bestaat voor 99% uit de kosten van de bedrijfsvoering, waarbij de direct toe te rekenen kosten ten laste van de taakveld moet worden gebracht. Op grond van de gewijzigde BBV wordt het percentage overhead zowel in de begroting als in de rekening opgenomen.

bedragen x € 1.000

Overhead	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verskil
A. Loonkosten overhead	- 11.631	- 8.808	- 8.768	40 V
B. ICT kosten	- 1.716	- 1.769	- 1.538	231 V
C. Huisvestingskosten	- 961	- 1.241	- 1.191	50 V
D. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering	- 229	- 2.252	- 2.387	- 135 N
E. Overige materiele kosten	- 1.254	- 1.202	- 1.160	42 V
F. Prestatiecontract	655	586	689	102 V
Totaal overhead	- 15.136	- 14.686	- 14.356	330 V
(A) Totale lasten (exclusief mutaties reserves)	- 118.253	- 140.206	- 129.589	
(B) Totaal overhead	- 15.136	- 14.686	- 14.356	
(C) Totaal overhead / Totale lasten (B/A)	13%	10%	11%	

3. Toelichting op de balans

3.1 Toelichting op de vaste activa

ACTIVA

VASTE ACTIVA

bedragen x € 1.000

Vaste Activa	31-dec-2018	31-dec-2019
Materiële vaste activa		
Investerings in openbare ruimte met maatschappelijk nut	5.343	8.259
Investerings met economisch nut	54.583	54.343
Investerings met econ.nut waarvoor een heffing kan worden geheven	35.378	35.883
Investerings met economisch nut in erfpacht uitgegeven	632	764
Totaal Materiële vaste activa	95.936	99.249
Financiële vaste activa		
Leningen aan deelnemingen	2.514	1.539
Leningen aan openbare lichamen	75	-
Leningen aan woningbouwcorporaties	5.942	5.491
Overige langlopende leningen	2.673	2.683
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	1.246	1.246
Totaal Financiële vaste activa	12.450	10.960
Totaal vaste activa	108.386	110.209

Materiële vaste activa

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boek- waarde 31-12- 2018	Vermeer- deringen	Vermin- deringen / Bijdragen derden	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2019
Maatschappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouwk. werken maatschapp. nut	4.999	2.883	- 1.045	- 295	-	6.542
Overige materiele vaste activa maatschappelijk nut	177	920	- 910	- 8	-	179
Machines, apparaten en installaties maatschap. nut	43	61	-	-	-	104
Gronden en terreinen maatschappelijk nut	125	-	-	-	-	125
Bedrijfsgebouwen maatschappelijk nut	-	1.318	-	- 9	-	1.309
Totaal Maatschappelijk nut	5.343	5.182	- 1.955	- 312	-	8.259
Economisch nut						
Bedrijfsgebouwen economisch nut	32.879	59	-	- 1.058	-	31.880
Grond-, weg- en waterbouwk. werken economisch nut	1.909	131	- 506	- 124	-	1.409
Grond-, weg- en waterbouwk. werken maatschapp. nut	-	-	-	-	-	-
Gronden en terreinen economisch nut	3.121	282	-	- 1	-	3.401
Gronden en terreinen in erfpacht economisch nut	632	255	- 123	-	-	764
Investerings bijzondere scholen economisch nut	8.051	-	-	- 365	-	7.685
Machines, apparaten en installaties economisch nut	1.143	1.339	-	- 499	-	1.984
Overige materiele vaste activa economisch nut	4.104	288	-	- 401	-	3.991
Overige materiele vaste activa maatschappelijk nut	-	-	-	-	-	-
Overige MVA Grondexploitatie	2.635	-	-	-	-	2.635
Vervoermiddelen economisch nut	351	365	-	- 161	-	555

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boek- waarde 31-12- 2018	Vermeer- deringen	Vermin- deringen / Bijdragen derden	Afschrij- vingen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2019
Woonruimten economisch nut	390	422	-	- 10	-	802
Machines, apparaten en install. econ.nut heffing	-	20	-	- 2	-	18
Totaal Economisch nut	55.215	3.161	- 630	- 2.621	-	55.125
Economisch nut, dekking door heffing						
Grond-, weg- & waterbouwk. werken econ.nut heffing	34.777	1.961	- 69	- 1.318	-	35.351
Machines, apparaten en install. econ.nut heffing	316	-	-	- 68	-	248
Overige materiële vaste activa econ.nut heffing	52	-	-	- 14	-	38
Vervoermiddelen economisch nut heffing	10	-	-	- 3	-	7
Bedrijfsgebouwen economisch nut heffing	36	-	-	- 3	-	34
Gronden en terreinen economisch nut heffing	187	-	-	-	-	187
Totaal Economisch nut, dekking door heffing	35.378	1.961	- 69	- 1.405	-	35.865
Totaal materiële vaste activa	95.936	10.304	- 2.653	- 4.338	-	99.249

Maatschappelijk nut

Met ingang van 2017 dienen investeringen met maatschappelijk nut (wegen, bruggen etc) geactiveerd worden.

Grond-, weg- & waterbouwkundige werken met maatschappelijk nut

De investeringen van € 2.883.000 hebben betrekking op o.a. investeringen in de openbare ruimte en hebben betrekking op: Herinrichting Torenlanden, Tukseweg, openbare verlichting, oeververbindingen, oeverbeschermingen, reconstructie Arembergerweg, vervanging van bruggen. De verminderingen van € 1.045.000 hebben betrekking op Provinciale bijdragen in het project herinrichting Torenlanden en Tukseweg van respectievelijk € 334.000 en € 200.000. Gemeentelijk aandeel van € 236.000 in het project Tukseweg. De projecten oeverbescherming wordt tot een bedrag van € 225.000 bekostigd uit investeringen rioleringen. Een bijdrage van € 50.000 van het Waterschap Drents Overijsselse Delta vloeit voort uit de overname en het onderhoud van 3 bruggen.

Overige vaste activa met maatschappelijk nut

De vermeerdering van € 920.000 heeft tot € 910.000 betrekking op investering in het geluidsscherm. De vermindering van € 910.000 is de subsidie van het Ministerie van IenM voor de realisatie van het geluidsscherm.

Bedrijfsgebouwen maatschappelijk nut

De investering is het gevolg van de aankopen van het intercitystation en de aankoop van de molen in Giethoorn.

Economisch nut

Bedrijfsgebouwen

De vermeerderingen van € 59.000 heeft met name betrekking op investeringen van de routekaart energieneutraal 2019.

Grond-, weg- & waterbouwkundige werken met economisch nut

De investering van € 131.000 heeft betrekking op investeringen Wijkvisie Steenwijk-West en Canneveldstraat. De bijdrage van € 506.000 is de bijdrage voor het aandeel riolering die binnen dit project is gerealiseerd.

Gronden en terreinen economisch nut

De investering van € 282.000 heeft betrekking op investering Aankoop gronden grond fusieschool Giethoorn en Onderduikersweg ten behoeve van de nog te realiseren verplaatsing van de scouting.

Erfpacht

De vermeerderingen van € 245.000 hebben betrekking op 2 in erfpacht uitgegeven gronden in Vollenhove. De vermindering van € 123.000 heeft betrekking op overdracht van bloot eigendom van 1 voorheen in erfpacht uitgegeven grond in Vollenhove.

Machines, apparaten en installaties economisch nut

De vermeerderingen van € 1.339.000 hebben betrekking op investeringen in verschillende investeringen in de informatievoorziening en tractiemiddelen. De grootste investering heeft een omvang van € 666.000 en betreft de realisatie van het zonnepark in Oldemarkt.

Overige materiële vaste activa economisch nut

De vermeerderingen van € 288.000 hebben betrekking op investeringen in Abri's (€ 233.000) en mobiele telefoons.

Woonruimten

De vermeerdering van € 422.000 betreft aankoop van een woning aan de Onderduikersweg, een deel van de aankoop voor de toekomstige verplaatsing van de scouting.

Overige materiële vaste activa grondexploitatie

De strategische gronden van de grondexploitaties worden onder de materiële vaste activa opgenomen. Dit vanwege voorschriften van het BBV. Deze schrijven voor dat complexen waarover nog geen raadsbesluit is genomen of daar waar geen plannen op de korte termijn voorliggen, de boekwaarde onder materiële vaste activa moet worden gebracht.

	bedragen x € 1.000						
Grondexploitatie : Materiële Vaste Activa	Boek- waarde 31-12- 2018	Van BIE	Inves- teringen	Opbreng- sten	Dekking verlies- latend complex	Boek- waarde 31-12- 2019	Boek- waarde per m2 in euro's
Gronden MVA							
90 Strategische voorraad Afronding	2.635	-			-	2.635	n.v.t.
Totaal Gronden MVA	2.635	-	-	-	-	2.635	
Nog te maken kosten						-	
Nog te verwachten opbrengsten						3.495	
Verwacht Resultaat					Voordelig	860	

De totale boekwaarde van de strategische gronden bedraagt € 2.635.000. Op grond van de herziene voorschriften moeten deze gronden (behalve De Schans, die is in 2017 getaxeed) uiterlijk ultimo 2019 voorzien worden van een taxatie. Deze taxatie heeft in 2018 plaatsgevonden. De taxatie van de percelen is:

• Giethoorn Noord	€ 429.000	76.551 m2
• Oosterbroek	€ 683.000	113.823 m2
• Vollenhove (Wouters)	€ 558.000	101.477 m2
• Haagje west	€ 209.000	40.190 m2
• Beltschutsloot zandbelt	€ 15.000	18.625 m2
• Molenkampen III	€ 350.000	56.400 m2
• Noordermaten	€ 178.000	44.500 m2

• De Schans	€ 1.074.000	244.101 m2
Afronding	€ - 1.000	
	€ 3.495.000	

Op basis deze actuele waardering kan worden geconcludeerd dat er ultimo 2019 een stille reserve en een potentiële toekomstige “winst” van € 860.000 bij verkoop zal kunnen ontstaan. Op deze gronden mag op basis van de voorschriften geen rente en kosten meer worden bijgeschreven. Dit omdat de gronden geen deel uit maken van een actieve grondexploitatie en dus deel uit maken van NIEG (Niet In Exploitatie Genomen) gronden.

Economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven

In 2014 zijn de BBV voorschriften aangepast. Hierin is opgenomen dat met ingang van 2014 alle investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven separaat in de balans tot uitdrukking moeten worden gebracht. Dit geldt voor alle investeringen op het gebied van afval, rioleringen en begraven. De vermeerderingen hebben betrekking op investeringen van rioleringen.

Grond-, weg- & waterbouwkundige werken (economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven)

De investeringen van grond- weg- en waterkundige bouwwerken € 1.961.000 hebben betrekking op investeringen op het gebied van rioleringen, onder andere vervanging van (mini) gemalen, bijdragen in investeringen oeverbescherming, aandeel riolering in andere investeringen (Steenwijk west).

Financiële vaste activa

	bedragen x € 1.000					
Financiële vaste activa	Boek- waarde 31-12- 2018	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- singen	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2019
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	1.246	-	-	-	-	1.246
Leningen aan woningbouwcorporaties	5.942	-	-	- 451	-	5.491
Leningen aan deelnemingen	2.514	-	-	- 975	-	1.539
Leningen aan openbare lichamen	75	-	-	- 75	-	-
Overige langlopende leningen	2.673	23	-	- 12	-	2.683
Totaal financiële vaste activa	12.450	23	-	- 1.512	-	10.960

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

De omvang van de kapitaalverstrekking aan deelnemingen is in 2019 niet gewijzigd en bedraagt € 1.246.000. Deze hebben betrekking op verstrekkingen van aandelenkapitaal aan de NV Noordwestgroep, Enexis, de Bank voor Nederlandse Gemeenten, de ROVA en een aantal kleine deelnemingen van respectievelijk € 545.000, € 408.000, € 182.000, € 66.000 en € 45.000 (totaal € 1.246.000).

Leningen aan woningbouwcorporaties

De omvang van de leningen aan Wetland Wonen is in 2019 met € 451.000 afgenomen tot € 5.491.000.

Leningen aan deelnemingen

In 2019 is € 975.000 afgelost. Deze hebben betrekking op Vitens € 264.000 en € 711.000 lening Tranche D van Enexis.

De saldi van de uitstaande leningen per 31 december bestaan uit:

- Achtergestelde lening ROVA € 1.011.000
- Lening Vitens € 528.000 aflossingen van € 264.000 per jaar

Leningen aan openbare lichamen

Aan de IGSD is een lening van € 750.000 verstrekt. In 2019 is de laatste termijn van € 75.000 afgelost.

Overige langlopende leningen

De overige leningen zijn de leningen aan ambtenaren, de roeivereniging en de startersleningen, die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn) worden verstrekt. De totale omvang bedraagt ultimo 2019 € 2.683.000 waarvan het aandeel van de Starterslening € 2.625.000 bedraagt.

Tot en met 2019 is het totaalbedrag van € 2.625.000 (2018: € 2.602.000) aan verstrekte startersleningen overeenkomstig voorschriften geactiveerd. Dit bedrag bestaat uit € 2.405.000 overdrachten aan de SVn en € 220.000 rentebijschrijvingen door renteontvangsten tot en met 2019.

In het jaar 2019 bedroeg de rentebijschrijving minus kosten € 23.000 (2018 : € 36.000) Bij de stichting is per ultimo 2019 nog een bedrag van € 366.000 (ultimo 2018 € 354.000) beschikbaar om startersleningen te verstrekken.

3.2 Toelichting op de vlottende activa

VLOTTENDE ACTIVA

Vorraden

bedragen x € 1.000

Vorraden	31-dec-2018	31-dec-2019
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	17.785	14.851
Gereed product en handelsgoederen	405	461
Totaal voorraden	18.190	15.312

Bouwgronden in exploitatie:

De ontwikkeling van de boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt:

bedragen x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Boek- waarde 31-12- 2018	Investerings- / van NIEG	Opbreng- sten	Resultaat afgesloten complexen	Winst- uitname	Dekking verlies- latend complex	Boek- waarde 31-12- 2019
Woningbouw							
05 Woldmeenthe	- 0	-	-	-	49	-	49
15 Heetveld	165	4	10	-	-	-	159
19 Noordwal	791	116	530	-	73	-	450
27 Ossenzijl Hoofdstr/Hilligerspoort	- 43	4	-	-	-	-	- 39
36 Terrein Kornputkazerne	13.266	509	1.836	-	-	176	11.763
44 Oosterbroek Oldemarkt	928	57	234	-	-	28	723
46 Willemsoord uitbreiding	89	9	104	-	-	-	- 6
52 Giethoorn-Nrd 1e en 2e fase	23	25	179	-	145	-	14
58 Blokzijl Noordermaten	- 232	19	-	-	23	-	- 190
61 Overhavendijk Kuinre	- 152	11	-	-	-	-	- 141
66 Molenkampen	375	42	351	-	132	-	198
68 Scheerwolde	539	47	92	-	-	-	494
Afronding	- 3	-	-	-	-	-	- 3
Totaal Woningbouw	15.745	843	3.336	-	422	204	13.470
Industrieterreinen							
11 Oostermeentherand	- 289	- 1	-	-	- 158	-	- 448
25 Blokzijl	23	-	-	-	-	-	23
29 Ossenzijl v.d. Veenweg	50	2	-	-	- 45	-	7

bedragen x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Boek- waarde 31-12- 2018	Inves- teringen / van NIEG	Opbreng- sten	Resultaat afgesloten complexen	Winst- uitname	Dekking verlies- latend complex	Boek- waarde 31-12- 2019
38 Bedrijventerrein Hoodijk-Zuid	- 191	72	347	-	32	-	- 434
41 Bedrijventerrein Kanaalweg Blokzijl	227	19	53	-	42	-	235
42 Mr.Z.ter Steghestraat	270	22	5	-	-	7	280
57 Novac	156	6	-	-	-	5	157
63 Oldemarkt Boterberg Zuid	1.001	19	-	-	-	-	1.020
67 Weg van Rollecate Vollenhove	790	57	288	-	-	21	538
Afronding	3	-	-	-	-	-	3
Totaal Industrierreinen	2.040	196	693	-	- 129	33	1.381
Overig							
Totaal Overig	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	17.785	1.039	4.029	-	293	237	14.851
Nog te maken kosten							- 12.075
Nog te verwachten opbrengsten							31.172
Verwacht resultaat						Voordelig	4.246

De nog te maken kosten en opbrengsten van alle complexen zijn gebaseerd op de nog uit te voeren werkzaamheden en te verkopen gronden. De grondslag voor de lasten is de bij de programmabegroting 2019 - 2022 gehanteerde kostenniveau en faseringen. De winsten zijn berekend op basis van eindwaarde.

In 2018 is over het jaar 2016 (en aansluitend over 2017) voor het eerst aangifte gedaan voor de vennootschapsbelasting belastingdienst geeft de mogelijkheid aan gemeenten om een vaststellingsovereenkomst (VSO) te sluiten over de waarde van de grondvoorraad voor de openingsbalans en de daarmee samenhangende toerekenbare rente. Begin 2019 is er een verzoek tot vooroverleg ingediend bij de belastingdienst om te komen tot een VSO. Deze vaststellingsovereenkomst is eind 2019 afgesloten. Naar aanleiding van deze VSO is een herziene aangifte 2016 en 2017 ingediend. Inmiddels is een definitieve aanslag over 2016 ontvangen.

Gereed product en handelsgoederen

De boekwaarde gereed product en handelsgoederen is met € 56.000 toegenomen. Dit zijn de onroerende goederen met een maatschappelijk of economisch nut die in de verkoop staan. In 2019 is wijkgebouw "de Oerthe" verkocht voor € 240.000 en is ten behoeve van het investeringsprogramma sociale huurwoningen in Scheerwolde een woning aangekocht voor € 296.000. Deze wordt na sloop aan Wetland Wonen verkocht om sociale huurwoningen te realiseren.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met rentetypische looptijd van < 1 jaar bedragen:

bedragen x € 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	31-dec-2018	31-dec-2019
Vorderingen op openbare lichamen		
Vorderingen op openbare lichamen	9.678	7.098
Totaal Vorderingen op openbare lichamen	9.678	7.098
Overige vorderingen		
Debiteuren algemeen	1.693	1.327
Debiteuren belastingen	1.156	1.033
Overige vorderingen	234	364
Totaal Overige vorderingen	3.082	2.724
Voorziening oninbaarheid		
Voorziening dubieuze debiteuren	- 1.143	- 743
Totaal Voorziening oninbaarheid	- 1.143	- 743
Totaal uitzettingen < 1 jaar	11.618	9.080

De vorderingen op openbare lichamen van € 7,1 miljoen hebben betrekking op nog te ontvangen bedragen van provincies, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en een nog te ontvangen bedrag van btw compensatiefonds (€ 6,7 miljoen) per 1 juli 2020 over het jaar 2019 (2018: € 6,918 miljoen)

De omvang van de openstaande posten van debiteuren belastingen ultimo 2019 is ten opzichte van ultimo 2018 met ruim € 123.000 gedaald. Door een verlaagd financieel risico is de voorziening dubieuze debiteuren met € 400.000 naar beneden bijgesteld.

Overige vorderingen:

bedragen x € 1.000

Overige vorderingen	31-dec-2018	Vermeerderingen	Verminderingen	31-dec-2019
St. Waterrecreatie: huur 2018	46		- 46	-
Nedvang: Vergoedingen afvalstromen 2018 / 2019	165	159	- 165	159
St. Waterrecreatie: huur 2018 pontje jonen	5		- 5	-
Woonconcept: Bijdrage wijkvisie Steenwijk West	41		- 41	-
Gazprom / Eneco: Terug te betalen gas		16		16
Stichting Weerribben Wieden: Terugbetaling bijdrage		125		125
NWG: Afrekening 2019		44		44
CAK: eigen bijdragen		47		47
Diversen / afronding	- 23	- 27	23	- 27
Totaal overige vorderingen	234	364	- 234	364

Liquide middelen

bedragen x € 1.000

Liquide middelen	31-dec-2018	31-dec-2019
Kas- en banksaldi	61	271
Totaal liquide middelen	61	271

Dit betreft het creditsaldo van twee bankrekeningen en de liquide middelen bij burgerzaken. Op 1 bankrekening worden waarborgsommen gestort om definitieve inrichting van het openbaar gebied in Eeserwold af te kunnen dwingen. Deze bankrekening heeft per ultimo 2019 een saldo van € 267.000

Overlopende activa

bedragen x € 1.000

Overlopende activa	31-dec-2018	31-dec-2019
Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel		
Transitoria-NTO voorschotbedragen van het Rijk	101	71
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	101	71
Nog te ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel		
Transitoria-NTO bedragen van overige overheid	27	945
Totaal Nog te ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	27	945
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen		
Nog te ontvangen rente	52	32
Ten onrechte ontvangen bedragen belastingen	-	- 0
Vooruitbetaalde bedragen	760	908
Nog op te leggen aanslagen belastingen (for./toer./afrek. afval.)	2.026	2.123
Totaal Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	2.838	3.064
Totaal overlopende activa	2.967	4.081

Door wijziging in de voorschriften moeten nog te ontvangen bedragen van de EU, het rijk en overige Nederlandse overheden separaat in de balans worden toegelicht.

bedragen x € 1.000

Nog te ontvangen voorschotten van het Rijk met een specifiek bestedingsdoel	31-dec-2018	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	31-dec-2019
Ministerie SZW: Rijksbijdrage Bbz	101	-	- 41	60
Ministerie I&M: Spoorweglawaai (PEAT)		11		11
Totaal nog te ontvangen voorschotten van het Rijk	101	11	- 41	71

- Rijksvergoeding BBZ afrekening 2017
- Rijksvergoeding in geluidsanering spoorweglawaai van € 11.000.

De nog te ontvangen bedragen van overige overheden bestaan uit:

bedragen x € 1.000

Nog te ontvangen voorsch. van ov. Ned. overheid met een specifiek bestedingsdoel	31-dec-2018	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	31-dec-2019
Provincie Overijssel: Actie verkeerveiligheid	27	31	- 27	31
Gemeente Zwartewaterland: Afrekening VIC	-	17	-	17
Gemeente Zwolle: Beschermd wonen 2019	-	850	-	850
Gemeente Zwolle: Maatschappelijke opvang 2019	-	48	-	48
Totaal nog te ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid	27	945	- 27	945

- Provinciale bijdrage van € 30.500 voor actie verkeerveiligheid 2019
- Bijdrage van de gemeente Zwartewaterland in de gezamenlijke uitvoering van de verbijzonderde interne controle
- Terug te ontvangen aandeel van de gemeente Zwolle van Beschermd wonen en maatschappelijke opvang

De nog te ontvangen rente van € 32.000 heeft betrekking op de per 31 december nog te ontvangen rente van verstrekte geldleningen over de periode van de vervaldatum tot ultimo van het jaar, de zogenaamde transitorische rente.

Vooruitbetaalde bedragen

In de rekening is een bedrag van € 908.000 als vooruitbetaalde bedragen opgenomen. Dit bedrag bestaat uit € 452.000 aangegane en betaalde contracten als gevolg van de gewijzigde bekostigingsmethodiek bij zorg in natura. Hierbij wordt 70% bij aanvang van het traject betaald en 30% volgt bij positieve afronding van zorgtraject.

De overige betalingen zijn vanwege btw facturering en aangifte Btw in 2019 gedaan, maar hebben betrekking op 2020 / 2021 . Deze omvatten een totaalbedrag van € 456.000 (2020 € 432.000 en € 2021 € 24.000). Voorbeelden hiervan zijn de contributie van de VNG, voorschotten Pro rail inzake de aanleg van geluidsschermen (onderhouds)abbonnementen 2020 etc..

De vooruitbetalingen 2021 hebben betrekking op verplicht te betalen onderhoudskosten over 2021.

Nog op te leggen aanslagen

De nog op te leggen aanslagen over 2019 van forensenbelasting, toeristenbelasting, riool grootverbruik en de afrekening van de gescheiden inzameling van respectievelijk € 790.000, € 630.000, € 240.000 en € 463.000 (totaal € 2.123.000) worden met ingang van 2015 onder de overlopende activa opgenomen.

3.3 Toelichting op de vaste passiva

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen Vermogen & Voorzieningen

bedragen x € 1.000

Eigen Vermogen	Saldo 31-12-2018	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2019
Algemene reserves	35.246	1.944	- 2.631	34.558
Bestemmingsreserves	13.796	811	- 2.331	12.276
Resultaat boekjaar * 1)	760	-	- 1.801	- 1.041
Totaal reserves	49.801	2.755	- 6.763	45.793

* 1) Onder 'Resultaat boekjaar' staat de onttrekking vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het vorige boekjaar. De toevoeging betreft het resultaat van het lopende dienstjaar.

De omvang van de reserves is per 31 december 2019 € 45,8 miljoen (31 december 2018 € 49,8 miljoen). Dit is exclusief de door de raad beschikbare investeringskredieten ter grootte van € 8,038 miljoen¹⁷ die nog niet (volledig) tot uitvoering zijn gekomen evenals de aanvulling van de reserve vaste buffer.

In bijlage 8 wordt per reserve de mutatie naar aard, reden en omvang weergegeven. Bij verschillende bestemmingsreserves ontbreekt een bestedingsplan en voldoen hierdoor in theorie niet aan het criterium van bestemmingsreserve.

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 31-12-2018	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2019
Voorzieningen	10.459	3.681	- 2.409	11.730
Totaal voorzieningen	10.459	3.681	- 2.409	11.730

In bijlage 3 wordt het totaal van de voorzieningen per voorziening weergegeven. De totale omvang van € 11.730.000 kan worden opgesplitst in zes onderdelen:

¹⁷ Conform bijlage 7

1. Voorzieningen voor egalisatie van tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing. Deze hebben een omvang van € 3.937.000 (2018: € 4.004.000) en wordt ook in het Programma thuis nader toegelicht.
2. De voorziening Buddenbaum ter grootte van bijna € 14.000. Dit is een voorziening gevormd vanuit een legaat voor de gemeente. Bestedingen worden op initiatief van de vereniging voor Paasloër belang ten laste van de voorziening gebracht.
3. Voorzieningen voor de betaling van wachtgeld, overdrachten van pensioenen en te betalen pensioenen (vanaf 1-1-2015) van voormalige bestuurders met een totale omvang van € 3.213.000 (2018: € 2.987.000)
4. Voorzieningen ingesteld door de raad om meerjarige onderhoud van vastgoed / speeltoestellen te kunnen bekostigen. Deze voorzieningen hebben ultimo 2019 een omvang van € 1.329.000 (2018: € 1.297.000).
5. In de begroting 2018 is een voorziening gevormd voor onderhoud wegen. Ultimo 2019 heeft deze voorziening een omvang van € 2.951.000. (2018: 2.158.000)
6. De organisatieaanpassing , die op 1-1-2020 tot stand is gekomen, kan op termijn (na 2021) tot verplichtingen leiden. Het risico hierop is ingeschat op € 286.000.

In bijlage 8 wordt per voorziening de mutaties naar aard, reden en omvang weergegeven.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van > 1 jaar

Vaste Schuld met een rentetypische looptijd > 1 jaar	bedragen x € 1.000			
	31-dec-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	31-dec-2019
Onderhandse leningen van binnenl. banken en overige fin. instellingen	60.980	9.000	- 4.120	65.860
Waarborgsommen	66	210	- 0	276
Totaal vaste schulden > 1 jaar	61.046	9.210	- 4.120	66.136

Op 12 september 2019 is een langlopende geldlening van € 9 miljoen aangetrokken met een looptijd van 25 jaar en een rentepercentage van 0,275%.

De aflossingen op geldleningen bedragen € 4.120.000. Hiervan heeft € 3,669 miljoen betrekking op reguliere aflossingen door de gemeente en € 451.000 door Wetland Wonen (doorgeleende aangetrokken lening).

Het totaalbedrag aan verschuldigde rente¹⁸ in 2019 bedroeg € 1.765.000. De totale omvang van de leningen bedraagt ultimo 2019 € 65.860.000 (2018 € 60.980.000).

Ingaande 2016 worden waarborgsommen op grond van artikel 46 van het BBV onder vaste schulden met een rentetypische looptijd van > 1 jaar worden opgenomen. Ultimo 2019 is het bedrag aan waarborgsommen € 276.000. De toename is het gevolg van stortingen van waarborgen door verkopen van bouw kavels in Eeserwold. Deze waarborgen hebben eind 2019 een omvang van € 267.000.

3.4 Toelichting op de vlottende passiva

VLOTTENDE PASSIVA

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd van < 1 jaar

Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd < 1 jaar	bedragen x € 1.000	
	31-dec-2018	31-dec-2019

¹⁸ Inclusief transitorische rente

Overige kasgeldleningen		
Kasgeldleningen	4.000	-
Totaal Overige kasgeldleningen	4.000	-
Banksaldi		
Bank- en girosaldi	1.515	4.504
Totaal Banksaldi	1.515	4.504
Overige schulden		
Crediteuren	7.036	5.799
Netto-uitkeringen WMO	2.307	2.180
Overige schulden	4	4
Totaal Overige schulden	9.347	7.983
Totaal vlottende schulden < 1 jaar	14.862	12.487

Per 31 december 2019 hebben wij geen kasgeldlening afgesloten. Dit omdat op deze datum het voordeliger was om een hogere debet bij de bank te accepteren. Bij de bank staan we debet voor € 4,5 miljoen. Het nog te betalen bedrag van € 2.180.000 heeft betrekking op betalingen zorg in natura over 2019 van zorginstellingen die in 2020 verschuldigd zijn.

Overlopende passiva

bedragen x € 1.000

Overlopende passiva	31-dec-2018	31-dec-2019
Ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel		
Vooruitontvangen bedragen Rijk	1.393	642
Totaal Ontvangen voorschotten van het Rijk met een spec. bestedingsdoel	1.393	642
Ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel		
Vooruitontvangen bedragen overige overheid	218	78
Totaal Ontvangen voorschotten van ov. Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	218	78
Nog te betalen bedragen		
Nog te betalen bedragen	2.764	1.445
Nog te betalen rente	677	639
Totaal Nog te betalen bedragen	3.440	2.084
Overige vooruitontvangen bedragen		
Vooruitontvangen bedragen	1	-
Overige overlopende passiva	2	1
Totaal Overige vooruitontvangen bedragen	3	1
Totaal overlopende passiva	5.054	2.805

bedragen x € 1.000

Ontvangen voorschotten vh Rijk met een spec. bestedingsdoel	31-dec-2018	Ontvangen bedragen	Vrijval/ Terugbetaling	31-dec-2019
Ministerie I&M: Spoorweglawaai	786	-	- 579	207
Ministerie I&M: Geluid A woningen	193	-	- 193	-
Ministerie Financiën: Decentralisatie uitkering GIDS	119	-	- 119	-
Ministerie Financiën: Decentralisatie uitkering Asielinstroom	295	-	- 295	-
Ministerie van Onderwijs	-	696	- 261	435
Totaal ontvangen voorschotten van het Rijk	1.393	696	- 1.447	642

bedragen x € 1.000

Ontv. voorsch. overige Ned. overheid met een spec. bestedingsdoel	31-dec-2018	Ontvangen bedragen	Vrijval/ Terugbetaling	31-dec-2019
Provincie Overijssel : Energieloket t/m 2019	23	-	- 23	-
Provincie Overijssel: Bijdrage startende ondernemers	13	-	- 13	-
Provincie Overijssel: Bijdrage groene en blauwe diensten	23	-	- 23	-
Gemeente Zwolle : RMC gelden	48	57	- 48	57
Waterschap : Bijdrage overn. en onderh. 3 bruggen	112	-	- 112	-
Provincie Overijssel : 75 jaar vrijheid	-	5	-	5
Provincie Overijssel : Energieadvies 2019-2020	-	11	-	11
Provincie Overijssel : Startende ondernemers	-	5	-	5
Totaal ontvangen voorschotten van overige Ned. overheid	218	78	- 218	78

bedragen x € 1.000

Nog te betalen bedragen	31-dec-2018	Vermeerderingen	Verminderingen	31-dec-2019
Diversen: Subsidie monumenten	14	-	- 14	-
ROVA: Afrekening 2018	225	-	- 225	-
Woonconcept: Bouwimpuls Steenwijkerdiep	100	-	-	100
IGSD: afrekening 2018	660	-	- 660	-
Stichting Vestingstad: Afrekening BIZ 2017	14	-	- 14	-
Prorail: Geluidsscherm 4e kwartaal	134	-	- 134	-
Van Gelder: Openbare verlichting	24	-	- 24	-
Pop up your talent: Participatietraject	11	-	- 11	-
Accrete: Peuteropvang nov / dec 2018	13	-	- 13	-
Accrete: Cultuurcoach 2018	38	-	- 38	-
Vitree: Okt - dec 2018	56	-	- 56	-
St Peuterspeelzaalwerk: 2018	108	-	- 108	-
Middelbrink: Bermonderhoud 2018	21	-	- 21	-
De Waterwyck: Onderhoud installatie 2018	77	-	- 77	-
Hellinga: Inrichting markt 2018	45	-	- 45	-
Timmerman: Capellestraat 2018	12	-	- 12	-
NWG: Afrekening 2018	23	-	- 23	-
Regionaal Serviceteam Jeugd: Zorgkosten 2018	879	-	- 879	-
Regionaal Serviceteam Jeugd: Apparaatskosten 2018	212	-	- 212	-
Provincie Overijssel: Afrekening Energieloket t/m 2019	-	11	-	11
Muis: Onderhoud vlonders Kalenberg	-	24	-	24
Accrete: kinderopvang dec. 2019	-	15	-	15
Zuidema: Rioolaanpassing Piet Hein/ van Speykstraat	-	17	-	17
Recreatiehuis: Beleidsmedewerker WMO	-	18	-	18
Provincie Overijssel: 4e kwartaal	-	21	-	21
Middelbrink: Bermonderhoud 2019	-	21	-	21
ROVA: afrekening "Mooi schoon"	-	51	-	51
Peuterwerk: Raming peuteropvang 2019	-	63	-	63
Van der Wiel: Infra Kornputkwartier	-	93	-	93
ROVA: Afrekening afval 2019	-	191	-	191
Central Point: Hard -en software	-	329	-	329

bedragen x € 1.000

Nog te betalen bedragen	31-dec-2018	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	31-dec-2019
IGSD: afrekening 2019		192		192
Ministerie VWS: afrek Spuk bijdrage 2019		75		75
RSR: factuur december 2019		70		70
Ministerie van Sociale Zaken: afrek 2019 BBZ		15		15
SVB: Pgb 2018 / 2019		16		16
Diversen: Kosten vergoedingen Wet WOZ	-	24		24
Diversen: Teruggave belastingdebiteuren	16	15	- 16	15
Diversen: < € 10.000	82	82	- 82	82
Afronding	-	-	-	-
Totaal	2.764	1.345	- 2.664	1.445

De nog te betalen rente van € 639.000 (2018: € 677.000) heeft betrekking op de per 31 december verschuldigde rente van aangetrokken geldleningen over de periode van de vervaldatum tot ultimo van het jaar, de zogenaamde transitorische rente.

Het verloop van de vooruit ontvangen bedragen in het jaar 2019:

bedragen x € 1.000

Vooruit ontvangen bedragen	31-dec-2018	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	31-dec-2019
Provincie	-	-	-	-
Totaal provincie	-	-	-	-
SISA	-	-	-	-
Totaal SISA	-	-	-	-
Overige				
Diversen	1	-	- 1	-
Totaal overige	1	-	- 1	-
Afronding	-	-	-	-
Totaal	1	-	- 1	-

3.5 Schatkistbankieren

Met de invoering van het schatkistbankieren worden gemeenten verplicht om overtollige middelen aan te houden in 's rijks schatkist. In de praktijk houdt dit in dat saldi van bankrekeningen boven een drempelbedrag dagelijks worden overgeboekt op een bankrekening bij het rijk.

		bedragen x € 1.000			
Schatkistbankieren		1e	2e	3e	4e
		kwartaal	kwartaal	kwartaal	kwartaal
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
(1a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	630	6.754	8.405	24.147
(1b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(1) = (1a) / (1b)		7	74	91	262
Drempelbedrag					
(2a)	Begrotingstotaal verslagjaar	127.731	127.731	127.731	127.731
(2b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	127.731	127.731	127.731	127.731
(2c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-	-	-	-
(2) = (2b)*0,75% + (2c)*0,2% met een minimum van €250.000		958	958	958	958
(3a) = (2) > (1)		951	884	867	696
(3b) = (1) > (2)		-	-	-	-

Het drempelbedrag is afhankelijk van het begrotingstotaal van de gemeente. Zodra het tegoed van de rekeningcourantrekeningen bij met name de BNG hoger is dan het drempelbedrag, wordt dit automatisch doorgesluisd naar de schatkistrekening bij het rijk. Ultimo 2019 is er geen sprake van schatkistbankieren.

3.6 Garanties

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag van verstrekte waarborgen aan natuurlijke en rechtspersonen is gebaseerd op de door de gemeente ontvangen saldooverklaringen. Ten aanzien van de niet verkregen opgaven is een schatting gemaakt. Dit omdat niet alle financiële instellingen, ondanks meerdere aanmaningen, voldoen aan hun verplichting om voor 1 maart 2020 saldooverklaringen te verstrekken.

Overzicht gegarandeerde leningen

bedragen x € 1.000

Gewaarborgde leningen	31-dec-2018		31-dec-2019		Garantstelling
	Bedrag	%	Bedrag	%	
Woningcorporaties *1)	179.317	91,4%	178.891	92,1%	50%
Particuliere woningen *2)	2.324	1,2%	1.355	0,7%	
Bijzondere woonvormen *3)	12.889	6,6%	12.491	6,4%	50%
Sportverenigingen	61	0,0%	58	0,0%	
Noordwestgroep	700	0,4%	700	0,4%	100%
Culturele instellingen *4)	624	0,3%	598	0,3%	100%
HVO	235	0,1%	234	0,1%	100%
Totaal	196.150	100,0%	194.326	100,0%	

* 1) De leningen van de woningbouwcorporaties zijn door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw gewaarborgd.

De stichting waarborgfonds sociale woningbouw verstrekt jaarlijks een overzicht met gegarandeerde leningen. Deze worden eveneens voorzien van financiële ratio's.

De ratio schuld- WOZ waarde beschikbaar geeft het percentage van de schuldpositie ten opzichte van de waarde van het onderpand. Hoe lager dit percentage hoe beter de financiële positie

Woonconcept :	2.019	28,9%	2.018	32,3%
Wetland Wonen :	2.019	15,7%	2.018	15,7%
Omnia :	2.019	23,2%	2.018	21,5%

* 2) Het risicobedrag is inclusief het opgebouwde spaarkapitaal van € 514.040 (ultimo 2018 € 1.810.094).

* 3) Dit betreft de gegarandeerde leningen van Woonzorg. De schuld- waarde verhouding is 35,9% (2018: 40,5%)

* 4) De gemeente staat garant voor een opgenomen lening door de stichting 't Olde Maat Uus bij de BNG.

In 2019 is er geen beroep gedaan op de borgstelling van de door de gemeente Steenwijkerland gewaarborgde leningen

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende niet uit de balans blijvende verplichtingen. Hieronder zijn alleen de leasecontracten opgenomen. Dit omdat er geen vaste richtlijnen zijn waaraan de niet uit de balans blijvende verplichtingen moeten voldoen. De leasecontracten zijn opgenomen omdat wij voor een periode ons contractueel hebben verplicht, waarbij wij **verplicht** zijn tot afname en betaling van de termijnen. Er bestaat onduidelijkheid aangezien wij veel raamovereenkomsten hebben, zonder volumeverplichtingen en het Nederlands recht geen onderscheid kent tussen raamovereenkomsten en raamcontracten terwijl Europese aanbestedingsregels dit onderscheid wel maken.

In het algemeen zijn er voor verschillende lopende investeringsprojecten (zonder hier een limitatieve opsomming op te nemen) overeenkomsten aangegaan. Voorbeelden hiervan zijn opdrachten in de grondexploitatie, investeringen in rioleringen, wegen, reconstructies en onderwijshuisvesting.

Leasecontracten:

Afdrukapparatuur repro- en kantooromgeving : In september 2019 is nieuwe overeenkomst afgesloten voor een periode van 3 jaren, met de mogelijkheid tot verlenging met 2 x 1 jaar. De jaarlijks waarde in 2020 - 2022 bedraagt circa € 58.000 excl. btw per jaar)

Aangegane verplichte contracten:

- Brandverzekering : Ingaande 31 december 2019 is een nieuwe verzekering voor de komende 3 jaren afgesloten. Aansluitend is er de mogelijkheid deze met nogmaals 3 jaren te verlengen (voorschot 2020 € 300.000 exclusief btw.

Kredietfaciliteiten:

- Bij de Bank voor Nederlandse Gemeenten heeft de gemeente de mogelijkheid om € 12 miljoen debet te staan. De kasgeldlimiet bedroeg in 2019 € 10,746 miljoen (2018: € 9,87 miljoen).

Grondexploitatie:

- Renteverplichtingen als gevolg van negatieve liquiditeit van de contracten aan een bouwcombinatie op het complex Kornputkwartier.

Niet uit de balans blijvende rechten

In deze jaarrekening is op grond van de door de commissie BBV verschenen nota faciliterend grondbeleid het complex Eeserwold geheel afgeboekt. De boekwaarde is nu 0. Hier staat evenwel tegenover dat de anterieure overeenkomsten nog steeds van kracht zijn. Deze overeenkomsten hebben een omvang van € 698.000 per ultimo 2019 (2018: 3.906.000). In 2019 is één overeenkomst door een nieuwe partij overgenomen. In 2019 is een bedrag van € 750.000 ontvangen.

Het is de verwachting een groot deel van dit verschil in 2020 zal worden afgedragen. De gemeente heeft geen inzicht in de specificatie van de geïnde en afgedragen bedragen.

Grondexploitatie:

- Renteopbrengsten als gevolg van de verkoopovereenkomsten van een bouwcombinatie op het complex Kornputkwartier.

Bijlagen

[Bijlage 1: Controleverklaring van de onafhankelijke accountant](#)

Aan: de Gemeenteraad van gemeente Steenwijkerland

Verklaring betreffende de jaarrekening

Deze verklaring wordt rechtstreeks verzonden naar de gemeenteraad en wordt na vaststelling van de jaarstukken 2019 door B&W in de definitieve versie integraal opgenomen.

Bijlage 2: Beleidsindicatoren

Met ingang van de begroting en rekening 2018 dienen gemeenten op grond van het BBV een vaste set van beleidsindicatoren op te nemen. De meeste van deze indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel zijn de meest actuele cijfers opgenomen.

Bij elk van deze indicatoren is een omschrijving en een nadere toelichting vermeld. Voor een vijftal indicatoren is geen landelijke bron beschikbaar en zijn er dus geen vergelijkingen mogelijk. Dit betreffen de volgende indicatoren:

1. Formatie
2. Bezetting
3. Apparaatskosten
4. Externe inhuur
5. Overheadkosten

Deze vijf indicatoren worden samengesteld uit eigen gegevens van de gemeente.

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Steenwijker land	Neder land (gemiddeld)
0. Bestuur en ondersteuning				
0.01 Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2019	8	
0.02 Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	7	
0.03 Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2019	635	
0.04 Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2019	13	
0.05 Overhead	% van totale lasten	2019	11	
1. Veiligheid				
1.01 Verwijzingen Halt	per 10.000 jongeren	2018	98	119
1.02 Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2018	1	2
1.03 Gewelddsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2018	4	5
1.04 Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2018	2	3
1.05 Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte	per 1.000 inwoners	2018	5	5
2. Economie				
2.01 Functiemenging	%	2018	45	53
2.02 Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw 15 tm 64 jr	2018	166	146
3. Onderwijs				
3.01 Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	1	2
3.02 Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	32	23
3.03 Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2018	2	2
4. Sport, cultuur en recreatie				
4.01 Niet-sporters	%	2016	56	49
5. Sociaal domein				
5.01 Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2018	606	774
5.02 Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	1e hj 2019	261	382
5.03 Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	1e hj 2018	685	305

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Steenwijker land	Neder land (gemiddeld)
5.04 Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	1e hj 2019	600	610
5.05 Netto arbeidsparticipatie	%	2018	68	68
5.06 Kinderen in uitkeringsgezin	%	2018	5	7
5.07 Werkloze jongeren	%	2018	3	2
5.08 Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	1e hj 2019	9	10
5.09 Jongeren met jeugdbescherming	%	1e hj 2019	1	1
5.10 Jongeren met delict voor rechter	%	2018	1	1
5.11 Jongeren met jeugdreclassering	%	1e hj 2019	0	0
6. Volksgezondheid en milieu				
6.01 Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2018	64	172
6.02 Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	16	geen data
7. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
7.01 Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	2019	215	248
7.02 Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2018	4	9
7.03 Demografische druk	%	2019	80	70
7.04 Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2019	615	669
7.05 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2019	639	739

Bovenvermelde indicator worden continu bijgewerkt en hierdoor zijn er wijzigingen ten opzichte van de meest voorhanden resultaten op de site www.waarstaatjegemeente.nl mogelijk. De gepresenteerde uitkomsten zijn van 17 maart 2020.

Bijlage 3: Verloop reserves en Voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Saldo 31-12-2018	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2019
Algemene reserve				
Algemene reserve - vaste buffer	11.166	-	-	11.166
Algemene reserve - vrij besteedbaar	23.580	1.944	- 2.631	22.892
Bedrijfsreserve	500	-	-	500
Totaal Algemene reserve	35.246	1.944	- 2.631	34.558
Bestemmingsreserves overig				
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	99	-	-	99
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	260	-	- 233	27
Reserve koppengeld	265	41	- 46	261
Reserve opvangen tekorten Sociaal Domein	2.279	-	- 1.025	1.254
Reserve startersleningen	2.405	-	-	2.405
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	783	770	- 783	770
Reserve volkshuisvesting	7.704	-	- 244	7.460
Totaal Bestemmingsreserves overig	13.796	811	- 2.331	12.276
Saldo rekening				
Te verdelen rekeningsaldo Steenwijk	760	-	- 1.801	- 1.041
Totaal Saldo rekening	760	-	- 1.801	- 1.041
Totaal reserves	49.801	2.755	- 6.763	45.793

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Saldo 31-12-2018	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2019
Egalisatievoorziening reiniging	870	-	- 386	485
Reorganisatievoorziening	-	286	-	286
Voorziening groot onderhoud wegen	2.157	1.387	-594	2.951
Voorziening riolering (exploitatie)	3.134	994	- 676	3.453
Vz Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	1.057	1.064	-1.034	1.087
Vz betaalde pensioenen wethouders	868	436	- 44	1.260
VZ Buddenbaum	14	-	-	14
Vz onderhoud speelvoorzieningen	240	84	- 81	242
Vz overdracht wethouders pensioenen	1.561	492	- 277	1.776
Vz wachtgeldten collegeleden 2001-2006/2010-2014	558	27	- 408	177
Totaal voorzieningen	10.459	3.681	- 2.409	11.730

Bijlage 4: Mutaties reserves per programma

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - Alle programma's	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019
Toevoegingen	- 1.092	- 1.850	- 2.755
Onttrekkingen	5.264	13.382	5.722
Totaal mutatie reserves	4.172	11.532	2.967

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - 1. De inwoner op 1	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 62
Algemene reserve	-	-	- 153
Reserve koppengeld	-	-	- 41
Totaal Toevoegingen	-	-	- 256
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	20	20
Algemene reserve	507	867	257
Reserve volkshuisvesting	-	258	88
Reserve koppengeld	-	84	46
Totaal Onttrekkingen	507	1.228	410
Totaal mutatie reserves	507	1.228	154

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - 2. Duurzaam	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 50
Algemene reserve	-	-	- 253
Totaal Toevoegingen	-	-	- 303
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	260	260
Algemene reserve	370	1.268	394
Totaal Onttrekkingen	370	1.528	654
Totaal mutatie reserves	370	1.528	351

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - 3. Werk aan de winkel	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 45
Algemene reserve	- 972	- 1.105	- 777
Totaal Toevoegingen	- 972	- 1.105	- 822
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	44	44
Algemene reserve	628	2.758	383
Fonds leaderplus (leader 2014-2020)	-	99	-
Reserve volkshuisvesting	230	374	59
Totaal Onttrekkingen	858	3.275	486
Totaal mutatie reserves	- 114	2.170	- 335

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - 4. Samenredzaam	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 286
Totaal Toevoegingen	-	-	- 286
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	33	33
Algemene reserve	1.292	1.612	1.068
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	120	260	233
Reserve opvangen tekorten sociaal domein	425	1.025	1.025
Totaal Onttrekkingen	1.837	2.930	2.359
Totaal mutatie reserves	1.837	2.930	2.073

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - 5. Mijn Steenwijkerland	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 302
Algemene reserve	- 120	-	- 15
Totaal Toevoegingen	- 120	-	- 317
Onttrekkingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	426	426
Algemene reserve	1.693	2.349	470
Reserve volkshuisvesting	-	608	98
Totaal Onttrekkingen	1.693	3.383	994
Totaal mutatie reserves	1.573	3.383	677

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves - 6. Financiën en overhead	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019
Toevoegingen			
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	-	-	- 25
Algemene reserve	-	- 746	- 746
Totaal Toevoegingen	-	- 746	- 771
Onttrekkingen			
Algemene reserve	-	278	58
Te verdelen rekeningsaldo	-	760	760
Totaal Onttrekkingen	-	1.038	818
Totaal mutatie reserves	-	292	47

Bijlage 5: Incidentele baten en lasten / Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van reserves

Vanaf 2013 zijn gemeenten verplicht om in de rekening een opgave verstrekken van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van de reserves. Op basis van deze informatie kan de provincie Overijssel een beter inzicht krijgen of de jaarrekening materieel in evenwicht is. Materieel evenwicht houdt in dat structurele uitgaven door structurele inkomsten.

Met de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen in december 2017 zijn er behoudens de geprognosticeerde winstverwachtingen van de grondexploitaties geen sprake meer van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van reserves.

Incidentele baten en lasten per programma

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 1. De inwoner op 1	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
Investeringen ten laste van reserves		- 1.208	- 390	
Bestemde budgetten 2018		- 20	- 20	
Omgevingswet en Herzebrock - Clarholz		- 189	- 114	
Hogere dotatie voorzieningen bestuur		-	- 558	
Totaal incidentele lasten	- 507	- 1.417	- 1.082	335 V
Incidentele baten				
Veiligheidsregio		80	81	
Totaal incidentele baten	-	80	81	1 V
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 507	- 1.337	- 1.001	336 V
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Bestemde budgetten 2019		-	- 62	
Omgevingswet / kernenbeleid		-	- 194	
Totaal incidentele toevoegingen	-	-	- 256	- 256 N
Incidentele onttrekkingen				
Bestemde budgetten 2018		20	20	
Bijdragen van Reserves		1.208	390	
Totaal incidentele onttrekkingen	507	1.228	410	- 818 N
Mutatie reserves (incidenteel)	507	1.228	154	- 1.075 N
Incidenteel resultaat	-	- 109	- 847	- 738 N

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 2. Duurzaam	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
Investeringen ten laste van reserves		- 1.268	- 394	
Bestemde budgetten 2018		- 260	- 260	
Algemene uitkering Warmtetransitie		- 202	-	
Overig		- 15	-	
Totaal incidentele lasten	- 420	- 1.745	- 654	1.090 V
Incidentele baten				
Afrekening 2016 SISA		193	-	
Totaal incidentele baten	-	193	-	- 193 N
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 420	- 1.552	- 654	897 V
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Nieuwe energie		-	- 253	
Bestemde budgetten		-	- 50	
Totaal incidentele toevoegingen	-	-	- 303	- 303 N
Incidentele onttrekkingen				
Bestemde budgetten 2018		260	260	
Bijdragen van Reserves		1.268	394	
Totaal incidentele onttrekkingen	420	1.528	654	- 873 N
Mutatie reserves (incidenteel)	420	1.528	351	- 1.176 N
Incidenteel resultaat	-	- 24	- 303	- 279 N

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 3. Werk aan de winkel	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
Investeringen ten laste van reserves		- 3.231	- 442	
Bestemde budgetten 2018		- 44	- 44	
Verliezen grondexploitatie		-	- 237	
Monitoring Giethoorn		- 30	- 14	
Totaal incidentele lasten	- 858	- 3.305	- 737	2.568 V
Incidentele baten				
Investeringen		361	484	
Overeenkomst Eeserwold		750	750	
Totaal incidentele baten	-	1.111	1.234	123 V
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 858	- 2.194	497	2.691 V

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 3. Werk aan de winkel	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Investerings ten gunste van reserves		- 361	- 484	
Bestemde budgetten 2019		-	- 45	
Totaal incidentele toevoegingen	-	- 361	- 529	- 168 N
Incidentele onttrekkingen				
Bestemde budgetten 2018		44	44	
Bijdragen van Reserves		3.231	442	
Totaal incidentele onttrekkingen	858	3.275	486	- 2.789 N
Mutatie reserves (incidenteel)	858	2.914	- 42	- 2.956 N
Incidenteel resultaat	-	720	455	- 266 N

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 4. Samenredzaam	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
Investerings ten laste van reserves		- 1.905	- 1.334	
Bestemde budgetten 2018		- 33	- 33	
Overig		- 25	- 25	
Totaal incidentele lasten	- 1.837	- 1.963	- 1.392	571 V
Incidentele baten				
GGD Ijsselland		145	141	
Vrijval Beschut Wonen		-	850	
Vrijval Maatschappelijke opvang		-	48	
Totaal incidentele baten		145	1.039	894 V
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 1.837	- 1.818	- 353	1.465 V
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Bestemde budgetten 2019		-	- 286	
Totaal incidentele toevoegingen	-	-	- 286	- 286 N
Incidentele onttrekkingen				
Bestemde budgetten 2018		33	33	
Bijdragen van Reserves		2.897	2.326	
Totaal incidentele onttrekkingen	1.837	2.930	2.359	- 571 N
Mutatie reserves (incidenteel)	1.837	2.930	2.073	- 857 N
Incidenteel resultaat	-	1.112	1.720	608 V

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 5. Mijn Steenwijkerland	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
Investerings ten laste van reserves		- 2.957	- 568	
Bestemde budgetten 2018		- 426	- 426	
IVOR/ Welstandsbeleis		- 122	- 72	
Kiekebelt / Indisch monument		- 54	- 55	
Stormschade / Eikenprocessiebestrijding		- 135	- 133	
Aanvaarbeveiliging / Handhaving Giethoorn		- 180	- 119	
Algemene uitkering Kerkenvisie		- 75	-	
Overig		- 3	-	
Totaal incidentele lasten	- 1.533	- 3.952	- 1.373	2.579 V
Incidentele baten				
		-	-	
Totaal incidentele baten	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 1.533	- 3.952	- 1.373	2.579 V
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Cultuurprofielen		-	- 15	
Bestemde budgetten 2019		-	- 302	
Totaal incidentele toevoegingen	- 200	-	- 317	- 317 N
Incidentele onttrekkingen				
Bestemde budgetten 2018		426	426	
Bijdragen van Reserves		2.957	568	
Totaal incidentele onttrekkingen	1.733	3.383	994	- 2.389 N
Mutatie reserves (incidenteel)	1.533	3.383	677	- 2.706 N
Incidenteel resultaat	-	- 569	- 696	- 127 N

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 6. Financiën en overhead	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
Primitieve begroting		- 161	- 161	
Investerings ten laste van reserves		- 278	- 58	
Bestemde budgetten 2018		-	-	
WOZ kosten		- 395	- 166	
Onvoorzien lasten		- 95	- 118	
Totaal incidentele lasten	- 161	- 929	- 503	426 V
Incidentele baten				
Dividend		39	39	
Toeristenbelasting		125	159	
Onvoorzien baten / voorziening dub. Debiteuren		27	106	
Algemene uitkering decembercirculaire		323	645	

bedragen x € 1.000

Incidentele lasten, baten en mutatie reserves - 6. Financiën en overhead	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Totaal incidentele baten	-	514	949	435 V
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 161	- 415	446	861 V
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
Jaarrekening 2018		- 746	- 746	
Bestemde budgetten 2019		-	- 25	
Totaal incidentele toevoegingen	-	- 746	- 771	- 25 N
Incidentele onttrekkingen				
Bestemde budgetten 2018		-	-	
Bijdragen van Reserves		278	58	
Jaarrekening 2018		760	760	
Totaal incidentele onttrekkingen	-	1.038	818	- 220 N
Mutatie reserves (incidenteel)	-	292	47	- 245 N
Incidenteel resultaat	- 161	- 123	493	616 V

Totaal van de incidentele baten en lasten per programma

bedragen x € 1.000

Totaal - Incidentele lasten, baten en mutatie reserves	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Saldo van baten en lasten (incidenteel)				
Incidentele lasten				
1. De inwoner op 1	- 507	- 1.417	- 1.082	335 V
2. Duurzaam	- 420	- 1.745	- 654	1.090 V
3. Werk aan de winkel	- 858	- 3.305	- 737	2.568 V
4. Samenredzaam	- 1.837	- 1.963	- 1.392	571 V
5. Mijn Steenwijkerland	- 1.533	- 3.952	- 1.373	2.579 V
6. Financiën en overhead	- 161	- 929	- 503	426 V
Totaal incidentele lasten	- 5.315	- 13.311	- 5.742	7.570 V
Incidentele baten				
1. De inwoner op 1	-	80	81	1 V
2. Duurzaam	-	193	-	- 193 N
3. Werk aan de winkel	-	1.111	1.234	123 V
4. Samenredzaam	-	145	1.039	894 V
5. Mijn Steenwijkerland	-	-	-	-
6. Financiën en overhead	-	514	949	435 V
Totaal incidentele baten	-	2.043	3.303	1.260 V
Saldo van baten en lasten (incidenteel)	- 5.315	- 11.268	- 2.439	8.829 V
Mutatie reserves (incidenteel)				
Incidentele toevoegingen				
1. De inwoner op 1	-	-	- 256	- 256 N
2. Duurzaam	-	-	- 303	- 303 N
3. Werk aan de winkel	-	- 361	- 529	- 168 N

bedragen x € 1.000

Totaal - Incidentele lasten, baten en mutatie reserves	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
4. Samenredzaam	-	-	- 286	- 286 N
5. Mijn Steenwijkerland	- 200	-	- 317	- 317 N
6. Financiën en overhead	-	- 746	- 771	- 25 N
Totaal incidentele toevoegingen	- 200	- 1.106	- 2.462	- 1.356 N
Incidentele onttrekkingen				
1. De inwoner op 1	507	1.228	410	- 818 N
2. Duurzaam	420	1.528	654	- 873 N
3. Werk aan de winkel	858	3.275	486	- 2.789 N
4. Samenredzaam	1.837	2.930	2.359	- 571 N
5. Mijn Steenwijkerland	1.733	3.383	994	- 2.389 N
6. Financiën en overhead	-	1.038	818	- 220 N
Totaal incidentele onttrekkingen	5.354	13.382	5.722	- 7.660 N
Mutatie reserves (incidenteel)	5.154	12.275	3.260	- 9.016 N
Incidenteel resultaat	- 161	1.007	821	- 186 N

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van reserves

Met de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen in december 2017 zijn er behoudens de geprognosticeerde winstverwachtingen van de grondexploitaties geen sprake meer van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan en van reserves.

bedragen x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Vershil
Structurele toevoegingen				
Grondexploitatie	- 972	- 744	- 293	
Totaal Structurele toevoegingen	- 972	- 744	- 293	451 V
Structurele onttrekkingen				
Totaal Structurele onttrekkingen	-	-	-	-
Totaal	- 972	- 744	- 293	451 V

De begrote toevoeging van € 972.000 (€ 744.000 na wijziging) heeft betrekking op de winstverwachting van de grondexploitatie.

Bijlage 6: Afgesloten projecten

bedragen x € 1.000

Afgesloten projecten > € 20.000	Afwijking
Geactiveerde projecten	
Erfpacht Schuit 2	123 V
Scania	94 V
3 auto's	20 V
Riolering Torenlanden	309 V
Uitwateringssluis met brug Ettenlands Kanaal	27 V
Mobiele telefonie 2018	84 V
Bedrijf kritische applicaties 2018	24 V
Vervanging Cognos 2018	40 V
Oeverbescherming 2019	- 56 N
Riolering Steenwijkerdiep Noord	47 V
Hardware servers en storage	- 113 N
Aankoop woning Scheerwolde (invest. soc huurwoningen)	- 21 N
Herinrichting Torenlanden	100 V
Riolering Blokzijlerdijk Blankenham	150 V
Bijdragen riolering in projecten	78 V
Diversen < € 20.000	57 V
Diversen < € 20.000	- 70 N
Totaal geactiveerde projecten	895 V
Projecten ten laste van reserves afgesloten	
Aanleg multifunctioneel veld Blokzijl	24 V
Energie service company	60 V
Diversen < € 20.000	33 V
Totaal Projecten ten laste van reserves	117 V
Totaal Afgesloten projecten	1.012 V

Om zo volledig mogelijk verantwoording af te leggen en de raad maximaal te informeren wordt jaarlijks een overzicht van afgesloten projecten opgenomen.

Verschil moet hierbij worden gemaakt tussen geactiveerde projecten en projecten ten laste van reserves.

Geactiveerde projecten

Op geactiveerde projecten wordt afgeschreven hetgeen inhoudt dat het voordeel van € 895.000 niet ten gunste van de rekening komt, maar over meerdere jaren, afhankelijk van de afschrijvingstermijnen, als voordeel in de kapitaalasten terugkomt in de begroting 2020 en verder. Investerings < € 20.000 worden op grond van onze nota afschrijvingsbeleid en waarderingsgrondslagen in 1 termijn afgeschreven.

Projecten ten laste van reserve

Bij projecten ten laste van reserves worden tekorten niet afgedekt door een hogere bijdrage van de reserve. De raad heeft de omvang van het budget beschikbaar gesteld, een eventuele overschrijding komt ten laste van het resultaat 2019. Er kunnen drie situaties ontstaan bij het afsluiten van projecten ten laste van reserves:

1. Tekorten komen ten laste van de rekening.
2. Overschotten worden niet ten gunste van de reserve gebracht, maar komen ten gunste van de rekening.

3. Afgeronde projecten, met een restantkrediet, worden afgesloten. Het voordeel komt niet ten gunste van de rekening, maar de onttrekking van de reserve wordt bij afsluiten lager. Het voordeel blijft in de reserve beschikbaar voor nieuwe door de raad goedgekeurde projecten.

Bijlage 7: Restantkredieten: Ten laste van reserves / Geactiveerde investeringen

Bij de vaststelling van de rekening geven wij u inzicht in de nog beschikbare kredieten per ultimo van het jaar. In onderstaande tabel zijn alle investeringen van > € 20.000 opgenomen.

Het afronden van deze beschikbare investeringen heeft gevolgen voor de omvang van de reservepositie van de gemeente. Ultimo 2019 bedraagt de omvang van onze reserves € 45,8 miljoen. Op basis van de door de raad beschikbaar gestelde en nog uit te voeren kredieten ultimo 2019 zal deze reservepositie afnemen met € 8,038 miljoen naar € 37,8¹⁹ miljoen.

bedragen x € 1.000	
Restantkredieten ten laste van Reserves > € 20.000	Rekening 2019
Uitvoeringsagenda Binnenstad	1.145
Panden gedempte Turfhaven	412
Bidbook: Routenetwerken	381
Revolving fund duurzaamheid	346
Investeringsprogramma. sociale huurwoningen	332
Nationaal park	332
Groenen en blauwe diensten	298
Stimuleren wonen en herverkaveling	297
Bidbook: Intercity	288
Zonneparken	271
Nieuwe Energie	253
Afwaardering woning Grouwels (investeringsprogramma sociale huurwoningen)	245
Doorontwikkeling E Dienstverlening	220
Omgevingswet	153
Landinrichting 3e uitv module	152
Eenmalige kosten IHP	145
Opheffen IGSD	131
Leaderprogramma 2014-2020	126
Transformatie Sociaal Domein	124
Aanvaarbeveiliging Giethoorn	120
Essentaksterfte	99
Hotspots / Biodiversiteit motie fleurig	98
Woningbouw Blankenham	97
Sanering M. Kiersstraat	93
Gebiedsgerichte aanpak Giethoorn	93
Gele gebieden Ossenzijl	90
Resultaatgerichte inkoop	88
Informatie gestuurd werken	84
Eenmalige kosten Eekeringe	77
Renovatie Sportaccommodatie SVBS 2015	74
Doorontwikkeling Kernenbeleid	67
Groen langs gracht Binnenpad	65
Hoosjessloot	63
Parkmanagement	61
Strategische agenda ouderen	60
Outdoor fitness park Steenwijkerwold	52
0-meting Nationaal Park	50
Pilot energie adviseur	50
Onderzoek explosieven	47
Ruimtelijke ontwikkeling Beulakerpolder	47
Transport	7.223

¹⁹ Dit is exclusief de raadsbesluiten 2019 waarbij investeringen ten laste van de reserves beschikbaar zijn gesteld.

bedragen x € 1.000

Restantkredieten ten laste van Reserves > € 20.000		Rekening 2019
Transport		7.223
Fietsverbinding Dijk		43
Poortenmodel nationaal park		43
Waterhuishouding sportvelden		41
Entree Beulakerweg		40
Wijkvernieuwing onderzoek		40
Pilot openbare verlichting		36
Burgerparticipatie		34
Duurzame dorpen		34
Aansluiting ondersteuning en zorg		32
Toegang Informatievoorziening Sociaal Domein		30
Impulsgelden brede school		30
Historisch archief		30
Gele gebieden Beulakerpolder		30
Samenvoeging toegang WMO / Jeugd		27
Aansluiting welstandsnota aan bestemmingsplannen		26
Dienstverlening op locatie		25
Eenmalige kosten IHP Gagels		21
Beleid duurzame monumenten		20
Sponsoring Overijsselse merentocht		20
Diversen < € 20.000		213
Totaal restantkredieten ten laste van reserves		8.038

bedragen x € 1.000

Restantkredieten geactiveerd > € 20.000		Rekening 2019
Herinrichting Torenlanden 2017		24
Lageweg Ossenzijl		61
Versterken bermen 2018		50
Versterken bermen 2019		404
Levensduur verlengende maatregelen wegen 2019		123
Openbare verlichting armaturen 2017		69
Openbare verlichting masten 2017		91
Openbare verlichting armaturen 2018		154
Openbare verlichting masten 2018		228
Oeververbindingen 2019		175
Gierwal		200
Pollers markt Steenwijk		100
Openbare verlichting markt Steenwijk		97
Aanleg weg en parkeerplaats Blankenham 2018		35
Bidbook: Omgeving Intercitystation	uitgaven	250
Bidbook: Omgeving Intercitystation	inkomsten	- 188
Bidbook: Routenewerken	uitgaven	2.848
Bidbook: Routenewerken	inkomsten	- 2.174
Bewegwijzering Giethoorn		410
Reconstructie Kerkweg Giethoorn		249
Bruggen BS 38 en BS 39 Havezatherweg		216
Abri's 2019		52
Parkeren Giethoorn		300
Parkeren Kerkweg Giethoorn		108
Grond parkeren Kerkweg Giethoorn		22
Grond fusieschool Giethoorn		84

Restantkredieten geactiveerd > € 20.000		Rekening 2019
Bouwkosten fusieschool Giethoorn		3.393
Nieuwbouw Onderwijs Expertise Centrum		22
Installaties Zwembad De Waterwyck / Vollenhove		155
Bereikbaarheid vd Gootplansen / Zuiderkluft		220
MFC Tuk bouw		504
MFC Tuk openbare ruimte		216
Gronden Onderduikersweg (scouting)		- 37
Vrijverval riool Blokzijlerdijk Blankenham		35
Riolering Belt-Schutsloot		40
Riolering Voorpoort fase 4		50
Aandeel riolering oeverbescherming 2020		- 75
Relinen riolering 7 locaties Giethoorn 2018		- 31
Riolering Bergweg / Tukseweg		200
Riolering binnenpad Giethoorn		436
Riolering Slingerland		46
Vervangen (mini) gemalen 2019		49
Routekaart energieneutraal bouwkundig		205
Routekaart energieneutraal technisch		307
Zonnepark Boterberg		357
Routekaart energieneutraal (kvh btw)		- 44
Geluidsscherm	uitgaven	311
Geluidsscherm	inkomsten	- 311
Projectplan Canneveltstraat kwadrant 3 en 4	uitgaven	380
Projectplan Canneveltstraat kwadrant 3 en 4	inkomsten	- 276
Wijkvisie Steenwijk West	uitgaven	506
Realisatie Steenwijkerdiep		1.761
Wijkvisie Steenwijk West 2018		67
Wijkvisie Steenwijk West 2019		365
Bidbook: Aankoop intercity station	uitgaven	257
Bidbook: Aankoop intercity station	inkomsten	- 675
Bidbook: Aanpassingen Intercity station	uitgaven	800
Bidbook: Aanpassingen Intercity station	inkomsten	- 600
Bidbook: Inrichten poorten /etalage	uitgaven	300
Bidbook: Inrichten poorten /etalage	inkomsten	- 225
Herinrichting Molenstraat Sint Jans klooster	uitgaven	393
Herinrichting Molenstraat Sint Jans klooster	inkomsten	- 25
Bidbook: Molen loswal Kerkweg	uitgaven	- 255
Bidbook: Molen loswal Kerkweg	inkomsten	- 300
Aankoop onderduikersweg 2		- 422
Pont Jonen 2017		50
e-HRM 2017		32
Hardware datacommunicatie 2019		100
Hardware faciliteiten 2019		26
Ford transit 2019		70
OHV: Verkoop grond Frisoschool	inkomsten	- 100
OHV: Verkoop grond Brinkschool	inkomsten	- 50
Investering sociale huurwoningen: verkoop grond Scheerwolde	inkomsten	- 30
Verkoop grond vrm gemeentehuis Oldemarkt	inkomsten	- 188
Diversen € 20.000		5
Totaal restantkredieten geactiveerd		12.003

Bijlage 8: Mutaties in de reserves en voorzieningen

In aanvulling op de informatie in bijlage 3 geven wij u onderstaand informatie over de mutaties per reserve en per voorziening.

Reserves:

bedragen x € 1.000				
Mutatie reserves	Stand per 01-01-2019	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2019
Algemene reserve - vaste buffer	11.166			
Algemene reserve - vaste buffer	11.166	-	-	11.166
Algemene reserve vrij besteedbaar	23.580			
Verdeling Rekeningsaldo 2018 (RB 18 juni 2019)		746		
Grondexploitatie Bedrijven en woningen		293		
Gele gebieden Ossenzijl		451		
Omgevingswet		153		
Nieuwe Energie		253		
Cultuurprofielen		15		
Strandje Vollenhove		5		
Leader -plus t/m 2020		27		
Beschoeiingen 2018 ipv 2020			- 9	
Cultuurvisie			- 65	
Kosten IHP			- 64	
Visie binnenstad			- 67	
Transitie Welzijnsorganisatie			- 500	
Huisvesting IGSD			- 300	
Informatiegestuurd werken			- 16	
Doorontwikkeling E Dienstverlening			- 58	
Ombudsfunctie Sociaal Domein			- 29	
Impuls brede school			- 8	
Verfraaiing entree Sint Jansklooster			- 1	
Opwaarderen dorpsplein Sint Jansklooster			- 25	
Opwaarderen dorpsplein Sint Jansklooster 2e fase			- 15	
Burgerparticipatie			- 46	
Herinrichting dorpsplein Kallenkote			- 9	
Tuttelpark / beweegtuint Steenwijk Noord			- 8	
Aan Zee initiatief Vollenhove			- 38	
Hoosjessloot Wanneperveen			- 0	
Koloniaal tintje Willemsoord			- 13	
Uitbreiding AED Wetering			- 3	
Structuurvisie			- 53	
Omgevingsplan			- 1	
Duurzame dorpen			- 32	
Zonneparken			- 0	
Zon op het dak			- 300	
Warmtetransitieplan			- 50	
Sanering M. Kiersstraat 2,4 en 6			- 13	
Revitalisering bedrijventerreinen 3.0			- 66	
Landinrichting 3e uitvoeringmodule			- 1	
Ruimtelijke ontwikkeling Beulakerpolder			- 1	
Elektronisch varen			- 13	
Gele gebieden Beulakerpolder			- 7	
Merkontwikkeling Nationaal Park			- 24	
Nationaal Park			- 12	
Gebiedsgerichte aanpak Giethoorn			- 42	
Renovatie toiletvoorziening Giethoorn			- 60	

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves	Stand per 01-01-2019	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2019
Gedempte Turfhaven Steenwijkerdiep			- 12	
Stadstuin en Onnastraat			- 79	
Opheffen IGSD			- 139	
Resultaatgerichte inkoop			- 53	
Transformatie Sociaal Domein			- 11	
Strategische agenda ouderen			- 0	
Bidbook: Routenetwerken			- 102	
Onderzoek ontsluitingsweg Blokzijl			- 46	
Mobiliteitsvisie			- 10	
Pilot Openbare Verlichting			- 14	
Ontmoetingsplein Kerkplein Vollenhove			- 0	
Eenmalige kosten IHP Gagels			- 4	
Eenmalige kosten IHP Tuk			- 13	
Eenmalige kosten Eekeringe			- 8	
Tennisbanen LTC Ijsselham			- 27	
Waterhuishouding sportvelden			- 10	
Kwaliteitsverbetering stedelijk groen			- 20	
Groene en blauwe diensten			- 27	
Essentaksterfte			- 1	
Hotspots/biodiversiteit motie fleurig			- 2	
Wijkvisie Steenwijk west			- 39	
Locatieonderzoek woningbouw kernen			- 4	
Wonen en zorg			- 16	
Koloniën van Weldadigheid			- 3	
Aansluiten welstandsnota aan bestemmingsplannen			- 1	
Projectondersteuning binnenstad			- 42	
Algemene reserve vrij besteedbaar	23.580	1.944	- 2.631	22.892
Bedrijfsreserve	500			
Bedrijfsreserve	500	-	-	500
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	99			
Leader -plus t/m 2020				
Fonds leader plus (Leader 2014-2020)	99	-	-	99
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	260			
Frictiekosten IGSD /NWG			- 81	
Samenvoeging toegang WMO / Jeugd			- 32	
Projectleider integrale toegang			- 120	
Reserve frictie samenvoeging IGSD/NWG	260	-	- 233	27
Reserve koppengeld	265			
Aan Zee initiatief Vollenhove			- 10	
Hoosjessloot Wanneperveen			- 7	
Tuttelpark / beweegtuin Steenwijk Noord			- 12	
Overschot koppengeld 2019		41		
Verfraaiing entree Sint Jans klooster			- 0	
Opwaarderen dorpsplein Sint Jans klooster			- 8	
Opwaarderen dorpsplein Sint Jans klooster 2e fase			- 5	
Herinrichting dorpsplein Kallenkote			- 3	
Outdoor fitness park Steenwijkerwold			- 0	
Uitbreiding AED Wetering			- 1	
Reserve koppengeld	265	41	- 46	261
Reserve opvangen eff. decentralisatie's (3D's)	2.279			

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves	Stand per 01-01-2019	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2019
Toename uitgaven Sociaal Domein (Begroting 2019-2022)			- 425	
Toename uitgaven Sociaal Domein (NJN 2019)			- 600	
Reserve opvangen eff. decentralisatie's (3D's)	2.279	-	- 1.025	1.254
Reserve startersleningen	2.405	-	-	2.405
Reserve startersleningen	2.405	-	-	2.405
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	783			
Te bestemmen 2019 (RB 31 maart 2020)		770		
Inzet te bestemmen 2018			- 783	
Reserve te bestemmen rekeningsaldo	783	770	- 783	770
Reserve volkshuisvesting	7.704			
Ontwikkeling locatie Capelleschool			- 88	
Sanering / Herinrichting Tukseweg 129-131			- 45	
Herinrichting Kerkstraat 13-17			- 21	
Woningbouw Blankenham			- 7	
Uitvoeringsagenda Binnenstad			- 59	
Investeringsprogramma sociale huurwoningen			- 24	
Reserve volkshuisvesting	7.704	-	- 244	7.460
Te verdelen rekeningsaldo Steenwijk	760			
Rekeningresultaat 2019			- 1.041	
Verdeling Rekeningsaldo 2018 (RB 18 juni 2019)			- 760	
Te verdelen rekeningsaldo Steenwijk	760	-	- 1.801	- 1.041
Totaal	49.801	2.755	- 6.763	45.793

Voorzieningen:

bedragen x € 1.000

Mutatie voorzieningen	Stand per 01-01-2019	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2019
Algemeen Maatschappelijk Vastgoed	1.057			
Jaarrekening 2019		1.064	- 1.034	
	1.057	1.151	- 1.121	1.087
Onderhoud speelvoorzieningen	240			
Onderhoud 2019 tgv / tlv voorziening cf begroting		59	- 81	
Jaarrekening 2019		25		
Speelvoorzieningen	240	84	- 81	242
Onderhoud wegen	2.157			
Jaarrekening 2019		1.387	- 594	
Wegen	2.157	1.387	- 594	2.951
Reorganisatievoorziening	-			
Jaarrekening 2019		286		
Riolering (Investerings)	-	286	-	286
Riolering (Exploitatie)	3.134			
Onttrekking t.b.v. 100% dekking			- 676	
Exploitatiesaldo riolering 2019		126		
Exploitatie 2019 baggeren, schouwsloten, vaarwegenbeheer		869		
Riolering (Exploitatie)	3.134	994	- 676	3.453
Egalisatievoorziening reiniging	870			
Onttrekking t.b.v. 100% dekking			- 156	
Exploitatiesaldo afval 2019			- 229	
Egalisatievoorziening reiniging	870	-	- 386	485
Buddenbaum	14			
Buddenbaum	14	-	-	14
Betaalde pensioenen Wethouders	868			
Overdracht van voorziening overdracht pensioenen		277		
Betaalde pensioenen Wethouders			- 44	
Jaarrekening 2019		159		
Betaalde pensioenen Wethouders	868	436	- 44	1.260
Overdracht pensioenen wethouders	1.561			
Dotatie cf begroting		120		
Overdracht naar betaalde pensioenen			- 277	
Jaarrekening 2019 extra storting		372		
Overdracht pensioenen wethouders	1.561	492	- 277	1.776
Wachtgeld Collegeleden	558			
Betaald wachtgeld 2019			- 408	
Jaarrekening 2019		27		
Wachtgeld Collegeleden	558	27	- 408	177
Totaal	10.459	4.857	- 3.586	11.730

Bijlage 9: Bijlage Taakvelden

Op grond van artikel 24 van het Besluit Begroting en Verantwoording treft u onderstaand de lasten en baten per taakveld voor de gehele programmarekening aan. Met ingang van 2017 zijn in de begroting en jaarrekening taakvelden geïntroduceerd. Dit betreft een consolidatie van alle baten en lasten van producten naar voorgeschreven taakvelden op basis van vernieuwde BBV voorschriften.

bedragen x € 1.000				
Alle taakvelden	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
0. Bestuur en ondersteuning	- 22.861	- 24.226	- 23.097	1.128 V
0.1 Bestuur	- 2.312	- 2.374	- 2.868	- 493 N
0.2 Burgerzaken	- 1.103	- 1.336	- 1.381	- 45 N
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 2.589	- 2.879	- 1.766	1.113 V
0.4 Overhead	- 16.415	- 16.497	- 16.119	377 V
0.5 Treasury	105	223	128	- 96 N
0.61 OZB woningen	- 501	- 898	- 808	91 V
0.64 Belastingen overig	- 47	- 47	- 22	24 V
0.8 Overige baten en lasten	1	- 418	- 261	157 V
1. Veiligheid	- 3.876	- 4.139	- 3.977	162 V
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 2.925	- 2.925	- 2.918	6 V
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 952	- 1.214	- 1.059	155 V
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 8.515	- 8.991	- 6.681	2.310 V
2.1 Verkeer en vervoer	- 7.001	- 6.906	- 4.767	2.139 V
2.2 Parkeren	- 131	- 120	- 118	3 V
2.3 Recreatieve havens	- 77	- 79	- 116	- 37 N
2.4 Economische havens en waterwegen	- 1.232	- 1.774	- 1.592	183 V
2.5 Openbaar vervoer	- 74	- 111	- 89	23 V
3. Economie	- 2.839	- 5.129	- 3.057	2.072 V
3.1 Economische ontwikkeling	- 1.278	- 1.948	- 723	1.225 V
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 625	- 1.279	- 1.144	135 V
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 22	- 41	- 48	- 7 N
3.4 Economische promotie	- 914	- 1.861	- 1.143	718 V
4. Onderwijs	- 5.138	- 5.427	- 4.039	1.388 V
4.2 Onderwijshuisvesting	- 2.527	- 2.166	- 1.871	294 V
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	- 2.611	- 3.261	- 2.167	1.094 V
5. Sport, cultuur en recreatie	- 9.544	- 11.154	- 9.806	1.347 V
5.1 Sportbeleid en activering	- 313	- 424	- 269	155 V
5.2 Sportaccommodaties	- 2.819	- 3.340	- 3.007	334 V
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 926	- 959	- 855	104 V
5.4 Musea	- 707	- 774	- 663	111 V
5.5 Cultureel erfgoed	- 267	- 347	- 225	123 V
5.6 Media	- 891	- 891	- 885	6 V
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 3.622	- 4.418	- 3.903	515 V
6. Sociaal domein	- 53.144	- 56.160	- 58.182	- 2.022 N
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 4.365	- 4.749	- 3.894	855 V
6.2 Wijkteams	- 660	- 700	- 624	76 V
6.3 Inkomensregelingen	- 15.902	- 16.714	- 17.180	- 465 N
6.4 Begeleide participatie	- 7.559	- 8.135	- 8.180	- 45 N

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.408	- 1.217	- 1.974	- 756 N
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 1.754	- 1.083	- 1.206	- 124 N
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 10.571	- 10.998	- 11.204	- 206 N
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 10.714	- 12.329	- 13.613	- 1.284 N
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	- 30	- 30	- 74	- 44 N
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 180	- 205	- 233	- 28 N
7. Volksgezondheid en milieu	- 11.917	- 13.219	- 12.001	1.218 V
7.1 Volksgezondheid	- 1.556	- 1.699	- 1.438	261 V
7.2 Riolering	- 3.723	- 3.474	- 3.814	- 341 N
7.3 Afval	- 4.109	- 4.054	- 4.202	- 147 N
7.4 Milieubeheer	- 1.834	- 3.310	- 1.887	1.423 V
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 694	- 682	- 660	22 V
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	- 8.814	- 11.762	- 8.750	3.013 V
8.1 Ruimtelijke ordening	- 1.037	- 1.364	- 1.165	199 V
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 4.930	- 5.905	- 4.470	1.435 V
8.3 Wonen en bouwen	- 2.847	- 4.493	- 3.115	1.379 V
Totaal Lasten	- 126.649	- 140.206	- 129.589	10.617 V
Baten				
0. Bestuur en ondersteuning	84.755	87.882	87.718	- 165 N
0.1 Bestuur	266	266	306	41 V
0.2 Burgerzaken	610	568	563	- 6 N
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.461	2.830	2.397	- 433 N
0.4 Overhead	1.427	1.810	1.764	- 47 N
0.5 Treasury	2.581	2.631	2.616	- 15 N
0.61 OZB woningen	4.239	4.172	4.244	73 V
0.62 OZB niet-woningen	2.884	2.700	2.694	- 6 N
0.63 Parkeerbelasting	10	10	17	7 V
0.64 Belastingen overig	248	221	175	- 46 N
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	71.029	72.647	72.692	45 V
0.8 Overige baten en lasten	-	27	250	223 V
1. Veiligheid	183	373	267	- 106 N
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	155	235	239	4 V
1.2 Openbare orde en veiligheid	28	137	28	- 110 N
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	1.675	2.161	838	- 1.323 N
2.1 Verkeer en vervoer	1.601	1.642	246	- 1.396 N
2.3 Recreatieve havens	54	54	92	38 V
2.4 Economische havens en waterwegen	15	459	494	35 V
2.5 Openbaar vervoer	5	5	5	0 V
3. Economie	2.612	2.699	2.632	- 66 N
3.1 Economische ontwikkeling	-	25	17	- 8 N
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.190	1.161	916	- 246 N
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	20	20	24	4 V
3.4 Economische promotie	1.403	1.493	1.676	183 V
4. Onderwijs	397	970	491	- 479 N
4.2 Onderwijshuisvesting	30	- 12	25	37 V
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	367	982	466	- 516 N

bedragen x € 1.000

Alle taakvelden	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2019	Verschil
5. Sport, cultuur en recreatie	685	1.356	1.649	293 V
5.1 Sportbeleid en activering	3	177	126	- 51 N
5.2 Sportaccommodaties	582	718	646	- 73 N
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	70	70 V
5.4 Musea	3	3	- 0	- 3 N
5.5 Cultureel erfgoed	4	4	4	0 V
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	93	454	803	349 V
6. Sociaal domein	15.432	13.844	14.855	1.011 V
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	134	200	168	- 33 N
6.2 Wijkteams	-	1	2	1 V
6.3 Inkomensregelingen	14.073	12.418	12.330	- 88 N
6.4 Begeleide participatie	-	-	44	44 V
6.5 Arbeidsparticipatie	-	-	381	381 V
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-	-	107	107 V
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	650	650	511	- 139 N
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	575	575	1.312	737 V
7. Volksgezondheid en milieu	10.060	10.293	10.834	541 V
7.1 Volksgezondheid	-	145	139	- 6 N
7.2 Riolering	5.220	5.109	5.449	341 V
7.3 Afval	4.386	4.371	4.518	147 V
7.4 Milieubeheer	9	223	217	- 6 N
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	445	445	511	65 V
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	6.782	8.132	6.297	- 1.835 N
8.1 Ruimtelijke ordening	73	73	20	- 53 N
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.261	6.570	4.618	- 1.952 N
8.3 Wonen en bouwen	1.448	1.489	1.659	170 V
Totaal Baten	122.582	127.710	125.581	- 2.128 N
Saldo van baten en lasten	- 4.067	- 12.496	- 4.008	8.488 V
Mutatie reserves				
Toevoegingen				
0. Bestuur en ondersteuning	- 1.172	- 1.850	- 2.755	- 905 N
0.10 Mutaties reserves	- 1.172	- 1.850	- 2.755	- 905 N
Totaal Toevoegingen	- 1.172	- 1.850	- 2.755	- 905 N
Onttrekkingen				
0. Bestuur en ondersteuning	5.354	13.382	5.722	- 7.660 N
0.10 Mutaties reserves	5.354	13.382	5.722	- 7.660 N
Totaal Onttrekkingen	5.354	13.382	5.722	- 7.660 N
Mutatie reserves	4.182	11.532	2.967	- 8.565 N
Resultaat	115	- 965	- 1.041	- 77 N

Bijlage 10: SISA, verantwoording specifieke uitkeringen

In de jaarrekening 2019 moet verantwoording worden afgelegd over de rechtmatige besteding van specifieke uitkeringen. Over het verantwoordingsjaar zijn 6 regelingen voor de gemeente van toepassing.

Sinds 1 januari 2019 kunnen gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek brengen. Om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, kunnen gemeenten sinds die datum gebruikmaken van de Regeling specifieke uitkering stimulering sport. De activiteiten die recht hebben op compensatie op grond van de Wet op het btw-compensatiefonds zijn uitgesloten uit de uitkering.

De verantwoording is opgesteld analoog aan de gedane aanvraag bij het Rijk. Deze verantwoording is opgezet en ingedeeld naar dezelfde rubrieken (roerend, onroerend en overig), waarbij 17,5% van de bestedingen van de gemeente Steenwijkerland is verantwoord in de indicatoren. Daarnaast is bij de gemeente Steenwijkerland sprake van sportbedrijven. Door het uitblijven van een standpunt van de belastingdienst en de aanstaande deadline voor de SPUK-verantwoording via de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2019 bestaat er een onzekerheid voor de gemeenten die met deze sportbedrijven werken. Onzekerheid is het gevolg van het feit dat de belastingdienst nog niet voor alle betrokken sportbedrijven en gemeenten standpunten heeft ingenomen over de btw-positie.

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020						
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	
			Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03	
			€ 132.367	€ 86.756	€ 41.815	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid
	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 04	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 06	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 07		
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
			Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04
			€ 31.432	€ 0	€ 0	€ 0
	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.		
	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08		

lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
		Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
			1 BSV 2011057261	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 81.957
			2 lenM/BSK-2017/289775	€ 827.937	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
			1 BSV 2011057261	€ 0	€ 0	€ 395.360		Nee
			2 lenM/BSK-2017/289775	€ 1.525.737	€ 0	€ 0		Nee
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2019	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet totaal 2018	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit Sisa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T-1) IOAW I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T-1) IOAZ I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 06
			1 061708 Gemeente Steenwijkerland	€ 10.105.629	€ 206.239	€ 718.927	€ 6.971	€ 97.377
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 11	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 12
			1 061708 Gemeente Steenwijkerland	€ 17	€ 48.077	€ 37.468	€ 0	€ 433.191
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 13	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 14				
			1 061708 Gemeente Steenwijkerland	€ 692				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente deel 2019	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverzekering (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Nee			

SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2018 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.l. Indicatornummer: G3A / 01</i>	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02</i>	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03</i>	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04</i>	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05</i>	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06</i>
			061708 Gemeente Steenwijkerland	€ 179.513	€ 52.833	€ 55.430	€ 88.105	€ 19.914
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.l. Indicatornummer: G3A / 07</i>	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004		
			061708 Gemeente Steenwijkerland	€ 0	€ 0	€ 0		
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportsstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen
			€ 308.688	632981	€ 233.360	€ 52.893	€ 161.814	€ 18.653
			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld	
				<i>Aard controle n.v.l. Indicatornummer: H4 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09</i>	<i>Aard controle n.v.l. Indicatornummer: H4 / 10</i>	<i>Aard controle n.v.l. Indicatornummer: H4 / 11</i>
			632981	233360	75,60%	Geen zekerheid BTW positie sportbedrijf. Bijlage ingevuld o.b.v. 17,5%	€ 75.328	